

รายการอ้างอิง

- 1 กรมศิลปากรอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม พ.ศ.2535 - 2536 , "ทำเนียบรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น", เอกสารเนื่องในโอกาสครบรอบ 60 ปีของการก่อตั้งสมาคมสถาปนิกสยามฯ , 13 มิถุนายน 2537. (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่)
- 2 Bernard M. Feilden ,Conservation of Historic Buildings (Great Britain : Buttenworth-Heinemann ,1995) , p. 3 - 12.
- 3 ผศ.ดร.ฐานิศวรร จรรย์พงศ์ , "การบูรณะอาคารเก่า" , *สถาฯ* (สิงหาคม 2541) : หน้า 68 - 70.
- 4 ผศ.ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชฎี , "Cultural Heritage Management" , เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ณ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ภาควิชาการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2542 . (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่)
- 5 รศ.เดชา บุญค้ำ , " การอนุรักษ์กับการพัฒนา " , เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน เนื่องในวาระครบรอบสถาปนา 80 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 23 - 26 เมษายน 2540 . (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่)
- 6 อ.ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชฎี , " แนวความคิดในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในสหรัฐอเมริกา " , เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน เนื่องในวาระครบรอบสถาปนา 80 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 23 - 26 เมษายน 2540 . (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่)
- 7 อ.ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชฎี , " Development of Conservation " , เอกสารประกอบการสอนวิชาการนศึกษาในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน ณ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ภาควิชาการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2540 . (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่)
- 8 ภูวดล สุวรรณดี , " เก็บอาคารเก่าเข้าสู่สถาน : บทพิสูจน์รสนิยมใหม่กับคุณค่ามรดกไทย " , *ศิลปวัฒนธรรม* ปีที่ 17 (มกราคม 2539) : หน้า 84 - 95.
- 9 สุนิตา โพธิ์เตี้ย , " การศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนหัวหินอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว " (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ปี 2535).
- 10 น้ำฝน , " ศาลประจำทิศที่หัวหิน " , *ศิลปวัฒนธรรม* ปีที่ 11 (กุมภาพันธ์ 2533) : หน้า 50 - 53.
- 11 สรศักดิ์ แผงสภา , *ราตรีประดับดาวที่หัวหิน* (กรุงเทพฯ : สารคดี , 2539) .
- 12 ม.ร.ว.พรรณภณ สวัสดิวัฒน์ , " หัวหินในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช " , *ศิลปวัฒนธรรม* ปีที่ 5 (เมษายน 2527) : หน้า 82 - 87.
- 13 สมิตรา จันทร์เภา , " เสียงร่ำไห้จากหัว ใจสมอเรียง " , *ศิลปวัฒนธรรม* ปีที่ 14 (เมษายน 2536) : หน้า 76 - 88.
- 14 นพ. พูนพิศ อมาตยกุล , " หัวหินระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 " , *ศิลปวัฒนธรรม* ปีที่ 11 (กันยายน 2533) : หน้า 37 - 46 .

15 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงวิมลฉัตร , เมษายน 2531.

ม.จ.กุมาวีเฉลิมลักษณ์ จิตรพงศ์ , ใน " หัวหินเมื่อวันวาน " , ดิจัน ฉบับที่12 (15 มิถุนายน 2531) : หน้า 105 - 111.

ม.จ.ชิตชนก กฤตากร , ใน " หัวหินเมื่อวันวาน " , ดิจัน ฉบับที่12 (15 มิถุนายน 2531) : หน้า 105 - 111.

ม.ร.ว.ตาบทิพย์ จามรมาน , ใน " หัวหินเมื่อวันวาน " , ดิจัน ฉบับที่12 (15 มิถุนายน 2531) : หน้า 105 - 111.

ม.ร.ว.สลวย เหลืองรังษี , เมษายน 2531.

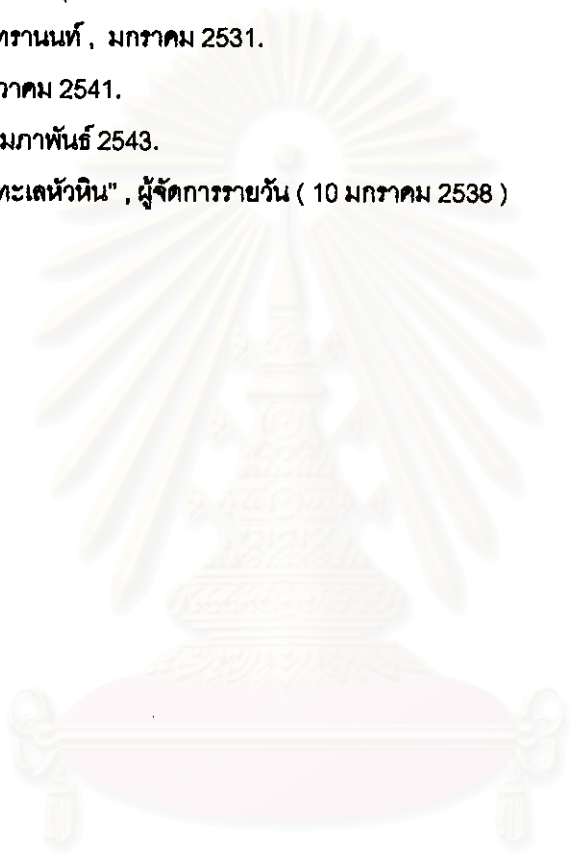
คุณหญิงดุขฎิ โอสถานนท์ , 3 กุมภาพันธ์ 2542.

คุณแม่บุญประจักษ์ ทรรทรานนท์ , มกราคม 2531.

คุณพงษ์ สารสิน , 30 ธันวาคม 2541.

คุณยง เหลืองรังษี , 19 กุมภาพันธ์ 2543.

16 "เสน่ห์हनคินของมนต์ทะเลหัวหิน" , ผู้จัดการรายวัน (10 มกราคม 2538)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
การตากอากาศชายทะเลในประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

การตากอากาศชายทะเล

การตากอากาศ

คำว่า การตากอากาศ (น.) มีวิวัฒนาการมาจากคำว่า a change of air (n.) หรือ a change of climate (n.) ซึ่งแปลว่า การไปในสถานที่ที่มีอากาศดี และโดยมากมักจะใช้กับการไปชายทะเลเพื่อการพักผ่อนหรือการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ คำนี้เรียกเป็นภาษาไทยว่า การเปลี่ยนอากาศ ซึ่งพบว่าเริ่มมีการใช้ครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 3 และต่อมาในรัชกาลที่ 4 ได้เปลี่ยนเป็น การตากอากาศ หรือ การตากลม ในที่สุด

ประวัติการตากอากาศชายทะเลในประเทศไทย

การพักผ่อนตากอากาศของประเทศไทยนั้น เริ่มจากการเสด็จประพาสต้น เพื่อตรวจราชการ ตามเมืองต่างๆ หรือการเสด็จแปรพระราชฐานของ พระมหากษัตริย์ และ พระบรมวงศานุวงศ์ เป็นหลัก โดยมีข้าราชบริพารตามเสด็จไปด้วยเป็นขบวนใหญ่ มีการสร้างพระตำหนักขึ้นตามเมืองต่างๆที่มีอากาศดี เช่นพระนครคีรี และพระราชวังบางปะอิน

เมื่อมี ชาวยุโรป และ ชาวอเมริกา เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมากขึ้น จึงนำเอาวัฒนธรรมของการเปลี่ยนอากาศ เพื่อรักษาสุขภาพ เข้ามาแพร่หลายในสังคมไทย เริ่มจากความนิยมในการไปเปลี่ยนอากาศที่สิงคโปร์ของหมอสอนศาสนาในสมัยรัชกาลที่ 3 ต่อมาจึงเกิดเมืองพักตากอากาศบริเวณเมืองชายทะเลทิศตะวันออกของชาวไทยขึ้นเป็นแห่งแรก ได้แก่ ช่างศิลา เกาะสีชัง และศรีราชา เนื่องจากในสมัยนั้น การคมนาคมโดยรถไฟและรถยนต์ไม่พัฒนาไปสู่เมืองที่อยู่ห่างไกล ดังนั้นการเดินทางจึงใช้ เรือเดินสมุทร เป็นหลัก ในเวลาต่อมา ความนิยมในการพักผ่อนตากอากาศนี้ได้แพร่ขยายไปในหมู่ เจ้านาย และ คหบดี จึงมีการสร้างบ้านพักตากอากาศขึ้นตามชายทะเลหรือปากแม่น้ำหลายแห่ง โดยนิยมตั้งชื่อบ้านพักตากอากาศเหล่านี้ให้คล้องจองกัน

เมื่อเกิดเหตุการณ์ทหารฝรั่งเศสบุกเข้ายึดชาวไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ส่งผลให้ความนิยมในการไปพักผ่อนตากอากาศที่ชายทะเลฝั่งตะวันออกหยุดชะงักลงทันที หลังจากนั้นมีการสร้างทางรถไฟสายใต้ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ทำให้การเดินทางโดย รถไฟ จากกรุงเทพฯ ไปยังชายทะเลทางทิศตะวันตกเริ่มสะดวกมากขึ้น ประกอบกับมีการค้นพบชายทะเลแห่งใหม่ ได้แก่ หัวหิน และชะอำ ที่สวยงาม ทำให้มีผู้คนไปจับจองที่ดินและสร้างบ้านพักตากอากาศขึ้นมากมาย เพื่อหลบร้อน จากกรุงเทพฯ แต่ต่อมาการไปตากอากาศที่หัวหินกลายเป็นการไป เพื่อแสดงความหรูหรา ของชนชั้นสูงในสังคมยุคนั้นแทน

ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ความเจริญทางการคมนาคมโดย รถยนต์ มีความสะดวกมากขึ้น ดังนั้น การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวชายทะเลจึงขยายออกไปทางทิศตะวันออกอีกครั้งโดยไปตามเส้นทางถนนสุขุมวิท ซึ่งเกิดสถานพักตากอากาศขึ้นหลายแห่ง ได้แก่ บางปู บางแสน และ พัทยา ซึ่งเกิดกิจกรรมการตากอากาศแบบใหม่ขึ้นมา ทั้งการสร้างโรงแรม และคอนโดมิเนียมขนาดใหญ่ การบริการชายหาดที่ทันสมัยและมีราคาแพง เช่น การให้เช่าร่มและเก้าอี้ชายหาด การเล่นเรือใบ หรือการกระโดดร่ม ทำให้ คนหนุ่มสาว และ คนทั่วไป ที่มักไปเที่ยวกันเป็นกลุ่มใหญ่ นิยมมาท่องเที่ยวชายทะเลแถบนี้กันมากขึ้นเพราะมี ทัศนอาทราณะ ที่สามารถมาพักผ่อนได้อย่างอิสระ

จากบนลงล่าง

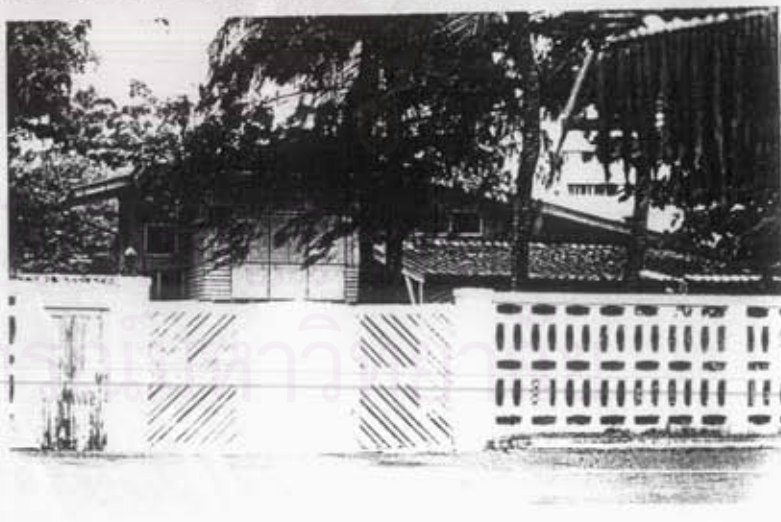
บ้านพักตากอากาศชายทะเลศรีราชา

ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

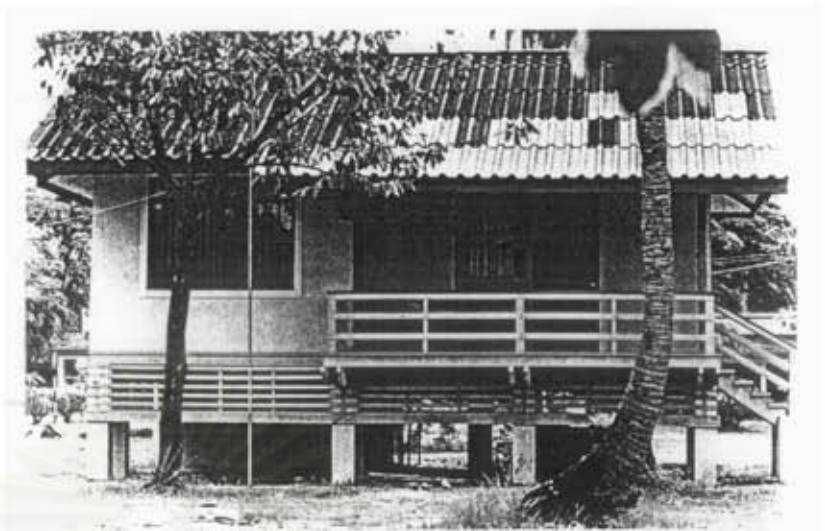
บ้านพักตากอากาศชายทะเลศรีราชา

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

บ้านพักตากอากาศชายทะเลบางแสน

บ้านพักตากอากาศชายทะเลทางทิศตะวันออกของอ่าวไทย

จากบนลงล่าง
 การบริการสาธารณะ
 บังกะโลให้เช่า
 ทางเดินริมหาด
 เก้าอี้และร่มชายหาดให้เช่า

ชายหาดบางแสน

วิทยาลัย

ต่อมา ชายทะเลแถบนี้ได้รับการพัฒนาโดยชาดการวางแผนที่ดี ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม บริเวณชายหาดสกปรก และเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวที่ขาดสำนึกที่ดีในการรักษาความสะอาด มีการสร้างอาคารขนาดใหญ่ขึ้นมาจนทำลายทัศนียภาพที่สวยงาม ทำให้เริ่มมีการมองสถานที่ตากอากาศแห่งใหม่ โดยมีการขยายตัวไกลออกไปทางสตั๊ปป และ ระยอง แต่ไม่ได้รับความนิยมเนื่องจากระยะทางที่ไกลจากกรุงเทพฯ มากเกินไป ในขณะที่เส้นทางคมนาคมสายใต้ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ประกอบกับมีการตัดถนนเลียบตัวเมืองชะอำและหัวหิน คนทั่วไปจึงเริ่มกลับมานิยมในการตากอากาศที่หัวหินอีกครั้ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการตากอากาศในสมัยกรุงศรีอยุธยา

รัชสมัยพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2199 – 2231)

เมืองลพบุรี

พบหลักฐานของการตากอากาศเป็นครั้งแรกของประเทศไทยในสมัยนี้ โดยกล่าวถึง เมืองลพบุรีว่ามีฐานะเป็นเมืองตากอากาศในชนบทของสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งประทับที่พระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ ในเมืองลพบุรีนี้ เป็นเวลาถึง 8 เดือนต่อปี ทรงมีกิจกรรมกลางแจ้ง เช่นการล่าสัตว์ และเสด็จประพาสตามสถานที่ต่างๆ อย่างเสรี¹

ประวัติการตากอากาศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พ.ศ.2352 – 2367)

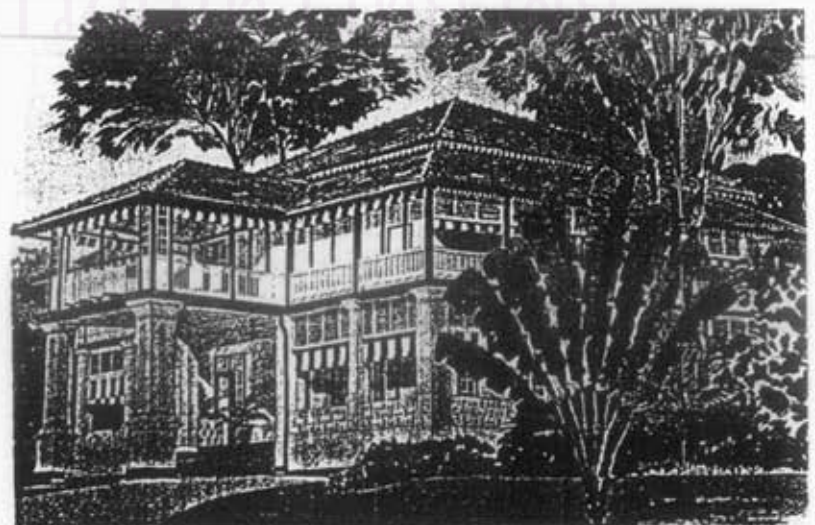
เมืองเพชรบุรี

เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ทางชลมารค ขากลับทรงแวะพักที่จากพระอาการประชวรที่หาดบ้านบางทะเล และทรงพระตำราญตลอดระยะเวลาที่ประทับอยู่ที่นี้ จึงทรงตั้งชื่อหาดนี้ว่า หาดเจ้าสำราญ²

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2367 – 2394)

A Change of Air

พบหลักฐานในบันทึกของหมอบรัดเลย์ (พ.ศ.2378 – 2416) ที่กล่าวถึง การเปลี่ยนอากาศ หรือ A Change of Air ในภาษาอังกฤษ ไว้ว่า หมอสอนศาสนาในสมัยนี้ มักไปเปลี่ยนอากาศ กันที่ประเทศสิงคโปร์ หรือเมืองชายทะเลโดยเรือเดินสมุทร อันเป็นวัฒนธรรมของฝรั่งซึ่งกำลังเป็นที่นิยมกันในทวีปยุโรปและอเมริกา และเนื่องจากถนนหนทางในกรุงเทพฯสมัยนี้ ยังมีความสกปรกไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และขาดสวนสาธารณะหรือสถานที่ที่ร่มรื่นและซีกเพื่อรับอากาศบริสุทธิ์ จึงเกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยได้ในบางครั้ง แพทย์ชาวตะวันตกจึงมักแนะนำให้ไปเปลี่ยนอากาศในที่ที่มีอากาศดี เช่น เมืองสิงคโปร์ซึ่งกำลังได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยนี้¹

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2394 - 2411)

เมืองเพชรบุรี

พ.ศ.2402 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯให้สร้างพระนครคีรีบนเขามโหฬารศรี เพื่อใช้เป็นพระราชวังสำหรับแปรพระราชฐาน สำราญพระอิริยาบถ และทรงศึกษาดาราศาสตร์²

ถนนเจริญกรุง

พ.ศ.2404 เริ่มมีการใช้คำว่า ดากอากาศ หรือ ดากลม แทนคำว่าเปลี่ยนอากาศ และมีการสร้างถนนเจริญกรุง เพื่อให้ชาวต่างชาติได้ใช้เป็นที่พักและซื้อตากลม ระบายอากาศบริสุทธิ์¹

อ่างศิลา³

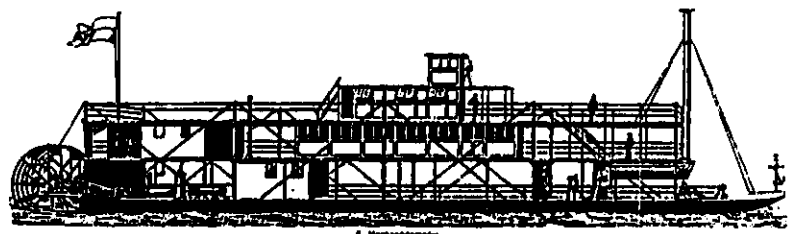
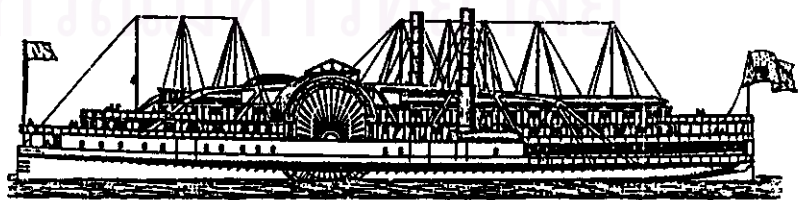
ชื่ออ่างศิลา หรือ อ่างหิน นี้ มีต้นกำเนิดมาจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นเนินหิน และมีบ่อยาวรี 2 บ่อ ที่สามารถเก็บกักน้ำฝนได้ตามธรรมชาติ ทำให้ราษฎรและชาวเรือมีน้ำจืดใช้ตลอดทั้งปี

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาที่อ่างศิลา โดยเรือกลไฟพระที่นั่งหลายครั้ง เพราะโปรดว่าเป็นที่ที่มีอากาศดี โดยประทับอยู่ในเรือพระที่นั่ง และไม่มีการสร้างพระตำหนักที่ถาวร ทรงขึ้นบกเพื่อเสด็จประพาสที่ราบโล่งหลังเขาสามนุก และเยี่ยมชมราษฎรตามหมู่บ้านต่างๆ โปรดฯให้สร้างสะพานยื่นออกไปจนพ้นบริเวณชายฝั่ง เนื่องจากชายหาดมีลักษณะเป็นโคลนเลนและมีหินมากมายแตเมื่อน้ำลงจะมีชายหาดออกไปไกล ชาวประมงใช้เรือดลอม สำหรับจับปลาและขนส่งของไปขายที่อื่น เป็นเรือทำด้วยไม้ตะเคียน ยาว 9 - 12 เมตร ใบเรือเป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือเรียกว่า ใบลาคุ ซึ่งปัจจุบันไม่มีให้เห็นอีกแล้ว

พ.ศ.2409 พบหลักฐานเกี่ยวกับที่พักตากอากาศ (resort) หรือ ที่พักตากลมแห่งแรกในหนังสือพิมพ์ของหมอบรัดเลย์ ซึ่งบันทึกไว้ว่า อ่างหินหรืออ่างศิลาในปัจจุบัน เป็นสถานที่ตากลมของชาวยุโรปและอเมริกันในสมัยนี้¹ โดยมีการสร้างตึกไว้ 2 หลังสำหรับผู้ป่วยใช้ โดยสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) และเจ้าพระยาภาณุวงศ์ เป็นผู้สร้างและตั้งชื่อว่า อาศรัยสถาน ใช้เป็นที่พักฟื้นของคนป่วย หรือที่ชาวต่างชาติเรียกว่า แชนเดเตรียม ซึ่งชาวต่างชาตินิยมมาพักผ่อนและพักฟื้นหลังจากการเจ็บไข้ได้ป่วยที่อ่างศิลานี้กันอยู่เสมอ เพราะความสะอาดสบายและได้ชมทิวทัศน์ที่สวยงามของภูเขาและทะเล ต่อมา เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) สมุหพระกลาโหม ได้สร้างตึกอีกหลังหนึ่งทางใต้ของสะพาน

เกาะสีชัง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จประพาสเกาะสีชังหลายครั้งเพราะอากาศดีและผู้คนบนเกาะอายุยืน โดยประทับอยู่แต่บนเรือพระที่นั่งสยามอรุณพล โปรดฯให้มีการสร้างวัดขึ้นบนเกาะ แต่ไม่มีการสร้างพระตำหนัก⁴

เรือกลไฟจักรข้างและท้าย ในรัชกาลที่ 4 และต้นรัชกาลที่ 5

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2411 – 2453)

พระราชวังบางปะอิน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้สร้างพระราชวังบางปะอินขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักเมื่อแปรพระราชฐาน การเสด็จพระราชดำเนินไปบางปะอินในสมัยนี้ ต้องแบ่งการเดินทางออกเป็นสองขบวน โดยทางเรือ เครื่องซึ่งออกเดินทางล่วงหน้า 1 วัน บรรทุกข้าวของเครื่องใช้พร้อมข้าหลวงที่ตามเสด็จ ๔ ส่วนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟที่สถานีรถไฟหัวลำโพง พร้อมทั้งเจ้านายและข้าราชการบริพารอีกเป็นขบวนใหญ่ บางปะอินในสมัยนี้ถือว่าชนบทนอกกรุง ซึ่งมีทุ่งนากว้างใหญ่ เต็มไปด้วยน้ำเงี้ยวและดอกบัวบานเต็มท้องทุ่ง เป็นที่ที่มีอากาศโปร่งสบายและร่มรื่นไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ บรรยากาศที่บางปะอินนั้นสดชื่นรื่นเริงกว่าที่กรุงเทพฯ มาก เจ้านายทุกพระองค์มีพระอาการรื่นเริงอย่างเสด็จมาพักผ่อนพระอิริยาบถ ขนบธรรมเนียมและประเพณีเคร่งครัดต่างๆ ดูเหมือนจะถูกทิ้งไว้ที่กรุงเทพฯ เป็นบางส่วน และอาจเป็นเพราะดินฟ้าอากาศที่บางปะอินนั้นบริสุทธิ์กว่าที่กรุงเทพฯ หรือการได้เปลี่ยนสถานที่เปลี่ยนอากาศ และการได้ออกกำลังกลางแจ้ง ทำให้กินได้นอนหลับ ผู้ที่ได้ไปก็บังเกิดความสุขอย่างง่ายดายโดยไม่ต้องแสวงหา⁵

ค่ายหลวงอ่างศิลา³

พ.ศ. 2415 มีการสร้างพลับพลารับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีลักษณะเป็นค่ายหลวงใหญ่ ประกอบด้วยห้องพระโรง พระที่นั่งประทับแรม แบ่งเป็นฝ่ายหน้า - ฝ่ายใน และเรือนข้าราชการบริพาร

พ.ศ.2419 ระหว่างการเสด็จประพาสจันทบุรีโดยเรือพระที่นั่งอรรคราชวรเดช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมาประทับที่นี้อีกครั้ง ทรงบันทึกไว้ว่าภูมิประเทศของอ่างศิลานี้ มีลักษณะเป็นเนินเขา และปลูกบ้านเรือนสูงต่ำสลับกันไปคล้ายกับที่ป็นัง และทรงตั้งอ่างศิลานี้ขึ้นเป็นเมืองขึ้นกับชลบุรี ซึ่งเทียบเท่ากับอำเภอในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวตามตำบลชายทะเลใกล้เคียง เป็นการเดินทางโดยเรือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนอกจากใช้เรือพระที่นั่งและเรือในขบวนเสด็จพระราชดำเนินแล้ว ยังมีการเดินทางโดยเรือประมงหรือเรือใบ และเรือเดินทะเลขนาดใหญ่ซึ่งใช้เครื่องจักรไอน้ำ รวมทั้งเรือแบบยุโรปที่เรียกว่า เรือยอร์ช มีใบเรือรูปสามเหลี่ยม ซึ่งเป็นเรือส่วนพระองค์ของเจ้านาย หรือเรือส่วนตัวของข้าราชการบางท่าน ส่วนการท่องเที่ยวทางบกโดยการขี่ม้าจากค่ายหลวงไปเที่ยวยังที่ต่างๆ ได้แก่ เมืองชลบุรี บ่อน้ำร้อน เขาสามมุ๊ก และ ตะกาดหรือที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง

พ.ศ. 2440 สมเด็จพระพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าให้บูรณะปฏิสังขรณ์ อาคารสถานระหว่างที่ทรงสำเร็จราชการแทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จประพาสยุโรปในปี พ.ศ. 2440 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเฉลิมพระชนมพรรษา และพระราชทานนามอาคารหลังใหญ่ว่า ตึกมหาราช ส่วนอาคารหลังเล็กชื่อว่า ตึกราชินี

ต่อมา มีการสร้างที่พักเพิ่มขึ้นอีก 1 หลัง รวมทั้งหมดเป็น 4 หลัง และเริ่มมีการสร้างบ้านพักชายทะเลส่วนตัวกันบ้างแล้วตามปากน้ำและชายทะเลที่ต่างๆ โดยมีกษัตริย์ประทานชื่อบ้านจากเจ้านาย ซึ่งเป็นชื่อที่ไพเราะและคล้องจองกัน เช่น ตระกอกกรีธา กามภิรมย์ อุดมภาคฤดี นารีบำเรอรัก และ สมัคสังวาส⁶

พ.ศ.2437 หรือ ร.ศ.112 ทหารฝรั่งเศสได้ใช้เรือปืนเข้ามาบุกยึดชายทะเลทางทิศตะวันออกของอ่าวไทย ทำให้สถานพักผ่อนตากอากาศชายทะเลแห่งแรกนี้ต้องปิดลง และไม่ได้มีการพัฒนาต่อมาในยุคหลัง ปัจจุบันจึงเหลือเพียงอาคารเก่าบางหลังเท่านั้น

คามเข็มนาฬิกาจากซ้ายบน
 ช่างหินที่มารของชื่อช่างศิลา
 อาศรัยสถานหรือตึกมหาราช
 อาศรัยสถานหรือตึกราชินี

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชายทะเลอ่างศิลา

พระจุฑาธุชราชสถาน เกาะสีชัง⁴

ในรัชสมัยนี้ มีคนมาพักผ่อนที่เกาะสีชังกันมากขึ้น จึงมีการสร้างพระตำหนัก และ เรือนพักผ่อนตากอากาศ ขึ้นจำนวนหนึ่ง

พ.ศ.2431 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ หรือรัชกาลที่ 6 ทรงประสูติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้มาประทับที่เกาะสีชัง เพื่อให้ได้ลมทะเลตามคำแนะนำของแพทย์ประจำพระองค์ และในเวลาใกล้กันนั้น สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระราชเทวี (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ) ทรงประสูติ และเสด็จมาประทับ ณ เกาะสีชังเช่นกัน ในครั้งนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับด้วย เป็นเวลา 16 วัน และทรงพบว่าที่ข้างเขตวัดเก่าบริเวณปลายแหลมมีคนพลุกพล่าน จนทำลายความสงบของสงฆ์ จึงมีพระราชดำริให้ย้ายวัดไปสร้างที่อื่น และพระราชทานชื่อว่า วัดอัมรินทร์

พ.ศ.2432 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างตึกขึ้น 3 หลังบริเวณแหลมวัง บริเวณชายหาดทางใต้ เพื่อใช้เป็นที่พักสำหรับผู้ป่วย ได้แก่ตึกวัฒนา ตึกผ่องศรี และตึกอภิรมย์ ซึ่งยังคงอยู่จนทุกวันนี้

พ.ศ.2434 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอัมรินทร์มหิศวราช ทรงประชวรมาก จึงเสด็จมาประทับที่นี่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ขุดบ่อตักน้ำฝนสำหรับราษฎร และพระราชทานชื่อว่า บ่ออัมรินทร์ ต่อมาหลังจากที่พระอาการดีขึ้นจึงโปรดฯ ให้มีการพัฒนาเกาะสีชังเป็นการใหญ่ โดยมีการสร้างสะพานบริเวณทางเหนือของแหลมวัง สร้างประภาคารทางตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ ยกเสารังตั้งบนยอดเขาสำหรับบอกสัญญาณเรือเข้า-ออก และมีการตัดถนน ตกแต่งสถานที่บนเกาะให้สวยงาม เช่นมีการจัดสวนด้วยต้นไม้ที่ทนแล้ง โดยมีการพระราชทานนามของสิ่งต่างๆ ด้วยพระนามเจ้าฟ้า และผู้ที่ได้สนองพระเดชพระคุณในคราวนั้นทั้งสิ้น พร้อมทั้งมีการเฉลิมฉลองและพระราชทานสิ่งของแก่ชาวบ้านทุกครัวเรือน ในคราวนี้ พระองค์ประทับอยู่เป็นเวลาถึง 5 เดือน

พ.ศ.2435 สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระราชเทวี ใกล้จะมีพระประสูติกาล จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีการสร้างพระราชฐานที่มั่นคงถาวร เพื่อใช้เป็นที่ประทับฤดูร้อนและเป็นที่พักฤดูหนาว โดยมีการสร้างพระที่นั่งเพิ่มขึ้น 4 หลัง ตำหนัก 14 หลัง ศาลา 1 หลัง ประตู 8 แห่ง บันได 12 แห่ง น้ำตก 5 แห่ง สระ 3 แห่ง น้ำพุ 4 แห่ง บ่อ 13 แห่ง ธา 2 แห่ง ถ้ำ 3 แห่ง วนะ 2 แห่ง และผา 3 แห่ง โดยพระราชทานนามสิ่งต่างๆ ให้คล้องจองกัน

5 กรกฎาคม พ.ศ.2435 ขณะที่การก่อสร้างสำเร็จไปเพียงบางส่วน สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระราชเทวี ได้ประสูติพระเจ้าลูกยาเธอ ซึ่งได้รับพระราชทานนามว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกฯ จึงได้มีพระราชโองการสถาปนาชื่อพระราชฐานแห่งนี้ว่า พระจุฑาธุชราชฐาน พร้อมทั้งมีการวางรากฐานของพระที่นั่งมณเฑียรรัตนโรจน์ ขึ้นใหม่ด้วย

พ.ศ.2436 ฝรั่งเศสบุกเข้ายึดฮาวไทย รวมทั้งเกาะสีชังด้วย การก่อสร้างพระที่นั่งต่างๆจึงต้องหยุดลง และไม่มีเจ้านายพระองค์ใดเสด็จมาอีกเลยนับแต่นั้น

พ.ศ.2440 พระที่นั่งมณเฑียรรัตนโรจน์ ซึ่งเป็นพระที่นั่งองค์ใหญ่รูปแปดเหลี่ยมยังสร้างไม่เสร็จ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายมาสร้างที่ข้างอ่างหยกในพระราชวังดุสิต และพระราชทานนามใหม่ว่า พระที่นั่งวิมานเมฆ

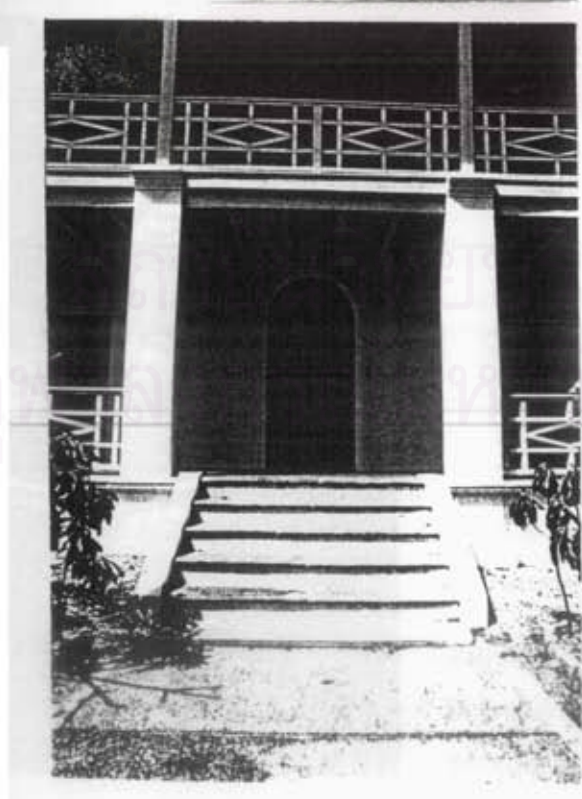
พ.ศ.2450 เกาะสีชังถูกใช้เป็นสถานที่ฝึกหัดตัดสินคดีเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี โดยใช้พื้นที่ทางตอนเหนือของเกาะเป็นที่ทำการ

พ.ศ.2488 มีการใช้ตึกอภิรมย์เป็นอาคารเรียนของโรงเรียนประชาบาล ปัจจุบัน เกาะสีชังอยู่ในความดูแลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชายทะเลเกาะสีชัง

บ้านไม้ริมหาด
ตึกวัดมณนา

ชายทะเลเกาะสีชัง

บริการ
มหาวิทยาลัย

จากบนลงล่าง

ตึกผ่องศรี

บันไดบนเกาะ

ระอโนดาต

โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา⁷

สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวีพระพันวัสสาอัยิกาเจ้า เมื่อดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี ในรัชกาลที่ 5 ทรงสูญเสียสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศสยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าอีก 1 พระองค์ในเวลาใกล้เคียงกัน จึงทรงพระประชวรหนัก

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้แปรพระราชฐานมาประทับรักษาพระองค์ ณ ชายทะเลตำบลศรีราชา จังหวัดชลบุรีในปีพุทธศักราช 2442 ได้ทรงมีพระดำริว่าที่ตำบลนี้มีข้าราชการบริพาร เจ้าหน้าที่ประจำการรักษาพระองค์ และราษฎรจำนวนมาก ที่มีเจ็บไข้ได้ป่วย จึงทรงจัดหน่วยแพทย์หลวงเคลื่อนที่ออกไปช่วยเหลือเป็นครั้งคราว และโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงพยาบาลขึ้นเพื่อเป็นสาธารณประโยชน์

10 กันยายน พ.ศ.2445 ซึ่งตรงกับวันประสูติของสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวีพระพันวัสสาอัยิกาเจ้า พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นวิจิตรวรธนปริชา อธิบดีกรมพยาบาล เสด็จประกอบพิธีเปิดโรงพยาบาล อาคารในยุคแรกประกอบด้วยเรือนไม้ 5 หลัง ซึ่งสร้างขึ้นในอ่าวทะเลทางทิศเหนือ หน้าชายหาดที่ประทับ เพื่อใช้เป็นที่รักษาคนป่วยไข้ ต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานชื่อโรงพยาบาลนี้ว่า โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้า เพื่อเป็นสิริมงคล ซึ่งในชั้นแรก ทรงฝากการปกครองไว้กับโรงพยาบาลศรีราชา 5-6 ปีถัดมา อาคารซึ่งอยู่ในทะเลเริ่มทรุดโทรม จึงย้ายมาสร้างโรงพยาบาลบนบก ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของโรงพยาบาลในปัจจุบัน

พ.ศ.2471 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนโรงพยาบาลในสังกัดสภากาชาดไทย โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา แห่งนี้ ได้มีการพัฒนามาโดยลำดับ ปัจจุบันตั้งอยู่บนพื้นที่ 71 ไร่ มีเตียงรับผู้ป่วยทั้งหมด 500 เตียง เมืองเพชรบุรี

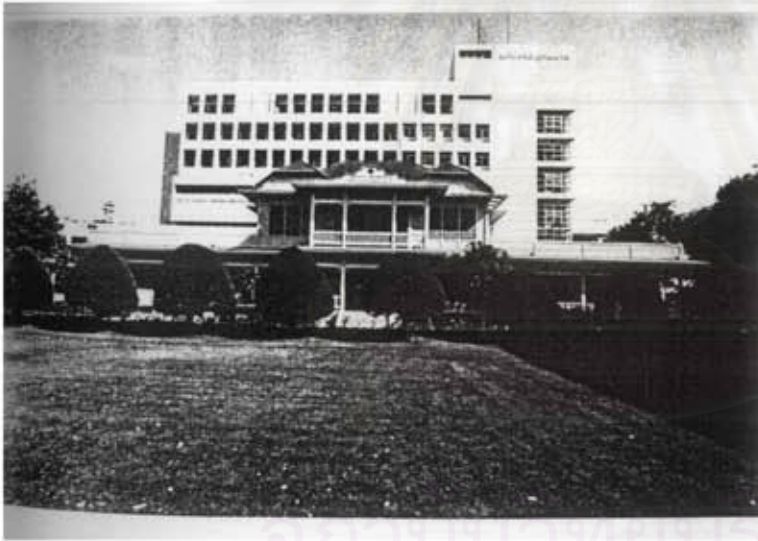
พ.ศ.2453พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังแบบเยอรมันขึ้นที่บ้านเป็นตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ขึ้น แต่สวรรคตเสียก่อนที่พระราชวังจะสร้างเสร็จ²

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (2453 – 2468)

เมืองเพชรบุรี

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดฯ ให้สร้างพระราชวังบ้านปืนต่อจนเสร็จ และพระราชทานนามว่า พระรามราชนิเวศน์ รวมทั้งสร้างทางรถไฟไปยังพระราชวังแห่งนี้ด้วย แต่ไม่โปรดพระราชวังแห่งนี้นัก จึงสร้างพระราชวังแห่งใหม่ที่หน้าเจ้าสำราญ แต่เนื่องจากมีงบประมาณล้นจุกจุก จึงย้ายไปสร้างพระราชวังใหม่ที่ชายทะเลบ้านบางควาย ต.ห้วยทรายเหนือ อ.ชะอำ ในปี 2466 และพระราชทานนามว่า พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เพื่อ ใช้เป็นที่ประทับในฤดูร้อน²

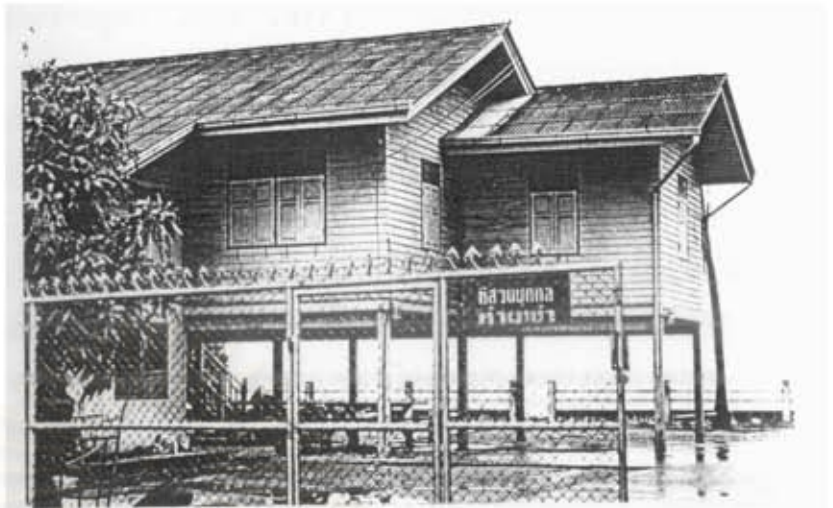

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา

ชายทะเลศรีราชา

ชายทะเลศรีราชา

บ้านพักตากอากาศชายทะเลศรีราชาในปัจจุบัน

สถาบันวิทย
จุฬาลงกรณ์

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (2468 - 2477)

ระอ่ำ⁸

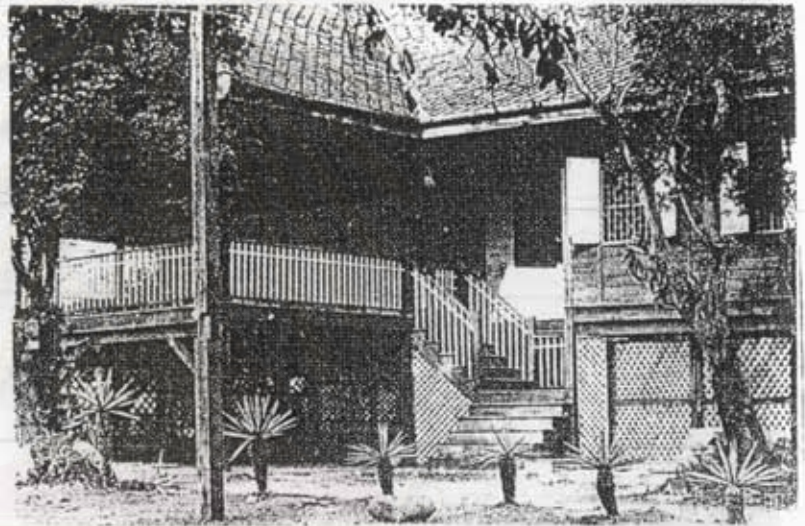
พ.ศ.2464 การท่องเที่ยวหรือการไปพักผ่อนชายทะเลเป็นที่นิยมกว้างขวางทั้งในหมู่เจ้านาย ชาวต่างชาติ และคนทั่วไป เนื่องจากความเจริญทางการรถไฟและเรือโดยสารชายฝั่งทะเล ซึ่งส่งผลให้หัวหินก่อตัวเป็นปึกแผ่น แต่ในขณะเดียวกัน มีพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการบริวารและคนบดจำนวนมากหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับลักษณะการถือครองที่ดินชายทะเลและระบบโครงสร้างของเมืองตากอากาศหัวหิน จึงทำการสำรวจพื้นที่แห่งใหม่ทางเหนือ บริเวณชายทะเลตำบลระอ่ำ ซึ่งมีเรือเริ่มสำรวจ พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าแล้งที่มีสภาพสมบูรณ์ เต็มไปด้วยสัตว์ป่า ประกอบด้วยดงกระบองเพชร เสม้า กอต้นรัก และมะขามเทศ ส่วนไม้ขนาดใหญ่ ได้แก่พลับ ตะโก แฉง สะเดา สะแก คนที ไม้ ตะแบก พลอง มะค่า และกุ่ม ลักษณะทางธรณีวิทยาของระอ่ำเป็นเขตเชื่อมต่อระหว่างทิวเขาหินปูนจากจังหวัดเพชรบุรี และทิวเขาหินแกรนิตลงไปจนถึงเขาตะเกียบ ชายทะเลมีหมู่บ้านประมงเล็ก ๆ 2 แห่งบริเวณปากคลองระอ่ำและหมู่บ้านหนองแฉง ส่วนตัวเมืองระอ่ำอยู่บริเวณทางใต้ของสถานีรถไฟ ในยุคแรกยังไม่มียอดร้านค้า แต่มีเพียงตลาดนัดเฉพาะวันเสาร์ที่ลานหน้าสถานีรถไฟ คณะผู้บุกเบิกยุคแรกนำโดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงษ์ เริ่มโครงการสร้างตำบลพักผ่อนตากอากาศ โดยการสร้างตำหนัก 3 หลังแรกของชายหาดแห่งนี้ และในปีต่อมา จึงมีการสร้างบ้านพักตากอากาศเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ลักษณะโครงสร้างผังเมืองของระอ่ำมีปัจจัยที่ต่างจากหัวหินหลายประการ โดยระอ่ำจัดให้มีการถือครองที่ดินชายทะเลเท่ากันทุกแปลงคือแปลงละ 12 ไร่ มีหน้ากว้างจากด้านชายหาด 3 เส้น (120 เมตร) และลึกจากชายหาดเข้าไป 4 เส้น (160 เมตร) ที่ดินทุกแปลงต้องห่างจากหาดทราย 20 เมตร เพื่อตัดถนนเลียบริมทะเลยาวตลอดชายหาด และการที่ดินมีความลึกเท่ากันนี้ ทำให้สามารถตัดถนนสายหลังบ้านได้อีกสายหนึ่ง โดยมีข้อตกลงว่าที่ดินบริเวณนี้สร้างได้เฉพาะบ้านพักเท่านั้น และกำหนดยานการค้าและสถานที่ราชการให้อยู่บริเวณสถานีรถไฟ การเดินทางจากสถานีรถไฟไปที่บ้านพักในยุคแรกนั้น ต้องใช้การเดินและเกวียนสำหรับบรรทุกของ ต่อมามีการใช้รถยนต์ 4 คันคอยรับส่งตามบ้านต่างๆ ซึ่งรู้จักและคุ้นเคยกันหมดทุกหลัง

สังคมของหัวหินและระอ่ำมีลักษณะเหมือนกัน คือ บรรยากาศที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นเป็นกันเอง ทุกบ้านเต็มใจต้อนรับผู้ที่ไปมาหาสู่ ไม่ว่าจะเป็นญาติมิตร หรือแม้แต่วิวบ้านที่ผ่านไปมา โดยไม่มีความรังเกียจเดียดฉันท์ ดังนั้นจะพบเห็นภาพเจ้านายบางพระองค์จับกลุ่มพูดคุยกับชาวประมงเป็นประจำ

ตำหนักและบ้านพักตากอากาศในระอ่ำ ส่วนมีชื่อเรียกที่ไพเราะ และคล้องจองกันไปตามชายหาดจากทางใต้จรดเหนือ ได้แก่ มะขามเรียง เจดียงลม พนมอนวน สวนเนิน เพลนชีวา ชูบชีวา อนามัย หทัยหมื่น รื่นรื่น ชื่นชมน์ คนธิป ธิปสุริยมฤตย์ พฤตมิสถาน ส่วนชื่อตัวเรือนก็มีความคล้องจองกันได้แก่ ยิวเยื่อน เสมือนมุง ผดุงฉลาด คฤหาสน์เหม เกษมสม ผงมสุข ปลุกปรีดี ไมตรีกลุ่ม ชุมชุม ธรรมเสริน สิ้นสาคร สมรปลั่ง รั้งเย็น เต็นแดน ชูแคว้น แม้นฝัน ขวัญหาด อาสน์อรุณพ รั้วด้านชายหาดของบ้านทุกหลังทำด้วยไม้ระแนงโปร่ง สูง 1.20 เมตร ทาสีขาวเรียงรายกันไปตลอดชายหาด บริเวณริมรั้วปลูกต้นยี่โถ พวงพวย ต้นรัก มะขามเทศ และสนทะเล ทำให้ทางเดินริมหาดระอ่ำสวยงามและรื่นรมย์ ในตอนกลางคืน บ้านทุกหลังจะจุดตะเกียงเจ้าพายุ ตะเกียงรั้ว ตะเกียงลาน รวมทั้งตะเกียงกระป๋องและเทียนไข

1 ตุลาคม พ.ศ.2487 ตำบลระอ่ำ ได้เปลี่ยนฐานะขึ้นเป็น อำเภอระอ่ำ ในปัจจุบันมีเนื้อที่ 484 ตารางกิโลเมตร มีชายฝั่งทะเลยาว 36 กิโลเมตร โดยทางทิศเหนือคือบ้านปึกเตียน เชื่อมต่อกับบ้านโตนดน้อยและบ้านหัวกระโหลก อำเภอท่ายาว จังหวัดเพชรบุรี และทางทิศใต้ติดต่อกับอำเภอหัวหิน บริเวณสนามบินอู่ผาย

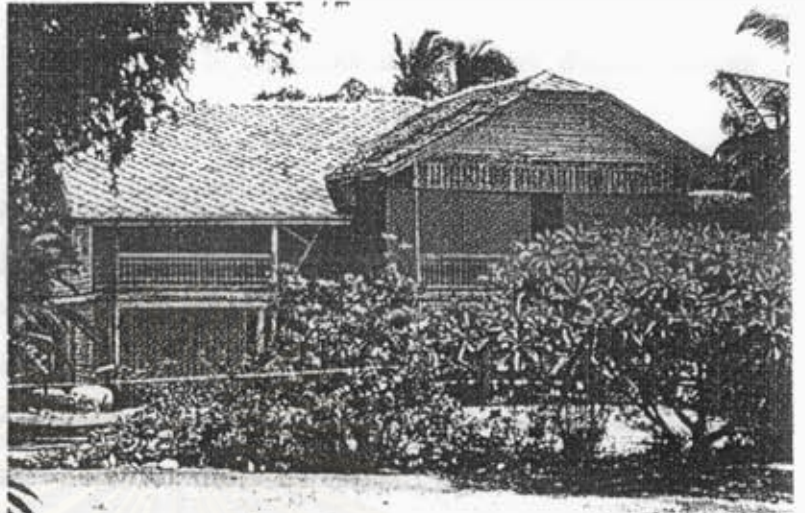
ชายทะเลชะอำ

จากบนลงล่าง

ถนนเทียบริมหาด

บ้านพระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีคนแรกของไทย

บ้านตวาทูจิตร ของเจ้าพระยาศรียธรรมาธิบดี

สถาปัตยกรรม
จุฬาลงกรณ์

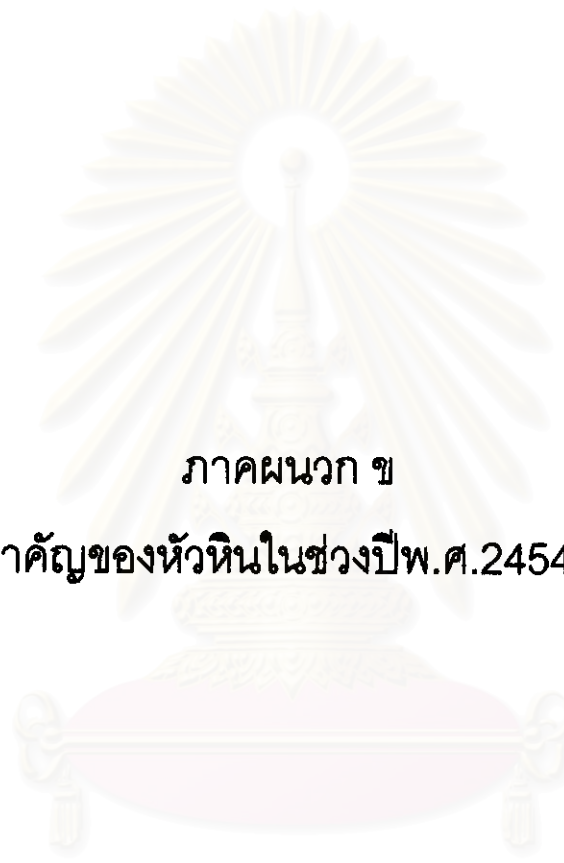
จากบนลงล่าง
บ้านเกษมศม
บ้านผองมสุข
บ้านปลุกปริติ

ชายทะเลชะอำ

รายการอ้างอิง

- 1 อเนก นาวิกมูล , แรกมีตาดอากาศ รีสอร์ท เมืองไทย , ใน แรกมีในสยาม 2 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงแดด , ปี 2534) , หน้า 107 -121.
- 2 “ มังเมืองจังหวัดเพชรบุรี ” . (เอกสารอัดสำเนา)
- 3 สรศิลป์ แฟงสภา , “ ค่ายหลวงอ่างศิลา ” , Central Premier ฉบับที่ 55 (พฤศจิกายน 2541) : หน้า p.70 - 73 .
- 4 ธวัชชัย วงศ์ภูมิเวทย์ , “ พระราชวังบนเกาะสีชัง : สถานที่พักตากอากาศแห่งแรก ” , ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 13 (กรกฎาคม 2535) : หน้า 82 - 87.
- 5 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ , สี่แผ่นดิน : แผ่นดินที่ 1 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยามรัฐ , 2531) , หน้า 295 , 314.
- 6 ลายพระหัตถ์ตอบโต้ระหว่างสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี , สารนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อราชกุมารี , (กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา , 2538) , หน้า 82 - 83.
- 7 หมุนไปกับชีวิต , “ 97 ปีแห่งความทรงจำ โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ” , แนวหน้าผู้หญิง (4 กันยายน 2542) : หน้า 13.
- 8 สรศิลป์ แฟงสภา , “ ระอ่ำรังเจียม ” , Central Premier ฉบับที่ 59 (กรกฎาคม - สิงหาคม 2542) : หน้า 66 - 69.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
บุคคลสำคัญของหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

บุคคลสำคัญของหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 - 2488

พระบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากฤษฏาภินิหาร กรมพระนเรศวรฤทธิ

พระองค์เจ้าชายกฤษฏาภินิหาร เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 17 ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติเมื่อวันจันทร์ที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2398

ในปีพ.ศ.2418 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระยศสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ

ในปีพ.ศ.2442 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระยศสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนเรศวรฤทธิ โดยได้รับความดีความชอบจากการจัดการสร้างพระที่นั่งในพระราชวังบางปะอิน การเป็นราชทูตประจำกรุงอังกฤษและสหรัฐอเมริกา และการดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงนครบาล

ในปีพ.ศ.2454 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระยศสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิฯ โดยได้รับความดีความชอบจากการดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ และการร่วมก่อตั้งการรถไฟและไปรษณีย์โทรเลข

ต่อมา ทรงราชการเป็นสมุหนมนตรี และเสนาบดีกระทรวงมหาราช

ทรงเป็นต้นราชสกุล กฤดากร และทรงมีพระโอรสพระธิดาทั้งหมด 14 พระองค์ สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ 6 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2488 ด้วยพระชันษา 71 ปี

สถาบันวิทย
จุฬาลงกรณ์มหา

พระบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน¹

พระองค์เจ้าชายบุรฉัตรไชยากร ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 38 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติเมื่อวันจันทร์ที่ 23 มกราคม พ.ศ.2424

ในปีพ.ศ.2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระยศสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นกำแพงเพชรอัครโยธิน ภายหลังจากการเสด็จไปศึกษาวิชาทหารช่าง ณ ประเทศอังกฤษ และกลับเข้ามารับราชการในกรมยุทธนาธิการ ต่อมาได้รับตำแหน่ง นายพลโทราชองครักษ์ และ นายพลตรีราชองครักษ์ ตามลำดับ

ในปีพ.ศ.2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระยศสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนกำแพงเพชรอัครโยธิน โดยได้รับความดีความชอบจากการดำรงตำแหน่งจเรการช่าง ทหารบก ผู้บัญชาการกองพลทหารบกที่ 1 และผู้บัญชาการกองพลทหารบกที่ 3 รักษาพระองค์ รวมทั้งการสนองพระเดชพระคุณในราชการส่วนพระองค์เกี่ยวกับการรถไฟ และนาวายุทธ

ในปี 2465 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระยศสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน โดยได้รับความดีความชอบจากการดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกรมรถไฟแผ่นดินและกรมทาง ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้รวมการรถไฟทางสายเหนือและสายใต้เข้าไว้ในกรมเดียวกัน รวมทั้งโอนกรมทางมาขึ้นอยู่กับกรมรถไฟแผ่นดิน

ในปี 2472 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระยศสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินฯ โดยได้รับความดีความชอบจากการดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงคมนาคม นายกสภาเผยแผ่พาณิชย์ และผู้บัญชาการรถไฟหลวงแห่งกรุงสยาม ซึ่งภายหลังโอนการไฟฟ้าหลวงเข้ามาสมทบด้วย

ทรงเป็นต้นราชสกุล ฉัตรไชย และทรงมีพระโอรสพระธิดาทั้งหมด 12 พระองค์ สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ 8 เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ.2479 ด้วยพระชันษา 55 ปี

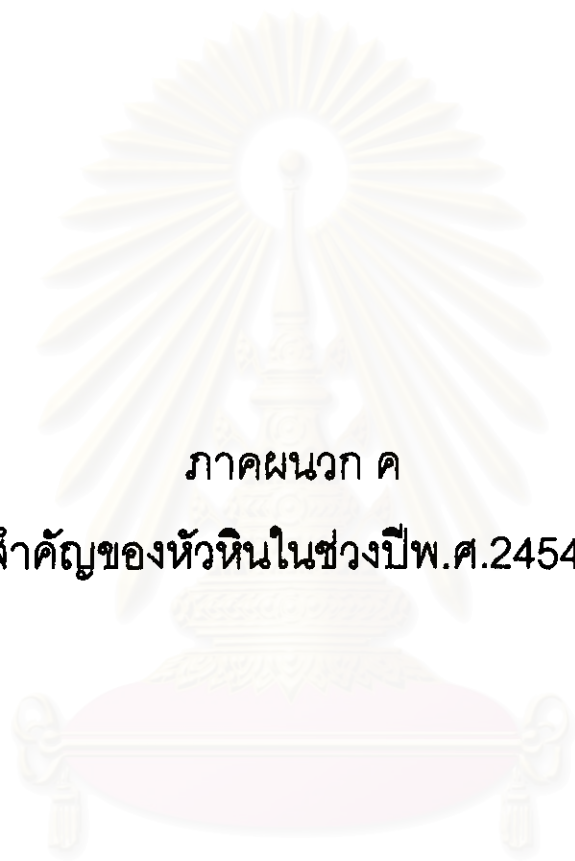

รายการอ้างอิง

- 1 บรรเจิด อินทจันทร์ียง , ราชสกุลพระบรมวงศ์จักรี (กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา , 2539) ,
หน้า 340 - 348 , 653 - 662.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

อาคารสำคัญของหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

อาคารสำคัญของหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 - 2488

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน¹

เนื่องจากการเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานมายังค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่สะดวกสายนัก เพราะมีผู้ตามเสด็จมากเกินไป ทำให้น้ำจืดขาดแคลน และเกิดชยะมากมายจนแมลงวันหัวเขียวชุกชุม ดังนั้น ในปีพ.ศ.2466 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชนิเวศน์มฤคทายวันขึ้น เพื่อใช้เป็นทีเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับผ่อนพระอริยาบถ และทรงพระสำราญในฤดูร้อน ที่ชายทะเลบ้านบางกรวซึ่งอยู่ทางใต้ของหาดเจ้าสำราญ พระราชนิเวศน์แห่งนี้สร้างเสร็จในปีพ.ศ.2467 ภายในแบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วน ส่วนด้านหน้าติดชายทะเลเป็นที่ตั้งของพระตำหนักที่ประทับและเรือนของข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จ ส่วนพื้นที่ด้านหลังซึ่งลึกเข้าไปจนจรดทิวเขานั้น โปรดเกล้าฯ ให้ปล่อยไว้เป็นป่าและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าต่างๆ โดยเฉพาะเนื้อทรายหรือกวางชนิดหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ชุกชุมในบริเวณนั้น โดยโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเขตอภัยทานแก่สัตว์ เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ.2467 ห้ามมิให้ผู้ใดทำร้ายสัตว์ทั้งปวงโดยเด็ดขาด และได้พระราชทานชื่อพระราชนิเวศน์แห่งนี้ว่า "มฤคทายวัน" ซึ่งเป็นชื่อป่ากวางในสมัยพุทธกาล

สิ่งก่อสร้างในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ส่วนใหญ่ริ้วและย้ายมาจากค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญ เป็นอาคารไม้ชั้นเดียวยกใต้ถุนสูง ประกอบด้วยพระที่นั่ง 3 หมู่ มีชื่อคล้องจองกันคือ พระที่นั่งสมุทรมิมาน พระที่นั่งพิศาลสาคร และพระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ โดยพระที่นั่งสมุทรมิมานซึ่งเป็นที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรชายา ตั้งอยู่ทางทิศใต้ พระที่นั่งพิศาลสาคร ซึ่งเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งอยู่ตรงกลาง และพระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ ซึ่งเป็นห้องพระโรงและเป็นโรงละครตั้งอยู่ทางทิศเหนือ พระที่นั่งแต่ละหมู่ประกอบด้วยที่ประทับ ที่เสวยและเรือนข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จอีกหลายหลัง พระที่นั่งสมุทรมิมาน และพระที่นั่งพิศาลสาคร มีสะพานยาวยื่นออกไปถึง ศาลาลงทรง 2 หลังซึ่งตั้งอยู่ริมทะเลโดยแยกเป็นฝ่ายหน้าและฝ่ายใน

ปัจจุบันบริเวณพระราชนิเวศน์แห่งนี้ อยู่ภายใต้การดูแลของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นที่ตั้งของกองกำกับการ 1 กองบังคับการฝึกพิเศษ ค่ายพระรามหก

รูปแบบสถาปัตยกรรม

พระราชนิเวศน์แห่งนี้มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากพระราชนิเวศน์อื่นๆในกรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวคือ พระที่นั่ง 3 หมู่และเรือนพักของข้าราชการบริพาร มีลักษณะเป็นอาคารไม้หลายหลังที่เชื่อมต่อกันด้วยระเบียงทางเดินไม่มีหลังคาคลุม ต่อเนื่องกันไปทั้งฝ่ายหน้า ฝ่ายใน และห้องพระโรง พระที่นั่งทั้ง 3 หมู่หันหน้าสู่ทะเล มีศาลาลงทรง ๒ หลังอยู่ปลายสุดชายทะเล ซึ่งเป็นที่ประทับแยกกันระหว่างฝ่ายหน้าและฝ่ายใน ส่วนพระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ ซึ่งเป็นห้องพระโรง มีลักษณะเป็นโถงใหญ่ สูงโปร่ง ชั้นโดยมีระเบียงทางเดินชั้นสองล้อมรอบ

การเชื่อมต่ออาคารแบบนี้ก่อให้เกิดความโล่งโปร่ง เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและการพักผ่อนชายทะเลอย่างยิ่ง การจัดกลุ่มอาคารให้ยกเอียง กันจันหวะทางเดินที่ยาวเหยียดด้วยมุขระเบียงและบันไดเป็นช่วงๆ ทำให้อาคารดูกลมกลืนกับธรรมชาติ การยกใต้ถุนสูงทำให้เกิดการถ่ายเทอากาศแบบบ้านไทย ช่วยระบายความชื้น และแก้ปัญหาหน้าท่วม หลังคาที่ค่อนข้างชันและชายคาที่ยื่นคลุมผนังและระเบียงโดยรอบ ช่วยแก้ปัญหาเรื่องฝนและลดความร้อนที่เข้าสู่อาคาร รวมทั้งมีการระบายความร้อนในช่องใต้หลังคาเหนือฝ้าเพดานและช่องระบายอากาศเหนือผนังซึ่งเป็นไม้ฉลุลวดลาย ทำให้ภายในห้องเย็นสบายแม้ปิดประตูหน้าต่าง

จากบนลงล่าง

รูปทรงอาคาร

กลุ่มอาคารและการเชื่อมต่อ

ศาลาลงทรง

พระราชานิเวศน์มฤคทายวัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาปนิกผู้ออกแบบพระราชวังแห่งนี้ ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่สันนิษฐานว่าเป็นสถาปนิกชาวต่างชาติ ที่รับราชการในประเทศไทยเป็นผู้ออกแบบ เพราะมีลักษณะเด่นในการใช้ ระบบพิกัด (Modular System) ในอาคารทั้งใน ทางตั้งและทางนอน (Plan และ Elevation) รวมทั้ง การใช้ระเบียงกว้างที่มีหลังคาคลุม ซึ่งเป็นลักษณะของอาคารพัก อาศัยในเขตร้อนที่สถาปนิกชาวต่างชาติมักนิยมใช้ โดยเห็นได้จาก เรือนไม้ของพวกมิชชันนารีในรัชกาลก่อน

ระบบพิกัดทางแนวนอน (Plan) ที่พระราชวังแห่งนี้ เริ่มต้นจากพิกัดของแนวเสา ซึ่งมีระยะห่าง 3.00 เมตร ตลอดอาคาร ซึ่งทำให้เกิดขนาดความกว้างยาวของห้องตั้งแต่ 3.00 เมตรขึ้นไป ส่วนระบบพิกัดของฝ้า เมื่อหักความกว้าง ของเสาออกแล้วแบ่งเป็น 7 ช่วง ที่มีความกว้างช่วงละ 0.40 เมตร ซึ่งเท่ากับระยะคร่าว่ฝ้าตลอดทั้งอาคาร ส่วนหน้าต่าง และประตูที่ติดตั้งอยู่ใน 1 ช่วงเสา จะมีความกว้างเท่ากับ 3 ช่วง หรือ 1.20 เมตร ส่วนด้านข้างเป็นผนังทึบ 2 ด้าน ด้านละ 2 ช่วงหรือ 0.80 เมตร เกิดเป็นสัดส่วนของระบบพิกัดเฉพาะผนังช่วงที่มีหน้าต่างและประตูเท่ากับ 2:3:2 เป็นเช่นนี้ตลอดทั้ง อาคาร

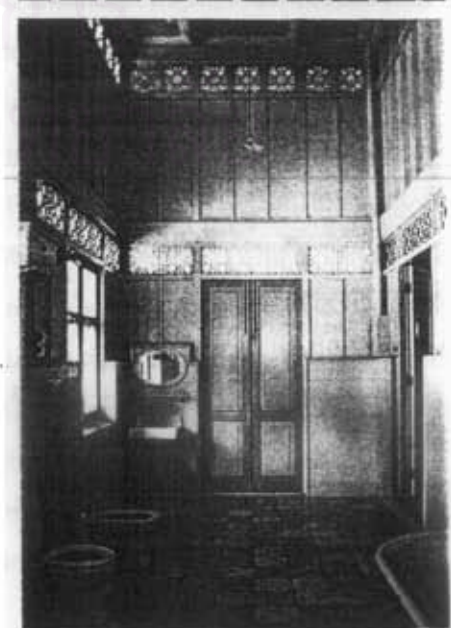
ส่วนระบบพิกัดทางแนวตั้ง (Elevation) พิกัดความสูงของห้องเป็น 3.00 เมตรเช่นเดียวกับแนวนอน ในส่วน ของห้องที่มีความสำคัญบางห้อง มีการต่อพิกัดความสูงขึ้นไปอีก 1 ช่วง หรือเท่ากับ 6.00 เมตร จึงมีลักษณะคล้ายอาคาร 2 ชั้นเมื่อมองจากภายนอก ความสูงของช่องลมเหนือประตูหน้าต่างใช้ขนาดพิกัด 0.40 X 0.40 เมตร โดยเน้นการแบ่งสัดส่วนของพิกัดเป็น 2:3:2 เช่นเดียวกัน การแบ่งสัดส่วนของพิกัดเป็น 2:3:2 นี้ มีการนำไปใช้ในส่วนของค้ำยันซึ่งยื่นจากเสา ช่องระบายอากาศเหนือกันสาด และฝ้าเพดาน ให้มีความสัมพันธ์กันทั่วทั้งอาคาร ทำให้เกิดจังหวะขององค์ประกอบของ โครงสร้างที่มีความงดงาม ความเป็นระบบระเบียบและ และความต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในงานสถาปัตยกรรม

อาคารทั้งหลังสร้างด้วยไม้สักทอง หลังคาพระที่นั่งมุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์รูปขนมเปียกปูนที่เรียกว่ากระเบื้อง ฟ้า ซึ่งเริ่มทำขึ้นในรัชกาลนี้ ส่วนหน้าจั่วมีเกล็ดไม้ระบายอากาศได้หลังคาซึ่งเหมาะสมกับสภาพอากาศเขตร้อนชื้น กัน สาดโดยรอบอาคารทำด้วยไม้ ช่องระบายอากาศเหนือกันสาดและประตูหน้าต่างเป็นไม้ฉลุสลักลายแบบศิลปะของอาร์ต เดโก (Art Deco) ห้องทรงและห้องพระบังคน มีลักษณะเป็นห้องน้ำแบบยุโรป ซึ่งมีการใช้อ่างอาบน้ำ อ่างล้างหน้า โถส้วม โถปัสสาวะ และอุปกรณ์ต่างๆ แบบสมัยใหม่ พื้นห้องปูด้วยหินอ่อน ผนังเป็นกระเบื้องเคลือบสีขาวขนาด 8 X 8 นิ้ว ที่ ฐานเสาและฐานบันไดทุกแห่งทำเป็นบัววงน้ำที่หล่อสำเร็จตลอดเวลา เพื่อป้องกันแมลง เช่นมดและปลวก ไม้ให้ขึ้นสู่ อาคารชั้นบน ส่วนเสาต่อม่อเป็นเสาคอนกรีตเสริมเหล็ก

การให้สีอาคาร ใช้สีเหลืองจางฉาบด้วยสีน้ำตาลอ่อนเป็นหลัก เสริมแต่งด้วยสีฟ้าอ่อนในบางแห่ง เพดานและ ลูกกรงใช้สีขาว ส่วนหลังคามุงกระเบื้องว่าวสีแดง

สถาปัตยกรรมบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

จากบนลงล่าง

สัดส่วนอาคาร
การใช้ระบบพิกัด

ห้องทรงและห้องพระบังคน

ที่มาของภาพ : ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี ,
มรดกสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโกสินทร์ : เล่ม 2
(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพฯ , 2537)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วังไกลกังวล¹

วังไกลกังวล ตั้งอยู่ริมทะเลอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อใช้เป็นที่ประทับในฤดูร้อนและพระราชทานแด่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร ซึ่งสำเร็จการศึกษา ด้านสถาปัตยกรรมจาก The Ecole Des Beaux Arts ประเทศฝรั่งเศส และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศิลปากรสถานขณะนั้น เป็นผู้ออกแบบและผู้อำนวยการก่อสร้างวังไกลกังวล การเตรียมการปลูกสร้างวังไกลกังวลเริ่มขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2469 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพิธีก่อพระฤกษ์รากพระตำหนักเปี่ยมสุขด้วยพระองค์เอง ในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2470 พร้อมกับอาคารต่างๆเริ่มทำการก่อสร้าง เมื่อพระตำหนักที่ประทับสร้างแล้วเสร็จ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงานพระราชพิธีถือนมกลั่นของคพระตำหนักเปี่ยมสุข ระหว่างวันที่ 10-11 เมษายน พ.ศ.2472 จากนั้นอาคารต่างๆภายในวังไกลกังวลถูกสร้างเพิ่มเติมเรื่อยมา จนถึงปีพ.ศ.2476

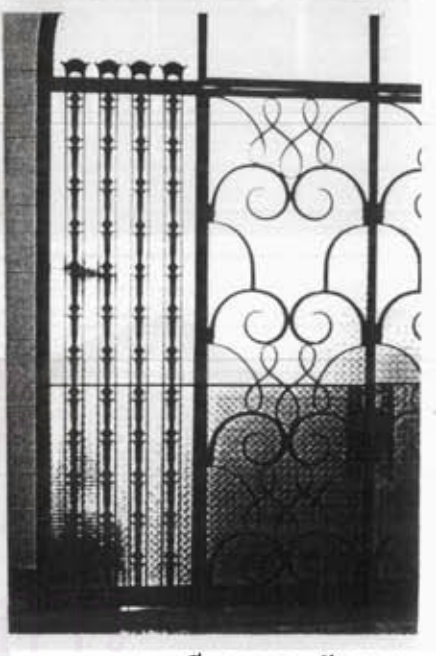
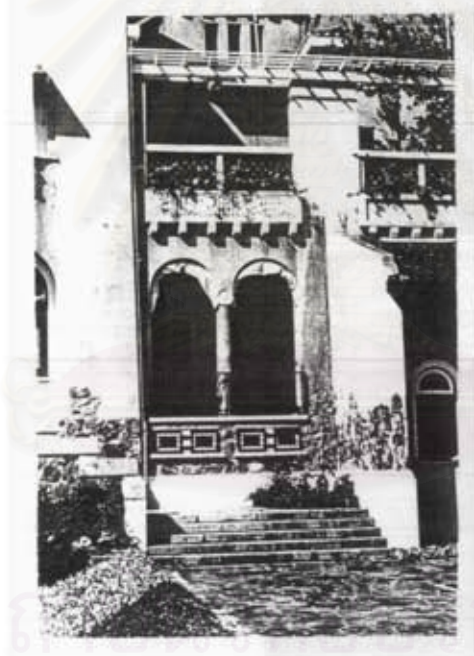
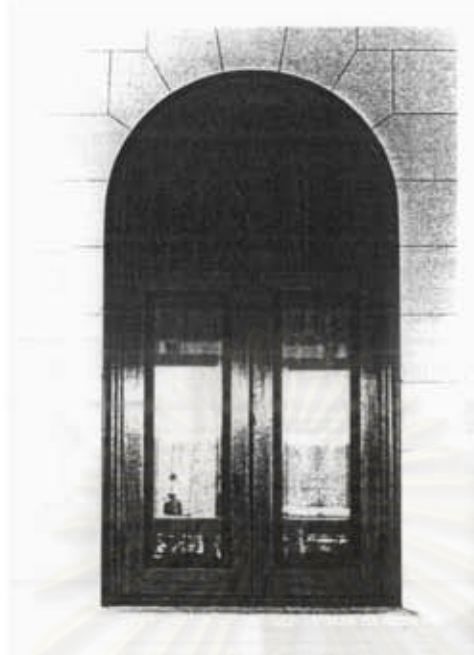
ด้วยพระราชประสงค์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวังไกลกังวลขึ้นเพื่อทรงใช้เป็นที่ประทับในฤดูร้อน ดังนั้นวังไกลกังวลนี้จึงไม่มีห้องพระโรงเพื่อใช้ว่าราชการ การแบ่งเขตพระราชฐานเป็นการแบ่งอย่างเรียบง่าย โดยใช้เพียงกำแพงกันแบ่งพระราชฐานที่ประทับ และที่พักของคณะผู้ติดตาม มีทางเข้าออกเชื่อมถึงกับเท่านั้น แต่เดิม วังไกลกังวลประกอบด้วยพระตำหนักสำคัญ 3 หลังหันหน้าสู่ทะเล คือพระตำหนักเปี่ยมสุข ซึ่งเป็นพระตำหนักที่ใหญ่ที่สุด อยู่ตรงกลางระหว่างพระตำหนักปลูกเกษมทางทิศเหนือ และตำหนักน้อยซึ่งอยู่ทางทิศใต้ พระตำหนักทั้ง 3 หลังนี้เป็นอาคาร 2 ชั้น ส่วนเรือนเอนิเมปรมและเรือนเอนิมปริดี เป็นที่พักของผู้ติดตาม เป็นอาคารชั้นเดียว ศาลาเจิง คืออาคารเอนกประสงค์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใช้เป็นที่ประทับพักผ่อนพระอิริยาบถและจัดงานเลี้ยงพระราชทาน

ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรมในฤดูร้อนเสมอมา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขยายพื้นที่ออกไป และสร้างที่ประทับพระราชทานแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และก่อสร้างที่พักของคณะผู้ติดตามเพิ่มขึ้นอีกหลายหลัง โดยทรงให้ออกแบบตามแบบอย่างสถาปัตยกรรมเดิมในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อการอนุรักษ์และสร้างความปลอดภัย พระตำหนักที่สร้างขึ้นใหม่ในรัชกาลปัจจุบันไม่ปรากฏว่ามีการพระราชทานชื่อแต่อย่างใด

รูปแบบสถาปัตยกรรม

พระราชนิเวศน์แห่งนี้ได้รับการออกแบบโดยสถาปนิกที่ได้รับการศึกษสถาปัตยกรรมจากประเทศตะวันตก รูปแบบสถาปัตยกรรมจึงได้รับอิทธิพลจากตะวันตกด้วย แต่มีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นของไทย และเหมาะสมกับการเป็นที่ประทับตากอากาศ รูปแบบจึงคล้ายไปทาง "บ้านพักตากอากาศ" ขนาดใหญ่มากกว่าการเป็นพระราชวังที่แยกฝ่ายหน้า-ฝ่ายใน ตามแบบแผนของพระราชวังที่เคยมีมาในโบราณราชประเพณี ลักษณะทั่วไปของพระราชนิเวศน์แห่งนี้ คล้ายรูปแบบสถาปัตยกรรมของสเปน เห็นได้จากการใช้หลังคารูปโค้ง การทำลานโล่ง (Courtyard) ที่ด้านหลังของพระตำหนักเปี่ยมสุข และด้านทิศเหนือของพระตำหนักน้อย การทำนอกชานกว้างและมีซุ้มต้นไม้ (Pergola) ที่พระตำหนักเปี่ยมสุข การทำพระทวารและพระบัญชากรเป็นรูปโค้งครึ่งวงกลมตามพระตำหนักต่างๆ เป็นต้น พระตำหนักเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความละเอียดลออของสถาปนิก ในการเลือกใช้วัสดุก่อสร้างให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เช่น การประดับด้วยหินก้อนใหญ่ที่ฐานเพื่อแสดงความหนักแน่นของอาคาร และใช้ฉิวฉาบปูน ปาดเกรียงรูปโค้งบริเวณตอนบน มีการใช้โค้งประกอบในส่วนช่องเปิด ซึ่งตอบรับกับรูปโค้งของหลังคา นอกจากนี้ สวนหน้าพระตำหนักเปี่ยมสุข เป็นสวนแบบตะวันตก มีการใช้ลวดลายแบบเรขาคณิต โดยการตกแต่งไม้พุ่มเป็นรูปทรงต่างๆ และมีศาลา (Pavilion) ตั้งอยู่ระหว่างพระตำหนักเปี่ยมสุขและพระตำหนักน้อย ซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยทางเท้าที่ปลูกต้นไม้ ๒ ชั้น และมีการประดับภูมิทัศน์ด้วยงานประติมากรรมและโคมไฟตามทางเดิน และสอดแทรกตามที่ต่างๆในสวน

วังไกลกังวล

รายละเอียดทางสถาปัตยกรรม
พระตำหนักเป็ยมสุข

ศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วังไกลกังวล

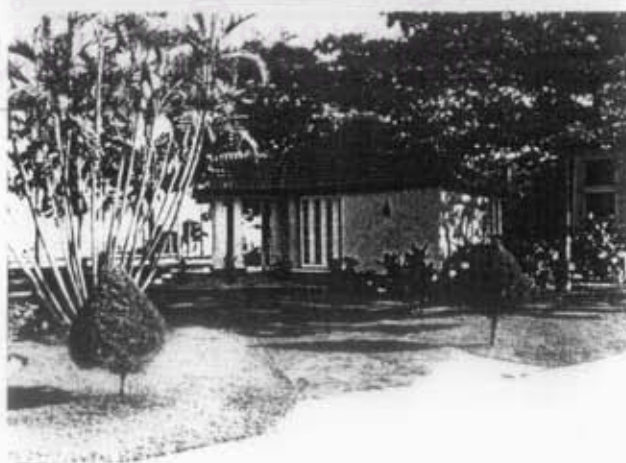
จากบนลงล่าง

พระตำหนักเอิบเปรม

ศาลาเรียง

เรือนพักข้าราชการ

พระตำหนักที่สร้างขึ้นใหม่

สถาบันวิ
จุฬาลงกรณ์

รายการอ้างอิง

- 1 ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี, มรดกสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโกสินทร์ : เล่ม 2 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพฯ , 2537)
, หน้า 139 - 141 , 191 - 193.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง
กฎหมายและข้อบังคับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง กฎหมายและข้อบังคับ

ร่างพระราชบัญญัติการจัดบำรุงสถานที่ราชการเขตทิศตะวันตก พุทธศักราช 2469

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า โดยที่ทรงพระราชดำริว่าเป็นการสมควรที่จะจัดบำรุงท้องที่ตามรายทเลทบางแห่งทางทิศตะวันตกของพระราชอาณาจักร เพื่อให้มีสถานสำราญอิริยาบถมากแห่งและจัดทำให้ดียิ่งขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการจัดบำรุงสถานที่ราชการเขตทิศตะวันตก พุทธศักราช 2469"

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม พุทธศักราช 2469 เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ตั้งสภาขึ้นสภาหนึ่ง เรียกว่า "สภาจัดบำรุงสถานที่ราชการเขตทิศตะวันตก" สภานี้เป็นนิติบุคคล

มาตรา 4 วัตถุประสงค์แห่งสภานี้ คือ เพื่อจัดบำรุงท้องที่บางแห่งตามรายทเลทตะวันตก ภายในเขตที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ข้างล่างนี้ เพื่อจัดทำให้มีขึ้นและน้อมบำรุงการคมนาคม การประปา ไฟฟ้า ออกแบบวางแผนผังดาโครงการสำหรับเมือง การปลูกสร้างโรงเรียน และการโยธาอื่น ๆ ภายในเขตนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น เขตดังกล่าวมาข้างต้น คือ หมายเอาหลักกิโลเมตรที่ 204 แห่งทางรถไฟหลวงเป็นศูนย์กลางของบริเวณที่ ๆ จะบำรุงจากหลักกิโลเมตรที่ 204 ไปทางทิศเหนือถึงหลักกิโลเมตรที่ 182 ทิศใต้ถึงหลักกิโลเมตรที่ 226 ทิศตะวันออกจรดชายทเลตรงดาในระแวกที่น้ำทะเลขึ้นสูงที่สุดอย่างปรกติธรรมดา ทิศตะวันตกยื่นจากทางรถไฟหลวงขึ้นไปเป็นระยะ 3 กิโลเมตร มีหลักปักไว้เป็นเขตร และต้องวัดให้ได้มุมจากกับทางรถไฟหลวง ดังแจ้งในแผนที่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 สภาให้มีกรรมการ 3 นาย เป็นผู้แทนกระทรวงมหาดไทยนายหนึ่ง กระทรวงพระคลังมหาสมบัตินายหนึ่ง และกรมรถไฟหลวงแห่งกรุงสยามนายหนึ่ง ให้ตั้งกรรมการในจำนวนพวกนี้คนหนึ่งขึ้นเป็นนายก และจะตั้งที่ปรึกษาสำหรับสภาขึ้นไว้ด้วยก็ได้ การแต่งตั้งนี้จะได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศกระแสพระบรมราชโองการในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 6 สภานี้มีอำนาจ

ก) ทำการสำรวจและกำหนดที่ตั้งกล่าวไว้ในมาตรา 4

ข) วางโครงการและทำแผนผังเพื่อการจัดบำรุงภายในเขตนั้น ๆ

ค) จัดทำการที่จำเป็นเพื่อบำรุงสถานที่ในเขตนั้น และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจถือกรรมสิทธิ์เช่าถือ และจำหน่ายโอน

ทรัพย์สินต่าง ๆ ได้

ในการจัดซื้อสิ่งหรือทรัพย์สินนั้น ให้นำบทพระราชบัญญัติจัดวางทางรถไฟและทางหลวงว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดินมาใช้บังคับตามควร

มาตรา 7 บันดาเจ้าของสิ่งหรือทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในเขตที่ระบุไว้ในมาตรา 4 นั้น ยกเว้นมิต้องเสียภาษีตามประกาศภาษี เรือ โรงร้าน แพ ตึก จุดศักราช 1232 และพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ.127

สภานี้มีอำนาจนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาขอรับพระราชทานพระบรมราชานุญาตกำหนดอัตราใหม่ในการเก็บค่าภาษีเรือ โรงร้านกับทั้งวางกำหนดค่าภาษีอากรอย่างอื่นสำหรับบำรุงรักษา ถนนหนทาง การประปา ไฟฟ้า และค่าใช้จ่ายสำหรับสาธารณสุข เมื่อได้ประกาศโฆษณาพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าภาษีเช่นนี้แล้ว จึงให้จัดการเก็บเป็นรายได้ของสภา และจะจำหน่ายเงินครั้งนี้เป็นประการใดสุดแล้วแต่จะสมแก่การที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมา ณ วันที่ 18 ตุลาคม พุทธศักราช 2469 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พุทธศักราช 2480

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 4 สิงหาคม พุทธศักราช 2480)

อาทิตยทิพอาภา / เจ้าพระยายมราช / พล.อ.เจ้าพระยาพิชเชนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ 30 กันยายน พุทธศักราช 2480 เป็นปีที่ 4 ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เห็นสมควรยกฐานะตำบลหัวหินและตำบลหนองแก กิ่งอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เฉพาะในเขตต์สภาจัดบำรุงสถานที่ชายทะเลทิศตะวันตก เป็นเทศบาลตำบล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาศัยอำนาจความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 จึงให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้ให้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พุทธศักราช 2480"

มาตรา 2 ให้ให้พระราชกฤษฎีกานี้ ตั้งแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกฐานะตำบลหัวหิน และตำบลหนองแก กิ่งอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามเขตต์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ซึ่งเป็นเทศบาลตำบลมีนามว่า "เทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์"

มาตรา 4 ให้กำหนดเขตเทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไว้ดังนี้ คือ

ด้านใต้ ตั้งต้นจากหลักเขตต์หมายเลข 1 ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของทางรถไฟ และห่างจากทางรถไฟในเขตต์ตำบลหนองแก กิ่งอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3 กิโลเมตร เป็นเส้นทางตั้งได้ฉากกับทางรถไฟ ตรงหลักกิโลเมตรที่ 226 ซึ่งเป็นหลักเขตต์หมายเลข 2

จากหลักเขตต์หมายเลข 2 เป็นเส้นตรงตั้งได้ฉากกับทางรถไฟไปจดชายทะเลซึ่งเป็นหลักเขตต์หมายเลข 3

ด้านตะวันออก จากหลักเขตต์หมายเลข 3 เลียบชายทะเลไปทางทิศเหนือ จดหลักเขตต์หมายเลข 4 ตรงเส้นเขตต์แดนระหว่างจังหวัดเพชรบุรีกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ด้านเหนือ จากหลักเขตต์หมายเลข 4 ถัดตามเส้นแบ่งเขตต์ระหว่างจังหวัดเพชรบุรีกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไปทางทิศตะวันตกจดหลักเขตต์หมายเลข 5 ซึ่งอยู่ห่างจากทางรถไฟ 3 กิโลเมตร

ด้านตะวันตก จากหลักเขตต์หมายเลข 5 ขนานและห่างทางรถไฟ 3 กิโลเมตร ไปทางทิศใต้จดหลักเขตต์หมายเลข 1

ดังปรากฏในแผนผังท้ายพระราชกฤษฎีกานี้

ตามเส้นแนวเขตต์ดังกล่าวแล้ว ให้มีหลักขอยปักไว้เป็นระยะ ๆ เพื่อแสดงแนวเขตต์ด้วยตามควร

มาตรา 5 ที่ดินหรือโรงเรียนสิ่งปลูกสร้างของผู้ใดเหลือล้มเข้ามาในเส้นเขตต์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 แม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใด ให้ถือว่าที่ดินซึ่งติดต่อกัน เป็นผืนเดียวกันนั้น หรือโรงเรียนสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ อยู่ในเขตต์เทศบาลเดิมทุกส่วน

มาตรา 6 ให้โอนกิจการรวมทั้งสิทธิอำนาจและหน้าที่ของสภาจัดบำรุงสถานที่ชายทะเลทิศตะวันตก บรรดาที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติจัดบำรุงสถานที่ชายทะเลทิศตะวันตก พุทธศักราช 2480 และกฎหมายอื่น ภายในเขตต์เทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังกำหนดไว้ในมาตรา 4 ให้แก่เทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติยกเลิกและโอนกิจการของสภาจัดบำรุงสถานที่ชายทะเลทิศตะวันตกให้แก่เทศบาล พุทธศักราช 2479

มาตรา 7 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ (ตามมติคณะรัฐมนตรี)

พิบูลสงคราม : รัฐมนตรี

กฎกระทรวง ฉบับที่ 36 (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5(3) และมาตรา 8(10) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารออกกฎหมายกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้

" บริเวณที่ 1 " หมายความว่า

(1) พื้นที่ในบริเวณที่วัดจากที่ดินพระราชวังไกลกังวลด้านทิศเหนือไปทางทิศเหนือ ด้านทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันตก และด้านทิศใต้ไปทางทิศใต้ตลอดแนวออกไปเป็นระยะ 100 เมตร

(2) พื้นที่ในบริเวณทิศเหนือเริ่มจากจุดบรรจบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3525 กับถนนไปเขาเต่า ไปทางทิศตะวันออกและตั้งฉากกับแนวชายฝั่งทะเลของตำบลหนองแกแล้วเลี้ยวไปทางทิศใต้ ตามแนวชายฝั่งทะเลของตำบลหนองแกจนจุดเขตเทศบาลที่ 3 จากหลักเขตเทศบาลที่ 3 ไปทางทิศตะวันตกตามแนวเขตเทศบาลตำบลหัวหินจนจุดเขตทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3525 ฟ้ากตะวันออก และไปทางทิศเหนือตามแนวเขตทางของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3325 ฟ้ากตะวันออกจนจุดจุดบรรจบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3325 กับถนนไปเขาเต่า

" บริเวณที่ 2 " หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณที่วัดจากแนวชายฝั่งทะเลของตำบลหัวหินและตำบลหนองแก เข้าไปในแผ่นดินเป็นระยะ 50 เมตร ตลอดแนวชายฝั่งทะเลของตำบลหัวหินและตำบลหนองแก โดยเริ่มจากเขตเทศบาลตำบลหัวหินด้านทิศเหนือไปทางทิศใต้ จนจุดเขตเทศบาลตำบลหัวหินด้านทิศใต้ ยกเว้นพื้นที่บริเวณที่ 1 และพื้นที่พระราชวังไกลกังวล

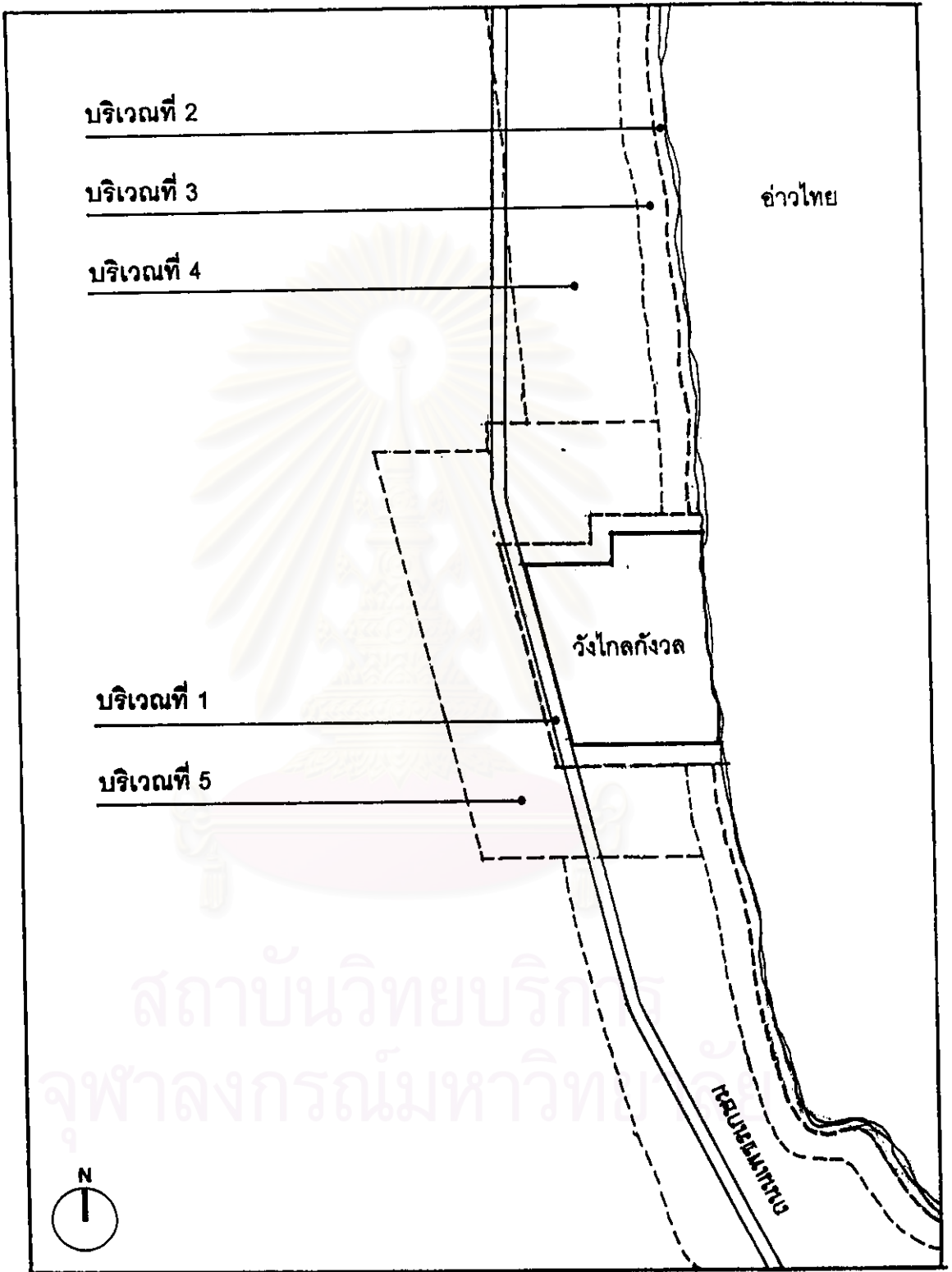
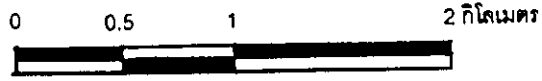
" บริเวณที่ 3 " หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณที่วัดจากแนวเขตบริเวณที่ 2 ตลอดแนวออกไปอีกเป็นระยะ 150 เมตร

" บริเวณที่ 4 " หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณที่วัดจากแนวเขตบริเวณที่ 3 ตลอดแนวออกไปอีกเป็นระยะ 500 เมตร ยกเว้นพื้นที่บริเวณที่ 5

" บริเวณที่ 5 " หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณที่วัดจากแนวเขตบริเวณที่ 1(1) ตลอดแนวออกไปอีกเป็นระยะ 400 เมตร ยกเว้นพื้นที่บริเวณที่ 2 และพื้นที่บริเวณที่ 3

ทั้งนี้ตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่แสดงการกำหนดเขตพื้นที่ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 36 (พ.ศ.2535)

ข้อ 2 ให้กำหนดพื้นที่บางส่วนในท้องที่ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภายในบริเวณแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้ เป็นบริเวณห้ามก่อสร้างอาคารชนิดและประเภท ดังต่อไปนี้

(ก) ภายในบริเวณที่ 1 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างอาคารใด ๆ เว้นแต่

(1) อาคารเดี่ยวชั้นเดียวที่มีความสูงไม่เกิน 6 เมตร พื้นที่อาคารรวมกันไม่เกิน 75 ตารางเมตร โดยอาคารแต่ละหลังตั้งห่างกันไม่น้อยกว่า 4 เมตร ห่างเขตที่ดินของผู้อื่นไม่น้อยกว่า 2 เมตร มีที่ว่างโดยรอบอาคารไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของที่ดินที่ขออนุญาตก่อสร้างอาคารนั้น และต้องห่างจากชายฝั่งทะเลไม่น้อยกว่า 20 เมตร หรือห่างจากคันขอบอ่างเก็บน้ำเขาเต่าโดยรอบไม่น้อยกว่า 12 เมตร

(2) เชื้อน ทางหรือท่อระบายน้ำ รั้วหรือกำแพงที่มีความสูงไม่เกิน 1 เมตร ประตูและสะพานที่ไม่ได้สร้างลงสู่ทะเล

(3) อาคารของทางราชการที่ห่างจากชายฝั่งทะเลเกิน 20 เมตร

(ข) ภายในบริเวณที่ 2 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างอาคารใด ๆ เว้นแต่

(1) อาคารตาม (ก) (1) และ (3)

(2) เชื้อน ทางหรือท่อระบายน้ำ รั้วหรือกำแพงที่มีความสูงไม่เกิน 1 เมตร ประตู สะพาน และท่าเทียบเรือ

(ค) ภายในบริเวณที่ 3 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างอาคาร ดังต่อไปนี้

(1) อาคารที่มีความสูงเกิน 12 เมตร

(2) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม และมีพื้นที่ทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันไม่เกิน 100 ตารางเมตร

(3) โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแต่การเล่นมหรสพ

(4) สถานีขนส่งตามกฎหมายว่าด้วย การขนส่งทางบก

(5) อาคารเลี้ยงสัตว์ทุกชนิดที่มีพื้นที่ทุกชั้นในหลังเดียวกัน หรือหลายหลังรวมกันเกิน 10 ตารางเมตร หรือเป็นไปเพื่อการค้าหรือก่อกองเหตุรำคาญ

(6) อาคารขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่รวมกันทุกชั้น หรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันเกิน 2,000 ตารางเมตร

(7) ตลาดที่มีพื้นที่ทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันเกิน 300 ตารางเมตร หรือตลาดที่มีระยะห่างจากตลาดอื่นน้อยกว่า 50 เมตร

(8) สถานบริการและสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วย การบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว

(9) สถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับจำหน่ายขาย และสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง

(10) สถานพยาบาลที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยค้างคืนเกิน 5 เตียง

(11) ศาลินสถานและสถานศึกษา

(12) ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายทุกชนิด เว้นแต่ป้ายนอกชื่อสถานที่ที่มีความสูงไม่เกิน 12 เมตร

(13) อาคารที่สร้างด้วยวัสดุที่ไม่ถาวรหรือไม่ทนไฟเป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่เป็นอาคารเดี่ยวชั้นเดียวที่มีความสูงไม่เกิน 6 เมตร และต้องมีระยะห่างจากอาคารอื่นโดยรอบไม่น้อยกว่า 5 เมตร

(14) เฝิงหรือแผงลอย

(15) อาคารที่มีที่ว่างในที่ดินแปลงที่ก่อสร้างอาคารน้อยกว่าร้อยละ 50 ของเนื้อที่ที่ดินที่ขออนุญาตก่อสร้างอาคารนั้น

(16) ห้องแถวหรือตึกแถว

(17) ฉาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วย การควบคุมสุสานหรือฉาปนสถาน

(18) อาคารเก็บสินค้า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ที่ใช้เป็นที่พัก หรือขนถ่ายสินค้าหรือสิ่งของ เพื่อประโยชน์ทางการค้าหรืออุตสาหกรรม ที่มีพื้นที่อาคารรวมกันเกิน 100 ตารางเมตร

(19) โรงกำจัดมูลฝอย

- (๑) ภายในบริเวณที่ 4 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างอาคาร ดังต่อไปนี้
- (1) อาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 23 เมตรขึ้นไป
 - (2) อาคารตาม (ค) (2) และ (5)
 - (3) อาคารตาม (ค) (18) ที่มีพื้นที่ทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันเกิน 200 ตารางเมตร
 - (4) อาคารที่มีที่ว่างในที่ดินแปลงที่ก่อสร้างอาคารน้อยกว่าร้อยละ 30 ของเนื้อที่ดินที่ขออนุญาตก่อสร้าง

อาคารนั้น

- (๑) ภายในบริเวณที่ 5 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างอาคาร ดังต่อไปนี้
- (1) อาคารที่มีความสูงเกิน 12 เมตร
 - (2) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วย การสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม และมีพื้นที่ทุกชั้นในหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันไม่เกิน 100 ตารางเมตร
 - (3) โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแต่การเล่นมหรสพ
 - (4) สถานีขนส่งตามกฎหมายว่าด้วย การขนส่งทางบก
 - (5) สถานที่บรรจุก๊าซและสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วย การบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว
 - (6) สถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับจำหน่ายขาย และสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ตามกฎหมายว่าด้วย การเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง
 - (7) ฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมสุสานหรือฌาปนสถาน
 - (8) โรงกำจัดขยะมูลฝอย

การวัดความสูงให้วัดจากระดับพื้นดินถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร

ข้อ 3 ภายในบริเวณพื้นที่ที่กำหนดตามข้อ 2 ห้ามมิให้บุคคลใดตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารใด ๆ ให้เป็นอาคารชนิดหรือประเภทที่มีลักษณะต้องห้าม ตามที่กำหนดในข้อ 2

ข้อ 4 อาคารที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ที่กำหนดไว้ตามข้อ 2 ก่อนหรือในวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ แต่ห้ามตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารดังกล่าวให้เป็นอาคารชนิดหรือประเภทที่มีลักษณะต้องห้าม ตามที่กำหนดในข้อ 2

ข้อ 5 อาคารที่ได้รับใบอนุญาตหรือได้ใบรับแจ้งการก่อสร้าง ตัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงใช้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเฉพาะด้วยกิจการนั้น ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ และยังคงสร้าง ตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้ไม่แล้วเสร็จ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ แต่จะขอเปลี่ยนแปลงการอนุญาตหรือการแจ้งให้เป็นการขัดต่อกฎกระทรวงนี้ไม่ได้

ให้ไว้ ณ วันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2535

พลตำรวจเอก เปา สารสิน : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในท้องที่บางส่วนของตำบลสทิวหิน และตำบลหนองแก อำเภอสทิวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลงวันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2534 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2534 เป็นต้นมา แต่มาตรา 13 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 บัญญัติว่า ถ้าไม่มีการออกกฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศนั้นมีผลใช้บังคับ ให้ประกาศดังกล่าวเป็นอันยกเลิก และโดยที่สมควรห้ามก่อสร้าง ตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทภายในบริเวณดังกล่าวต่อไป และสมควรขยายเขตห้ามก่อสร้าง ตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทรอบ ๆ บริเวณพระราชวังไกลกังวลด้วย เพื่อประโยชน์ในด้านการป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการผังเมือง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 97 วันที่ 16 กันยายน 2535

ผังเมืองรวม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กฎกระทรวง ฉบับที่ 352 (พ.ศ.2540)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และ มาตรา 26 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับได้มีกำหนดห้าปี

ข้อ 2 ให้ใช้บังคับผังเมืองรวม ในท้องที่ตำบลหัวหิน ตำบลหนองแก และตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ 3 การวางและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินการคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อมในบริเวณแนวเขตตามข้อ 2 ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ข้อ 4 ผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมให้ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครองในระดับอำเภอ รวมทั้งให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับประเทศ
- (2) ส่งเสริมพาณิชย์ยกรรมและการบริการให้สัมพันธ์กับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- (3) พัฒนาโครงข่ายการบริการขั้นพื้นฐานในด้านการคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอ และได้มาตรฐาน เพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรและนักท่องเที่ยว
- (4) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ 5 การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวม ให้เป็นไปตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง และรายการประกอบแผนผังท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ 6 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง ให้เป็นไปดังต่อไปนี้

- (1) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 1.1 ถึงหมายเลข 1.50 ที่กำหนดไว้เป็นสีเหลือง ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- (2) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 2.1 ถึงหมายเลข 2.31 ที่กำหนดไว้เป็นสีส้ม ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- (3) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 3.1 ถึงหมายเลข 3.14 ที่กำหนดไว้เป็นสีแดง ให้เป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- (4) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 4 ที่กำหนดไว้เป็นสีม่วงอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ
- (5) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 5.1 ถึงหมายเลข 5.5 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียว ให้เป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
- (6) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 6 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวมีกรอบและเส้นทแยงสีเขียว ให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม
- (7) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 7.1 ถึงหมายเลข 7.50 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (8) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 8.1 และหมายเลข 8.2 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวอ่อนมีเส้นทแยงสีขาว ให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้
- (9) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 9.1 ถึงหมายเลข 9.11 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวมะกอก ให้เป็นที่ดินประเภทสถานบันการศึกษา
- (10) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 10 ที่กำหนดไว้เป็นสีฟ้า ให้เป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว
- (11) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 11.1 ถึงหมายเลข 11.15 ที่กำหนดไว้เป็นสีเทาอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
- (12) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 12.1 ถึงหมายเลข 12.14 ที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำเงินให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ข้อ 7 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่น ให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- (2) คลังวัตถุดิบทรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุดิบทราย
- (3) สถานที่เก็บน้ำมันพลิงที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซประเภทสถานีบรรจุก๊าซและประเภทลานบรรจุก๊าซและสถานที่เก็บก๊าซประเภทโรงเก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- (5) กำจัดมูลฝอย

ข้อ 8 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย การท่องเที่ยว สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่น ให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- (2) คลังวัตถุดิบทรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุดิบทราย
- (3) สถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซประเภทสถานีบรรจุก๊าซและประเภทลานบรรจุก๊าซ และสถานที่เก็บก๊าซประเภทโรงเก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- (5) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ น่าน เป็ด ไก่ ๑ จระเข้ หรือสัตว์ป่า ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ
- (6) ไซโลเก็บผลิตผลการเกษตร
- (7) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน
- (8) กำจัดมูลฝอย

ข้อ 9 ที่ดินประเภทพาดิษกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการพาดิษกรรม การอยู่อาศัย การท่องเที่ยว สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่น ให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- (2) คลังวัตถุดิบทรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุดิบทราย
- (3) สถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซทุกประเภทและสถานที่เก็บก๊าซประเภทโรงเก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- (5) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ น่าน เป็ด ไก่ ๑ จระเข้ หรือสัตว์ป่า ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ
- (6) ไซโลเก็บผลิตผลการเกษตร
- (7) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน
- (8) กำจัดมูลฝอย
- (9) ซื่อขายเคหะวัตถุ

ข้อ 10 ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ ให้ใช้ประโยชน์เพื่ออุตสาหกรรมบริการ อุตสาหกรรมที่ประกอบกิจการโดยไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม คลังสินค้า สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามให้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมบริการ หรือโรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- (2) คลังวัตถุดิบทรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุดิบทราย
- (3) สถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (4) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงคนชรา
- (5) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงเด็ก
- (6) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

ข้อ 11 ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามให้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรม
- (2) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบการพาณิชย์ เว้นแต่เป็นการจัดสรรที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย และมีพื้นที่ไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่โครงการทั้งหมด
- (3) การอยู่อาศัยหรือการประกอบพาณิชยกรรมประเภทห้องแถว หรือตึกแถว เว้นแต่เป็นการดำเนินการในโครงการจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย และมีพื้นที่ไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่โครงการทั้งหมด
- (4) การอยู่อาศัยประเภทห้องชุด อาคารชุด หรือหอพัก
- (5) การอยู่อาศัยและหรือการประกอบพาณิชยกรรมประเภทอาคารขนาดใหญ่
- (6) โรงแรม
- (7) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมของชุมชน และโรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ถ้ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการจัดสรรที่ดินเพื่อประกอบการพาณิชย์ตาม (2) และเพื่อการอยู่อาศัยหรือการประกอบพาณิชยกรรมประเภทห้องแถวหรือตึกแถวตาม (3) ดำเนินการอยู่ในการจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยโครงการเดียวกัน ให้ใช้พื้นที่เพื่อกิจการดังกล่าวรวมกันไม่เกินร้อยละ 5 ของโครงการพื้นที่ทั้งหมด

ข้อ 12 ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 5 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามให้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ประกอบการพาณิชย์ หรือประกอบอุตสาหกรรม
- (2) โรงงานทุกประเภท
- (3) คลังวัตถุดิบทรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุดิบทราย
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซทุกประเภทและสถานที่เก็บก๊าซประเภทสถานที่ใช้ก๊าซสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ และโรงเก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- (5) ไรโถเก็บผลิตผลการเกษตร
- (6) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน
- (7) กำจัดมูลฝอย
- (8) ซ้ำขายเศษวัสดุ

ข้อ 13 ที่ดินประเภทโถงเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อ นันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 14 ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณเขาน้อย เขาคอนคเนบก เขานองสมอ เขาค่าง เขานินเหล็กไฟ เขาสนามกอล์ฟ เขาใหญ่ เขาชิมู่น เขาเต่า เฉพาะที่ดินที่เป็นของรัฐให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับการนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น ส่วนที่ดินซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย สถานับราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (2) คลังวัตถุดิบทรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุดิบทราย
- (3) สถานที่เก็บน้ำมันหรือเพลิงที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันหรือเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันหรือเพลิง
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซประเภทสถานีบรรจุก๊าซและประเภทลานบรรจุก๊าซและสถานที่เก็บก๊าซประเภทโรงเก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- (5) กำจัดมูลฝอย

ข้อ 15 ที่ดินประเภทอนุรักษป่าไม้ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการสงวนและคุ้มครองดูแลรักษาหรือบำรุงป่าไม้ สัตว์ป่า ต้นน้ำลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ตามมติคณะรัฐมนตรีและกฎหมายที่เกี่ยวกับการป่าไม้

ข้อ 16 ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษา สถานับราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 17 ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวหรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สถานับราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 18 ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศาสนา การศึกษา สถานับราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

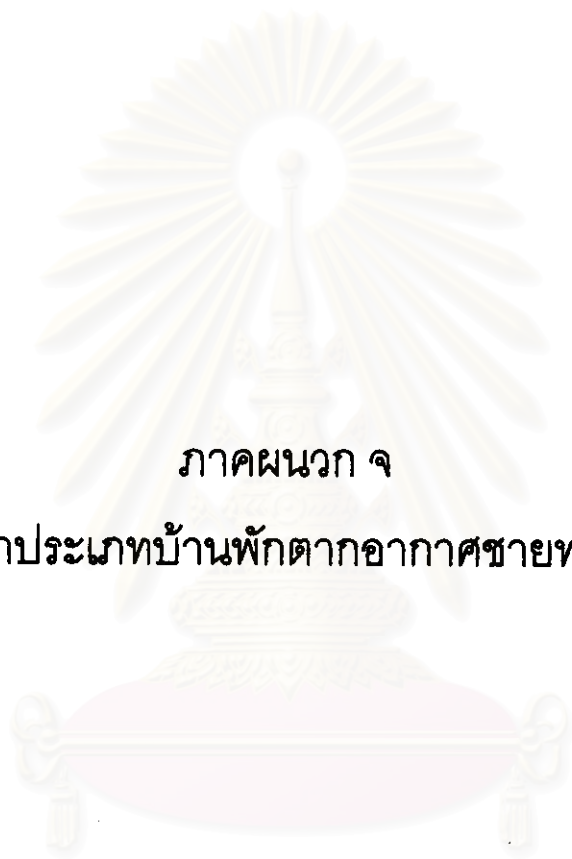
ข้อ 19 ที่ดินประเภทสถานับราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการของรัฐ กิจการเกี่ยวกับการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 20 ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือการประกอบกิจการในเขตผังเมืองรวมปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2540

เสนาะ เทียนทอง : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่สมควรกำหนดให้ใช้บังคับผังเมืองรวม ในท้องที่ตำบลหัวหิน ตำบลหนองแก และตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคม และการขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง และโดยที่มาตรา 26 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 บัญญัติว่า การใช้บังคับผังเมืองรวมให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ภาคผนวก ๑

การจำแนกประเภทบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

การจำแนกประเภทบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน

บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2454 - 2488

- ประเภท A1 : เรือนไม้ตกแต่งด้วยลวดลายเส้นตั้ง - นอน - ทนียง จำนวน 31 หลัง
ประเภท A2 : เรือนไม้ตกแต่งด้วยลวดลายจุดแบบขนมปังขิง จำนวน 11 หลัง
ประเภท B : ตึกไม้ผสมปูนแบบตะวันตก จำนวน 3 หลัง

บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2489 - 2529

- ประเภท A : เรือนวัสดุผสมแบบโมเดิร์น จำนวน 25 หลัง
ประเภท B : เรือนวัสดุผสมแบบมาตรฐาน จำนวน 14 หลัง
ประเภท C : เรือนไม้ตกแต่งแบบเรียบ จำนวน 7 หลัง
ประเภท D : อาคารคอนกรีตแบบไทยประยุกต์ จำนวน 7 หลัง
ประเภท E : เรือนไทยประเพณี จำนวน 2 หลัง
ประเภท F : อาคารคอนกรีตรูปทรงลูกบาศก์ จำนวน 1 หลัง

บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2530 - 2542

- ประเภท A : อาคารคอนกรีตลวดลายแบบตะวันตก จำนวน 12 หลัง
ประเภท B : อาคารคอนกรีตรูปทรงลูกบาศก์ จำนวน 8 หลัง
ประเภท C : อาคารคอนกรีตแบบไทยประยุกต์ จำนวน 5 หลัง
ประเภท D : อาคารคอนกรีตลวดลายแบบเก่า จำนวน 3 หลัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางการจำแนกประเภทบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน

ประเภท	หมายเลข	รายชื่อบ้าน
B	N 70	
B	N 69	
	N 68	
D	N 67	
A	N 66	
D	N 65/6	
A1	N 65/5	
A	N 65/4	
A1	N 65/3	
A2	N 65/2	
A	N 65/1	
A	N 64	
	N 63	Palm Pavillian
B	N 61	
B	N 60	
	N 59/2	Royal Garden Village
	N 59/1	Royal Garden Village
	N 58/2	บ้านรุทศน์
B	N 58/1	บ้านรุทศน์
	N 56	
E	N 55	
A	N 54	
	N 53/2	หมู่บ้านสุขสามัคคี
A	N 53/1	หมู่บ้านสุขสามัคคี
A	N 52	
A	N 51	
A	N 50	
	N 49	บ้านหาดรู่ทอง

ท.ศ.2454 - 2488

ท.ศ.2489 - 2529

ท.ศ.2530 - 2542

อาคารสาธารณะ

C	N 48	
D	N 47	
C	N 45	บ้านศรีแสงกฤษณา
	N 43	Hua-Hin Garden Beach
B	N 42/3	บ้านกิติก้อง
A2	N 42/2	บ้านกิติก้อง
A	N 42/1	บ้านกิติก้อง
D	N 41	
D	N 40	บ้านสองคูณ
B	N 38	
F	N 36	
C	N 35	
A1	N 34/3	ศูนย์สัมมนาถ่อม - สวัสดิ์
	N 34/2	ศูนย์สัมมนาถ่อม - สวัสดิ์
	N 34/1	ศูนย์สัมมนาถ่อม - สวัสดิ์
A	N 33/2	บ้านโอฟาริก
A	N 33/1	บ้านโอฟาริก
A	N 32	บ้านโอฟาร
	N 30	Majestic Beach Resort
A	N 29//2	
A2	N 29//1	
A1	N 28//2	บ้านสุขสมหมาย
B	N 28//1	บ้านสุขสมหมาย
A1	N 26	บ้านเพ็ญงน้อย
D	N 25	บ้านริมหาด
A	N 20//3	วังไกลกังวล
A	N 20//2	วังไกลกังวล
B	N 20//1	วังไกลกังวล
D	N 19	
	N 18	บ้านจิรญา
A1	N 17	บ้านทรัพย์ศฤงคาร
A	N 16	

พ.ศ.2454 - 2488

พ.ศ.2489 - 2529

พ.ศ.2530 - 2542

อาคารสาธารณะ

A	N 15	
A	N 14/3	เรือนสงวน
A1	N 14/2	เรือนทองอยู่
A1	N 14/1	เรือนจุลินทร์
A1	N 13	บ้านฉัตรระ
A2	N 12	บ้านมีสุข
A1	N 11/3	บ้านสามสุข
A2	N 11/2	บ้านสามสุข
A2	N 11/1	บ้านสามสุข
D	N 10	บ้านเลขที่ 17
A1	N 9	บ้านชมสินธุ์
A2	N 8/2	บ้านสว่างอารมณ์
A1	N 8/1	บ้านสว่างอารมณ์
A1	N 7	บ้านเนาวสุข
A2	N 6/2	บ้านฐิติพ
A1	N 6/1	บ้านฐิติพ
A2	N 5/3	บ้านอยู่เย็น
C	N 5/2	บ้านอยู่เย็น
B	N 5/1	บ้านอยู่เย็น
	0	โรงแรมเมเลีย หัวหิน
	0	โรงแรมโซฟิเทล หัวหิน
C	S 1	นเรศวร - สุขเวสน์
C	S 2	
A1	S 3	บ้านน้อย
B	S 4	บ้านสมประสงค์
A1	S 5	
A1	S 6	บ้านโปร่งใจ
	S 7	บ้านสุขสำราญ
A	S 8	
	S 10	Royal Garden Resort
A	S 11	
A1	S 12	

พ.ศ.2454 - 2488

พ.ศ.2489 - 2529

พ.ศ.2530 - 2542

อาคารสาธารณะ

B	S 13	บ้านเบญจรงค์
A	S 14	ร้านอาหาร
A1	S 15	บ้านบาทฮัน
A2	S 16	
A	S 17	
A1	S 18	
A	S 19	บ้านเพชรสำราญ
A1	S 20	
A	S 21	
E	S 22	
A	S 23	
A1	S 24	ภิรมย์ภักดี
A1	S 25	คุณเอก สารสิน
C	S 26//1	บ้านสนล้อม
A	S 26//2	บ้านสนล้อม
C	S 27//1	บ้านมะขามโทน
A	S 27//2	บ้านมะขามโทน
A	S 28//1	
A	S 28//2	
	S 29	นภานาวิน
A1	S 31	
B	S 32	
C	S 33	
B	S 34	
B	S 36	
B	S 37	
B	S 38	
B	S 39	
B	S 40	
A	S 41	
B	S 42	
A	S 43	

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2454 - 2488
พ.ศ.2489 - 2529
พ.ศ.2530 - 2542
อาคารสาธารณะ

A	S 44	บ้านสุขเกษม
A1	S 45	บ้านรวมสุข
	S 46//1	บ้านร่มรื่น-กินนอน
A1	S 46//2	บ้านร่มรื่น-กินนอน
B	S 47	
A1	S 48	
	S 49	บ้านไข่มุก
	S 50	โรงแรมสาขลม
A2	S 51//1	บ้านพิชัญญาติ
B	S 51//2	บ้านพิชัญญาติ
D	S 51//3	บ้านพิชัญญาติ
	S 52	The Esplanade
A	S 53	
A1	S 54	
A1	S 55	
B	S 56//1	Royal Princess
	S 56//2	Royal Princess
A	S 57	
A1	S 58	
B	S 60//1	
A	S 60//2	
B	S 61//1	
C	S 61//2	
	S 62	แสนสราญ
A1	S 63	
C	S 64	
C	S 65	
D	S 66	บ้านเจ็ชงลม
A	S 67	
	S 68	ชีวาศรม
รวมทั้งสิ้น 154 หลัง		

พ.ศ.2454 - 2488

พ.ศ.2489 - 2529

พ.ศ.2530 - 2542

อาคารสาธารณะ

ภาคผนวก ฉ
รายชื่อบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ
รายชื่อบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน

N ชื่อบ้าน	เจ้าของในปัจจุบัน	เจ้าของเดิม
70		
69		
68		
ทางลงทะเลสาบธารณะ		
67		
ทางลงทะเลสาบธารณะ		
66		
65	พ.ต.อ.จำรัส พ่อเรตต์	
ทางลงทะเลสาบธารณะ		
64		
63	Palm Pavillian Condominium	
62	ที่ว่าง	
61		
60		
59	Royal Garden Village	ในเครือ Royal Garden
58	บ้านชูทัศน์	
57	ที่ว่าง	
56		
55	บ้านสุขสำราญ	ชาวต่างชาติ / ให้เช่า
54	นพ.บุญ วนาลิน : รพ.ธนบุรี	คุณดาวา บุญตั้งชนม์
ทางลงทะเลสาบธารณะ		
53	หมู่บ้านสุขสามัคคี ธนาคารกสิกรไทย	
ทางลงทะเลสาบธารณะ		
52	นพ.บุญ วนาลิน : รพ.ธนบุรี	คุณหญิงระเบียบ รัตนรัต
51	คุณหญิงระเบียบ รัตนรัต	
50	คุณบัญญัติ ลำซ้ำ	
49	บ้านหาดคูทอง	สกุลลำซ้ำ
ที่ว่างและลำคลองสาธารณะ		

48	บ้านพักพยาบาลศิริราช	โรงพยาบาลศิริราช	
47	บ้านหาดสวรรค์		
46	ที่ว่าง		
45	บ้านศรีนสงกฤษณา		
44	ที่ว่าง		
43	Hua-Hin Garden Beach		
42	บ้านกิติภัณฑ์	สกุลกสิกรรมภัคดี	
41			
40	บ้านสองคุน		
39	ที่ว่าง		
38			
37	ที่ว่าง		
36			
35			
ทางลงทะเลสาบวชิราวุธ			
34	ศูนย์สัมมนาฉิม - สวัสดิ์	โอสถสภา เด็กเซงหนู	พระองค์เจ้าจุฑาทิพนราชกุมารี
ที่ว่างและลำคลองสาบวชิราวุธ			
33	บ้านโอฟาริก	คุณโอฟาริก พยัคฆพร	
32	บ้านโอฟาร	ญาติคุณโอฟาริก พยัคฆพร	
31	ที่ว่าง		
30	Majestic Beach Resort		
29			
28	บ้านสุขสมนมาธ		
27	ที่ว่าง		มล.ธิดาเพ็ญ กฤดากร
26	บ้านเพ็ญน้อย	พี่ชายมล.ธิดาเพ็ญ กฤดากร	
25	บ้านริมหาด	คุณเชมทัต อนิวัติ	
24	Thani Villa		
23	บ้านเลขที่ 7		
22			
21	บ้านจุฬฝ้า		
20	จิงโกลกั้งจ		
19		อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง	
ทางลงทะเลสาบวชิราวุธ			
18	บ้านจิราญา		

17 บ้านทรัพย์สินศฤงคาร (ชุมชุธอโ)	คุณสมหมาย ชุนตระกูล	
16		
15		
14 บ้านพึ่งคณีน	สกุลลำช้า	คุณทองอยู่ ลำช้า
13 บ้านอิสระ	คุณณัฐพร ชุนตระกูล	
12 บ้านมิสุข	คุณสุนทร หงรตารมย์	
11 บ้านสามสุข	สกุลโชติกเสถียร	
10 บ้านเลขที่ 17	คุณเกตุว ลิมทอง	
9 บ้านชมฉินธุ์		
8 บ้านสว่างอารมณ์	คุณเดชาภักดิ์วัฒน์ ณ สงขลา	
7 บ้านนางสุข		
6 บ้านชูชีพ	คุณสมชุบ สิงหนเสนีย์	
5 บ้านอยู่เย็น	สกุลโชติกเสถียร	พระยาโชติกราชเศรษฐี
4 บ้านพัก TG1		
3 เรือนท่าน		
2		
1 สำนักคตศฤง	สกุลคตศฤง	กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
0 หมู่บ้านแหลมหิน	ชาวประมง	
0 บ้านจักรพงษ์	โรงแรมเมเลีย	สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ
0 โรงแรมโซฟิเทล หัวหิน	ในเครือ Central	สมเด็จพระพันปีหลวง

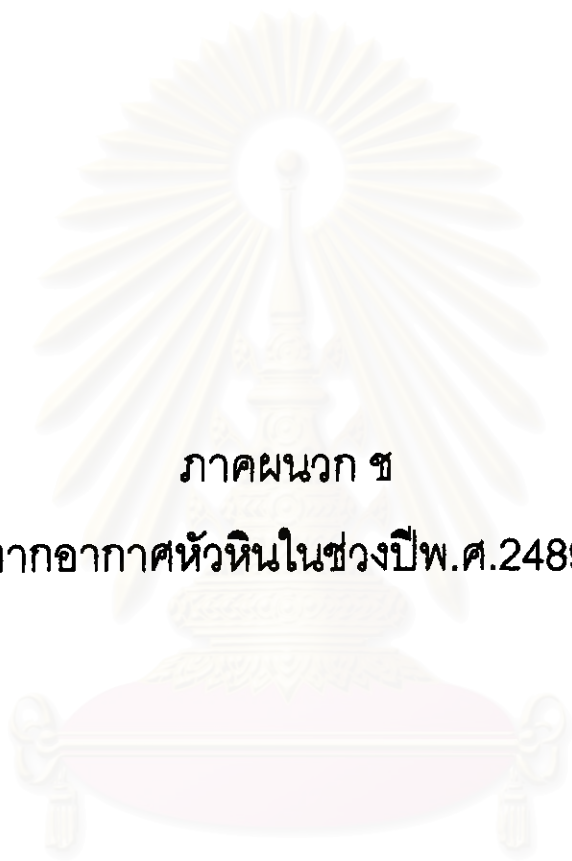
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

S	ชื่อน้ำ	เจ้าของในปัจจุบัน	เจ้าของเดิม
0	โรงแรมโซฟิเทล หัวหิน	ในเครือ Central	
1	นเรศวร - สุขเวชม์	สกุลกฤดากร	กรมพระนเรศวรฤทธิ์
2	บ้านพลับป่า ก และ ข	สกุลเทวกุล	สมเด็จพระมหาเทววงศวโรปการ
3	บ้านน้อย		
4	บ้านสมประสงค์	มจ.ประสงค์สม บริพัตร	
5		พระองค์เจ้าหญิงวิมลฉัตร	
6	บ้านโปร่งใจ		
7	บ้านสุขสำราญ		เจ้าฟ้าหญิงเพชรรัตนราชกุมารี
8			
9		เจ้าฟ้าหญิงเพชรรัตนราชกุมารี	
10	Royal Garden Resort	ในเครือ Royal Garden	
11			
12		ชาวต่างชาติ	
13	บ้านเบญจรงค์		
14			
15	บ้านนาห้วย	นจก.เพ็ญประภา	คุณประภา จัยวัฒน์
16		หม่อมบัว กิตติยากร	กรมพระจันทบุรีนฤนาถ
17			
18			
19	บ้านเพชรสำราญ	คณะ Servium (มาแตร์ เดอี)	
20			
21			
22			
23			
24		ท่านผู้หญิงสุวรี เทพาคำ	สกุลภริมย์ภักดี
25		คุณภา สารสิน	
ทางลงทะเบียนสาธารณะ			
26	บ้านสนฉิม	สกุลภริมย์ภักดี	พระยาภริมย์ภักดี
27	บ้านมะขามโทน	สกุลภริมย์ภักดี	พระยาภริมย์ภักดี
28	บ้านวิเศษ		

29	นภานาวิน	ศ.ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน	
30	ที่ว่าง		
31	บ้าน ณ ระนอง		คุณคอยู่เหล็ก ณ ระนอง
32			
33			
34			
35	ที่ว่าง		
36			
37	บ้านสง่า ณ ระนอง	คุณสง่า ณ ระนอง	
38			
39			
40			
41			
42			
43		ร.อ.กฤษฏา อรุณวงศ์ ณ อุบลยา	
ทางลงทะเลสาบธารณะ			
44	บ้านสุขเกษม	คุณเกษม ลำข้า	
45	บ้านรวมสุข	คุณพจน์ สารสิน	
46	บ้านร่มรื่น-กินนออน	ไมเครีย นิวเรียลเฮลเดททกรูฟ	พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล
47			
48			
49	บ้านไผ่หมัก	ไมเครีย แสนลิว	
ทางลงทะเลสาบธารณะ			
50	โรงแรมสาธอม		
51	บ้านพิชัยญาติ	สกุลบุญนาค	เจ้าพระยาพิชัยญาติ (ต้น บุญนาค)
ทางลงทะเลสาบธารณะ			
52	The Esplanade		
53			
ทางลงทะเลสาบธารณะ			
54			
55			
56	Royal Princess	บ.วิทีบี แลนด์ดีเวลลอปเม้นท์	
57		ท่านผู้หญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ	

58	บ้านพิชัยพรณ		
59	ที่ว่าง		
60	บ้านขุนเพิ่ม (บ้านคอกหมู)	คุณขุนเพิ่ม ไกรฤกษ์	เจ้าพระยามหินทร (ลออ ไกรฤกษ์)
61	บ้านรับลม	คุณ โมเชิต เวชชาชีวะ	
62	บ้านแสนสราญ	ในเครือแสนศิริ	
63			
64	บ้านนิรมาม	พระองค์เจ้าหญิงสุทธสิริโสภา	
65	บ้านเพื่อน		
66	บ้านเจดียงลม	คุณตุลยเดช มุนนาค	
67			
68	โรงแรมชีวาศรม	คุณบุญชู โรจนเสถียร	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

บ้านพักตากอากาศหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2489 – 2542

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ. 2489 – 2542

บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ. 2489 – 2529

การเลือกที่ตั้งและลักษณะการใช้ที่ดิน

เมื่อหัวหินฟื้นตัวจากสงครามแล้ว มีการพัฒนาการคมนาคมให้สะดวกสบายขึ้น การเดินทางจากกรุงเทพฯ ในช่วงต้น (พุทธศักราช 2489 – 2502) สามารถมาได้ทั้งทางรถไฟ รถยนต์ ทำให้การตั้งบ้านพักตากอากาศชายทะเลขยายออกไปทั้งทางเหนือจนถึงชะอำ ซึ่งมีการขยายตัวจากชะอำลงมาทางใต้เช่นกัน และทางใต้ถึงหนองแก และในช่วงปลาย (พุทธศักราช 2503 – 2529) มีการสร้างสนามบินบ่อฝ้ายบริเวณรอยต่อจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ทางทิศเหนือ ทำให้มีการตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนั้นมากขึ้น เริ่มจากกลุ่มบ้านพักของเจ้าหน้าที่สนามบินแล้วค่อยแผ่ขยายลงมาจนถึงวังไกลกังวล พื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก แต่ชายหาดไม่สวยงามเท่าบริเวณทางตอนกลางเนื่องจากแคบ และมีหินโสโครกในบางช่วง ผู้ที่มาซื้อที่ดินส่วนใหญ่ มีรายได้ปานกลาง และมักจะเป็นการซื้อเก็บไว้เฉยๆไม่ค่อยได้มาพักหรือแบ่งขายที่ดินเป็นแปลงขนาดเล็กซึ่งบางแปลงไม่ติดทะเล ในช่วงนี้เริ่มมีการสร้างโรงแรมขึ้นบ้างแล้ว โดยจะอยู่เรียงรายกันไปบริเวณพื้นที่ตอนล่าง เพราะมีชายหาดที่สวยงามเป็นจุดขาย

ขนาดและรูปร่างของที่ดิน

เมื่อมีผู้คนมาเที่ยวหัวหินกันมากขึ้น มีทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ในช่วงต้น (พุทธศักราช 2489 – 2502) จึงมีการแบ่งที่ดินออกเป็นแปลงย่อย เพื่อยกให้ลูกหลานหรือขายต่อให้กับผู้ที่มาใหม่ พื้นที่ตอนบน ที่ดินมีความลึกจากทะเลมาก มีการแบ่งซอยที่ดินเป็นแปลงขนาดเล็กเพื่อขายในราคาไม่แพง จึงทำให้มีการตัดถนนซอยในการเข้าถึงพื้นที่ ทำให้แปลงที่อยู่ด้านหลังไม่ติดทะเล แต่ส่วนใหญ่จะใช้ทางลงทะเลร่วมกัน เนื่องจากมีความสนิทสนมกันอยู่ก่อนแล้ว บางแห่งเป็นที่ตั้งของบ้านพักสวัสดิการของหน่วยงานต่างๆ พื้นที่ตอนกลาง ส่วนใหญ่จะเป็นการยกที่ดินให้แก่ลูกหลาน โดยมีการปลูกบ้านลงไปบริเวณที่เหลื่อ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นทางด้านชายทะเล ส่วนพื้นที่ตอนล่างซึ่งมีลักษณะแคบและลึก จะมีการแบ่งซอยที่ดินบริเวณริมถนนเพชรเกษมเพื่อขาย ซึ่งผู้ที่มาซื้อส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานต่างๆที่ต้องการใช้เป็นบ้านพักสวัสดิการ เช่นเดียวกับบริเวณพื้นที่ตอนบน โดยมีทางลงทะเลสาธารณะแทรกอยู่ระหว่างที่ดินเกือบทุกแปลง ทำให้ไม่มีปัญหาในการลงไปชายหาด ในช่วงปลาย (พุทธศักราช 2503 – 2529) เป็นช่วงที่คนหันไปนิยมตากอากาศที่ชายทะเลภาคตะวันออกกันแทน หัวหินจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งบ้านพักตากอากาศชายทะเลหน้าหิน

ในช่วงปีพ.ศ.2489 - 2529

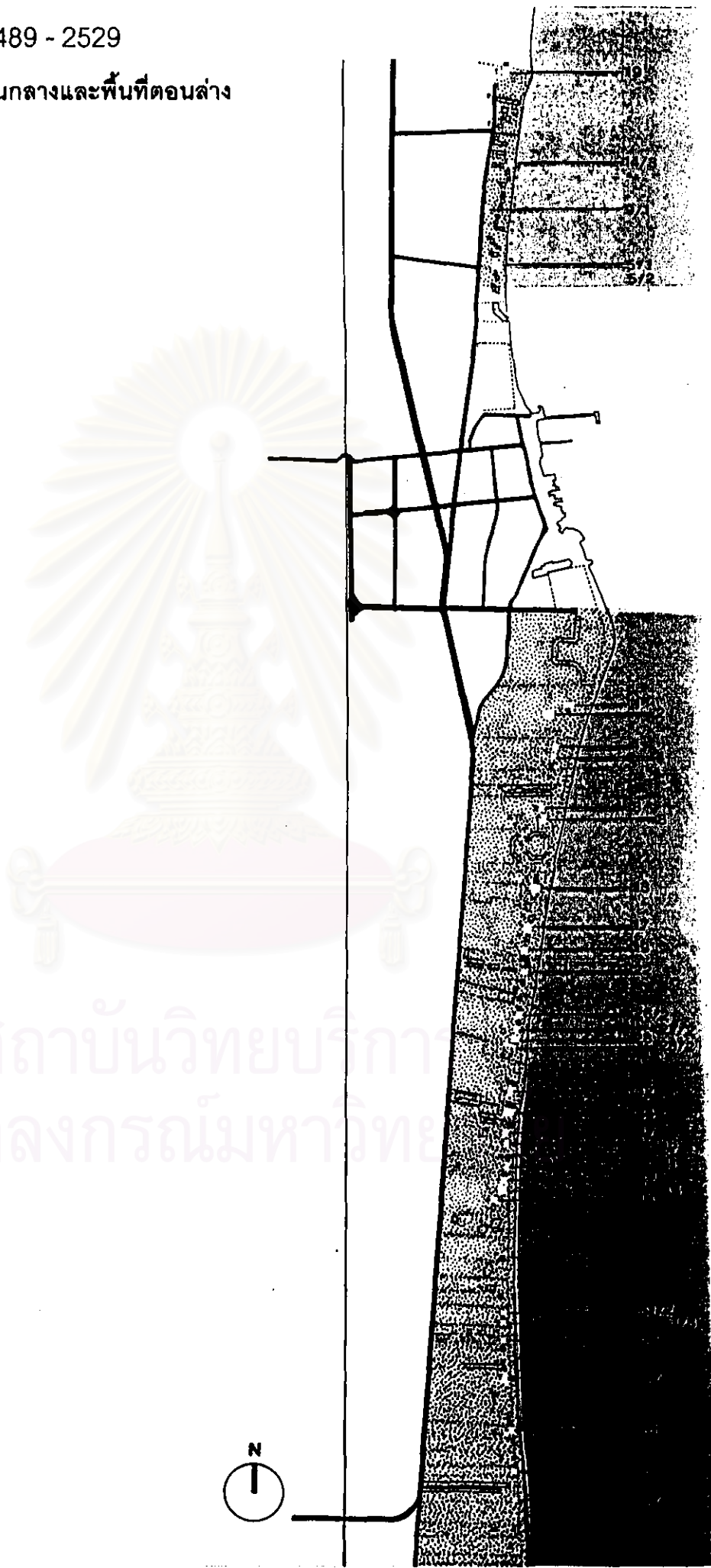

บริเวณพื้นที่ตอนบน

แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน

ในช่วงปีพ.ศ.2489 - 2529

บริเวณพื้นที่ตอนกลางและพื้นที่ตอนล่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดผังบริเวณ

การเข้าถึง

การเข้าถึงจากถนน

ในยุคนี้ มีการใช้รถยนต์กันมากขึ้นเนื่องจากการพัฒนาถนนเพชรเกษมให้ดีขึ้นหลังสงคราม ทางรถยนต์จากถนนเข้าสู่ตัวบ้านมีขนาดกว้างขึ้นกว่าแต่ก่อน มีลักษณะเป็นถนนกรวดเป็นแนวไปจนถึงตัวบ้านเพื่อรับส่ง และนำไปสู่ที่จอดรถในโรงรถหรือใต้ถุนบ้าน มีเพียงบางหลังที่ถนนมีลักษณะเป็นดินอัดแน่นและปลั๊กหญ้ากรวด ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นถนนคอนกรีตที่มีความถาวร

การเข้าถึงจากทะเล

เขื่อนและบันได รูปแบบไม่แตกต่างจากยุคก่อน แต่มีปัญหาเรื่องระดับของทรายที่ต่ำลงตลอดเวลา อาจเป็นเพราะระดับที่น้ำทะเลสูงขึ้นและคลื่นแรงที่พัดพา ทรายออกไปจากฝั่ง นอกจากนี้ยังทำให้เขื่อนพัง ระดับทรายต่ำกว่าบันไดขั้นสุดท้ายมากขึ้น จนไม่สามารถลงไปที่หาดได้

ศาลา ศาลาที่สร้างในยุคนี้ มักจะทำให้มีรูปแบบเข้ากับตัวบ้านทั้งรูปทรงและวัสดุ เช่นการใช้องค์ประกอบโครงสร้างไม้แบบเอียง และมุงหลังคาด้วยกระเบื้องลอนคู่ บ้านบางหลังหรือศาลาออกไป เพื่อใช้ที่บริเวณนั้นสร้างบ้านที่อยู่ติดริมทะเล

รั้ว สภาพสังคมในช่วงต้นของยุคนี้ ค่อนข้างมีอันตราย บ้านเกือบทุกหลังจึงต้องทำรั้วรอบขอบชิด โดยเฉพาะด้านข้างที่ติดกับบ้านอื่นหรือถนนซอย บ้านบางหลังก็รั้วด้านชายทะเลด้วยเพื่อป้องกันคนเดินเข้ามาทางชายหาด รั้วในยุคนี้ มักจะมีลักษณะเป็นไม้ระแนงทางตั้งที่โปร่งพอที่จะสามารถมองเห็นภายในได้ บางหลังออกแบบรั้วเป็นไม้ทแยง ซึ่งเข้ากับรูปแบบการตกแต่งของตัวบ้าน

การจัดวางอาคาร

มีการจัดวางอาคาร 4 แบบคือ อาคารหลักและอาคารรอง กลุ่มอาคารและระเบียงเชื่อมต่อ อาคารเดี่ยวตามยาว และหมู่บ้านจัดสรร

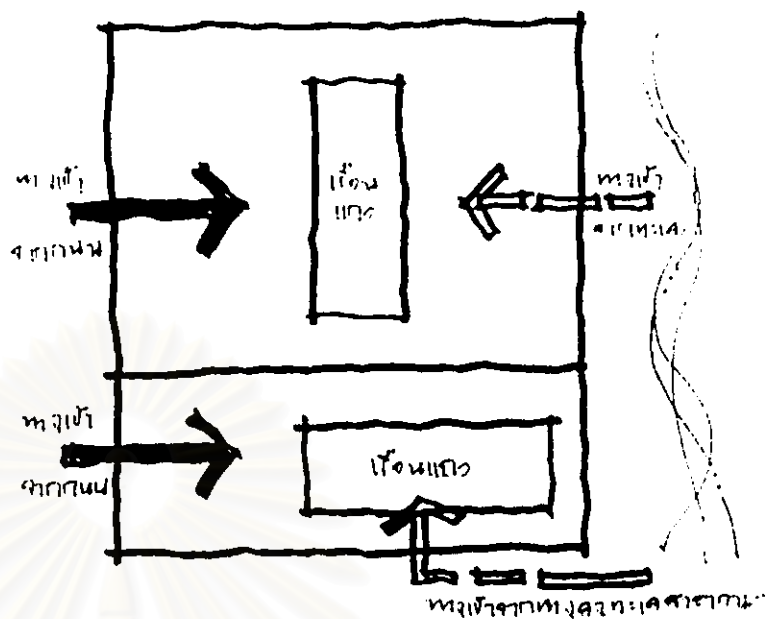
อาคารเดี่ยวที่มีอยู่ตั้งแต่ยุคก่อนหรือที่สร้างขึ้นใหม่ เมื่อจำนวนคนมาพักเพิ่มขึ้น จึงมักจะมีการสร้างเรือนหลังเล็กไว้ในบริเวณที่ที่เหลืออยู่ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะสร้างอยู่ริมทะเล ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอาคารเดิม เพื่อให้เป็นที่พักของบุตรหลาน โดยอยู่ในแนวตะวันออก - ตะวันตก บริเวณริมทะเล ซึ่งมักจะมีปัญหาเพราะพายุเช่นกัน

กลุ่มอาคารในยุคนี้ เกิดจากการขยายขยายอาคารจากอาคารเดี่ยวในแนวเหนือ - ใต้ที่มีอยู่เดิม และสร้างอาคารใหม่ขนานกับอาคารเดิมทางทิศตะวันตก โดยมีระเบียงชั้นบนเป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างอาคาร

อาคารเดี่ยวในยุคนี้ แตกต่างจากอาคารเดี่ยวในยุคแรกที่รูปทรงและการจัดผังพื้นของอาคาร อาคารในยุคนี้ มักใช้เป็นบ้านพักสวัสดิการของหน่วยงานต่างๆ หรือเป็นบ้านพักที่สามารถรับรองแขกได้ทีละหลายครอบครัว ดังนั้นอาคารจึงมีลักษณะยาวตามลักษณะของห้องพักที่เรียงกันทั้งในแนวตะวันออก - ตะวันตกในกรณีที่ดินหน้าแคบ และในแนวเหนือ - ใต้ในกรณีที่ดินหน้ากว้าง โดยในอาคารของหน่วยงานต่างๆ ส่วนมากจะมีอาคารสโมสร หรือศาลาริมหาด จัดสวนสวยงาม อยู่บริเวณที่ว่างริมทะเลทางทิศตะวันออกของอาคาร

หมู่บ้านจัดสรร ในช่วงปลายของยุคนี้ เป็นช่วงที่มีอิทธิพลจากการท่องเที่ยวแบบพัชญาเข้ามาแพร่หลาย ดังนั้นจึงมีการสร้างหมู่บ้านจัดสรร ที่มีทั้งลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวและทาวน์เฮ้าส์ ที่ไม่ติดทะเล แต่เป็นการจัดผังบริเวณแบบมีถนนหลักตรงกลางในแนวตะวันออก - ตะวันตก สูชายหาด โดยมีทางแยกเข้าสู่บ้านแต่ละหลัง บริเวณริมหาด ส่วนใหญ่จัดเป็นกลุ่มอาคารสโมสรและสระว่ายน้ำ มีบางแห่งก็เว้นเขตที่ดินติดชายทะเลบางส่วน ไว้เป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่เดิม

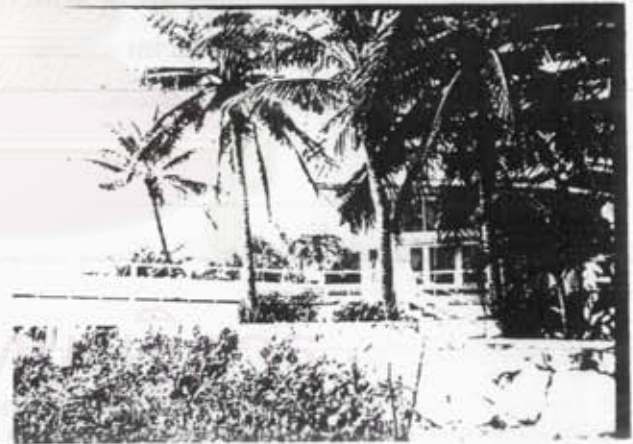
ขนาดที่ดินและการจัดวางอาคาร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดวางอาคาร

จากบนลงล่าง

การวางอาคารในแนวเหนือ - ใต้
การวางอาคารในแนวตะวันออก - ตะวันตก
ศาลาพักผ่อน
รูปด้านทางทิศตะวันออก

สถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดภูมิสถาปัตยกรรม

มีความนิยมในการจัดสวนกันมาก ไม้ยืนต้นส่วนใหญ่จะเป็นต้นไม้ที่มีอยู่เดิม และนิยมการปลูก สบทะเล มะพร้าว และชัยพฤกษ์ กันอย่างกว้างขวางจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชายทะเลทั่วไปในสมัยนั้น โดยจะปลูกเป็นทิวแถวริมทะเล ไม้พุ่มและไม้คลุมดินส่วนใหญ่ จะคำนึงถึงความสวยงามตามความชอบของเจ้าของบ้านเป็นหลัก ไม่มีการใช้ศิลปะและเอกลักษณ์เฉพาะตัว มักจะปลูกไม้ดอกที่มีสีสรรสวยงามหลากหลายตกแต่งบริเวณบ้าน และปลูกหญ้าเพื่อคลุมดิน แต่บางบ้านที่ถูกทิ้งร้างไม่มีการจัดการใดๆ ปลอ่ยหญ้าให้ขึ้นจนสูงท่วมหัว ตูแห้งแล้ง จะเหลือเพียงไม้ยืนต้นที่มีอยู่เดิมเท่านั้น

การจัดเนื้อที่ใช้สอย

กิจกรรมการตากอากาศในยุคนี้ เริ่มเป็นการไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ของกลุ่มคนวัยหนุ่มสาว ทำให้บ้านพักเป็นเพียงแค่นอนพักผ่อน และเล่นน้ำในบางเวลาเท่านั้น การมาพักแต่ละครั้ง จะมากันเป็นหมู่คณะ ดังนั้น การจัดเนื้อที่ใช้สอยจึงเป็นโถงยาว กว้างประมาณ 4 เมตรอยู่บนชั้นสองของบ้าน มีบันไดขึ้นไปโดยตรง และเชื่อมต่อกับห้องนอนของแต่ละครอบครัว ซึ่งมีประมาณ 3 - 4 ห้องเรียงกันตามแนวยาว และใช้ห้องน้ำร่วมกัน โดยมีระเบียงด้านหลังเป็นที่ตากผ้าเช็ดตัว ส่วนห้องนอนใหญ่จะอยู่ใกล้กับห้องน้ำที่สุด และมีทางเข้าสู่ห้องน้ำโดยตรง ในกรณีที่มีคนมาพักมาก มักจะกางมุ้งนอนกันที่ห้องโถงชั้นบนนี้ ใต้ถุนใช้เป็นที่นั่งเล่นพักผ่อน และรับประทานอาหาร ส่วนมากจะมีตั้งขนาดใหญ่ประมาณ 2 X 2 ตารางเมตร เพื่อใช้เป็นที่นั่งทำกิจกรรมเอนกประสงค์ มีการกันห้องสำหรับใช้เป็นห้องครัว ห้องพักของคนรับใช้หรือคนรถ และ ห้องเก็บของ ส่วนที่พักของคนเฝ้าบ้าน และถังเก็บน้ำมักจะแยกไปอยู่ภายนอกอาคารทางทิศตะวันตก ส่วนการวางตำแหน่งทิศทางของห้องต่างๆ ไม่แตกต่างไปจากยุคที่ผ่านมา เมื่อวัฒนธรรมของตะวันตกเข้ามามีบทบาทในความเป็นอยู่ของคนไทย เริ่มหันมานิยมใช้เครื่องเรือนของฝรั่ง เช่นโต๊ะและเก้าอี้ จึงทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงการทำกิจกรรมต่างๆ ที่พื้นเป็นการนั่งแทน ดังนั้นช่องเปิดต่างๆ จึงมีลักษณะที่บริเวณตอนล่าง เพราะไม่มีความจำเป็นต้องรับลม มีการใช้ผนังทึบเป็นบางส่วนเพื่อเป็นที่วางเครื่องเรือน เช่นโต๊ะซึ่งสูงประมาณ 80 เซนติเมตร และตู้ซึ่งสูงประมาณ 2 เมตร

รูปแบบสถาปัตยกรรม

จากการสำรวจบ้านพักตากอากาศในช่วงปีพุทธศักราช 2489 - 2529 จำนวนทั้งหมด 56 หลัง สามารถแบ่งประเภทของรูปแบบสถาปัตยกรรมได้เป็น 6 ประเภทคือ

ประเภทเรือนวัสดุผสมแบบโมเดิร์น จำนวน 25 หลัง

ประเภทเรือนวัสดุผสมแบบมาตรฐานจำนวน 14 หลัง

ประเภทเรือนไม้ตกแต่งแบบเรือบ จำนวน 7 หลัง

ประเภทอาคารคอนกรีตแบบไทยประยุกต์ จำนวน 7 หลัง

ประเภทเรือนไทยประเพณี จำนวน 2 หลัง

ประเภทอาคารคอนกรีตรูปทรงสถาปัตยกรรม จำนวน 1 หลัง

การจัดภูมิสถาปัตยกรรม

ตามเข็มนาฬิกาจากบนสุด

ศาลาวิมหารัตน

ทางเดินจากชายหาด

การจัดภูมิสถาปัตยกรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภทเรือนวัสดุผสมแบบโมเดิร์น

รูปทรงอาคารและจำนวนชั้น

เป็นอาคารที่มีลักษณะ โปร่งทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เกิดจากการทำระเบียงที่อยู่ภายใต้ชายคา นอกจากนี้ยังมีนิคมการเจาะช่องเปิด ทั้งช่องเสาและการยกใต้ถุนสูงกันเป็นจำนวนมากเช่นกัน บ้านส่วนใหญ่มีความสูง 2 ชั้น นอกจากนี้ เป็นอาคารที่ชั้นเดียว อาคารชั้นเดียวเล่นระดับ และอาคารสูงสามชั้นเป็นส่วนน้อย

ลักษณะหลังคา

ส่วนใหญ่เป็นหลังคาจั่ว นอกจากนี้เป็นหลังคาปั้นหยาละหมาแหงนบ้างเป็นส่วนน้อย

ส่วนใหญ่หลังคามีความลาดชัน 15 องศา และมีบางหลังที่มีความลาดชัน 30 องศา โดยวัสดุผนังส่วนใหญ่เป็นกระเบื้องลอนคู่ นอกจากนั้น มีการใช้กระเบื้องลูกฟูกและกระเบื้องโมเนีย สีน้ำตาล เป็นส่วนน้อย

ลักษณะพื้น

พื้นชั้นล่างส่วนใหญ่เป็นพื้น ค.ส.ล. ยกเว้นอาคารชั้นเดียวบางหลังที่มีพื้นชั้นล่างเป็นพื้นไม้ และบางหลังที่ยกใต้ถุนสูง พื้นชั้นล่างเป็นดินอัดแน่นที่ไม่มีการใช้งาน ส่วนพื้นชั้นบน มีทั้งพื้นไม้และพื้น ค.ส.ล.

ลักษณะบันได

บันไดหลัก มีการใช้บันไดภายนอกและบันไดภายใน ในปริมาณที่เท่ากัน ไม่มีนิคมการทำบันไดรอง ซึ่งถ้ามี ส่วนใหญ่จะเป็น

บันไดภายนอก

ลักษณะผนัง

วัสดุผนัง มีทั้งผนังก่ออิฐฉาบปูนเรียบ ผนังกระเบื้องกระดาก และผนังไม้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไม้ตีทับแนวทางตั้ง มีเพียงบางหลังที่ใช้ไม้ตีทับแนวทางตั้งบริเวณคอนกรีต และตีซ้อนเกล็ดทางนอนบริเวณคอนกรีต ในบ้านบางหลังมีการใช้วัสดุประตูเป็นระแนงไม้ตีตามตั้ง ตามนอนหรือทแยง ในส่วนที่ต้องการความโปร่งโล่งเช่นในบริเวณใต้ถุน

ลักษณะประตู

วัสดุวงกบและบานกรอบประตูส่วนใหญ่เป็นไม้ และมีการใช้วงกบอลูมิเนียมในบางหลัง ลูกฟูกที่ใช้มีทั้งลูกฟูกกระจกและลูกฟูกไม้ หรือเป็นบานระแนงไม้ ให้กลมกลืนกับผนังบางส่วน

คอนกรีต ส่วนใหญ่บานประตูคอนกรีตมักจะเป็นบานกระจกติดตาย

คอนกรีต ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดเดี่ยว รองลงมาคือบานเปิดคู่ และมีการใช้บานเลื่อนคู่เป็นส่วนน้อย

ลักษณะหน้าต่าง

วัสดุวงกบและบานกรอบหน้าต่างส่วนใหญ่เป็นไม้ มีการใช้วงกบอลูมิเนียมเป็นส่วนน้อย ส่วนวัสดุลูกฟูกส่วนใหญ่เป็นกระจก มีการใช้ลูกฟูกไม้ตีทับเป็นบางแห่ง ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการใช้งาน

คอนกรีต ไม่ค่อยนิยมนิคมการเจาะช่องหน้าต่างคอนกรีต มีการใช้บานกระจกติดตายเป็นส่วนน้อย

คอนกรีต ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดคู่ มีการใช้บานเปิดเดี่ยวและบานเลื่อนคู่ในบางหลัง

คอนกรีต ไม่ค่อยนิยมนิคมการเจาะช่องหน้าต่างคอนกรีต มีการใช้หน้าต่างบานเปิดคู่ในบางหลัง

การตกแต่ง

ชายคา

ไม่มีการตกแต่งชายคา ยกเว้นบ้านที่ตกแต่งชายคาด้วยไม้ฉลุลงลายเพียง 1 หลังซึ่งคาดว่าเป็นการต่อเติมภายหลัง เพราะรูปแบบและสัดส่วนไม่กลมกลืนกัน

ช่องแสง - ช่องลม

ไม่ค่อยมีการใช้ช่องแสง-ช่องลมเพื่อการรับแสงและลม ส่วนใหญ่ เป็นการใช้นั่งเบาะสำเร็จรูปที่มีความโปร่งยอมให้แสงและลมผ่านได้ เช่น ผนังคอนกรีตบล็อกและวัสดุสำเร็จรูปแบบวงม้วน นอกจากนี้ มีการใช้บานกระจกติดตายรูปทรงต่างๆ บานเกล็ดไม้ ระแนงไม้ ลวดลายทแยงเป็นส่วนน้อย

ราวระเบียง - บันได

ส่วนใหญ่จะตกแต่งราวระเบียง - บันไดด้วยลูกทรงไม้หรือโลหะ ที่มีลวดลายทางนอน มีการใช้ลวดลายทางตั้งและทแยงเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ ใช้เป็นผนังทับที่เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนหรือผนังกระเบื้องกระดาก

แสงกันแดด

มีการตกแต่งด้วยระแนงไม้ตีตามนอนและตามตั้งเป็นส่วนใหญ่

สภานอกอาคาร

โดยแบ่งเป็นสี่ที่ใช้ส่วนมากและส่วนน้อย บริเวณภายนอกอาคารโดยรวม

สีขาว / สีขาว 6 หลัง

สีขาว / สีน้ำตาล 4 หลัง

สีขาว / สีฟ้า 3 หลัง

สีขาว / สีเขียว 2 หลัง

สีขาว / สีเทาเข้ม 2 หลัง

สีขาว / สีดำ 2 หลัง

สีเหลือง / สีขาวและสีแดง 2 หลัง

สีครีม / สีครีม 2 หลัง

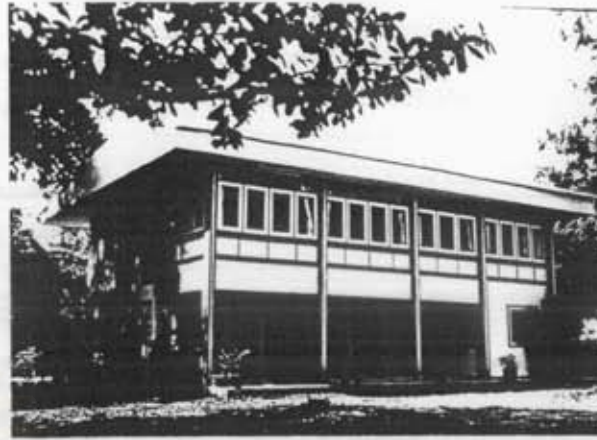
สีชมพู / สีขาว 1 หลัง

สีเทา / สีขาว 1 หลัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร ๒๕๑๒

โรงเรียนจิตรลดา

ประเภทเรือนวัสดุผสมแบบมาตรฐาน

รูปทรงอาคารและจำนวนชั้น

อาคารส่วนใหญ่มีลักษณะ โป่ง โดยมีกรยกใต้ถุนสูงและการทำระเบียงภายใต้ชายคาเป็นส่วนใหญ่ บ้านบางหลังมีการเจาะช่องเปิดตลอดช่วงเสา ทำให้บ้านดูไม่อึดอัด ส่วนบ้านที่มีลักษณะที่บมีเพียงส่วนน้อย บ้านส่วนใหญ่มีความสูง 2 ชั้น นอกจากนั้นเป็นบ้านชั้นเดียว ลักษณะหลังคา

ส่วนใหญ่นิยมใช้หลังคาจั่ว มีการเสริมปีกนกในบางหลัง นอกจากนั้นเป็นหลังคาปั้นหย้า หลังคาทั้งหมดมีความลาดชัน 15 องศา และมุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ทุกหลัง บ้านบางหลังมีการทำลี้กระเบื้องหลังคาเป็นสีแดง แต่เป็นส่วนน้อย

ลักษณะพื้น

พื้นชั้นล่างเป็นพื้น ค.ส.ล. เกือบทั้งหมด มีเพียงบ้านที่ไม่มีการใช้งานบริเวณใต้ถุนเท่านั้นที่มีพื้นชั้นล่างเป็นพื้นดิน ส่วนพื้นชั้นบนส่วนใหญ่เป็นพื้นไม้ และพื้นค.ส.ล.เป็นส่วนน้อย

ลักษณะบันได

บันไดหลัก ส่วนใหญ่เป็นบันไดภายนอก มีการใช้บันไดภายในของบ้านบางหลังเนื่องจากเหตุผลทางด้านความปลอดภัย ไม่มีการใช้บันไดรอง

ลักษณะผนัง

วัสดุผนังส่วนใหญ่เป็นกระเบื้องกระดาก บ้านบางหลังมีการตีทับแนวและทาสีบริเวณรอยต่อของกระเบื้อง นอกจากนี้มีการใช้ผนังไม้ตีทับแนวทางดิ่งและผนังก่ออิฐฉาบปูนเรียบเป็นส่วนน้อย

ลักษณะประตู

วัสดุวงกบและบานกรอบเป็นไม้ทั้งหมด วัสดุลูกฟักส่วนใหญ่เป็นไม้ และมีการใช้ลูกฟักกระจากเป็นส่วนน้อย

ตอนบน ส่วนใหญ่ไม่มีการเจาะประตูตอนบน นอกจากนั้นมีการใช้บานกระจากติดตาย

ตอนล่าง ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดเดียว

ลักษณะหน้าต่าง

วัสดุวงกบและบานกรอบส่วนใหญ่เป็นไม้ และมีการใช้วงกบอลูมิเนียมเพียงส่วนน้อย วัสดุลูกฟักมีทั้งลูกฟักกระจากและ

ลูกฟักไม้ 5 หลัง

ตอนบน ส่วนใหญ่เป็นบานกระจากติดตาย

ตอนกลาง มีทั้งการใช้บานเปิดคู่และบานเปิดเดี่ยว ส่วนบ้านที่ใช้วงกบอลูมิเนียมเป็นบานเลื่อนคู่

ตอนล่าง ส่วนใหญ่ไม่มีบานหน้าต่างตอนล่าง มีบางหลังที่ใช้บานเปิดคู่ที่มีความสูงตั้งแต่ตอนล่างจนถึงตอนบน

การตกแต่ง

ช่องแสง - ช่องลม

ส่วนใหญ่ไม่มีช่องแสง-ช่องลม นอกจากนั้นเป็นการใช้ลูกกรงไม้ ลวดลายทางดิ่งและทางนอน หรือบานเกล็ดไม้

ราวระเบียง - บันได

ส่วนใหญ่ตกแต่งด้วยลูกกรงไม้หรือโลหะ ลวดลายทางดิ่ง ทางนอน และทแยง

แผงกันแดด

ส่วนใหญ่ไม่มีแผงกันแดด นอกนั้นมีการใช้ระแนงไม้หรือ กก ตีตามนอนที่มีลักษณะโป่ง หรือกระเบื้องกระดากที่มีลักษณะที่บ

สีภายนอกอาคาร

โดยแบ่งเป็นสีที่ใช้ส่วนมากและส่วนน้อย บริเวณภายนอกอาคารโดยรวม

ขาว / น้ำตาล 4 หลัง

ครีม / ขาว 3 หลัง

ขาว / ฟ้า 2 หลัง

ขาว / น้ำเงิน 1 หลัง

ขาว / เทาและแดง 1 หลัง

ขาว / อลูมิเนียม 1 หลัง

เหลือง / เขียว 1 หลัง

ฟ้า / ขาว 1 หลัง

ประเภทเรือนวัสดุผสมแบบมาตรฐาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภทเรือนไม้ตกแต่งแบบเรียบ

รูปทรงอาคารและจำนวนชั้น

เป็นอาคารที่มีลักษณะโปร่งทั้งหมด โดยมีภาวะช่องเปิดทั้งช่วงเวลา การยกได้สูง และการทำระเบียงภายใต้ชายคา มีความสูง 2 ชั้นเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะหลังคา

ส่วนใหญ่เป็นหลังคาจั่ว และมีหลังคาปั้นหย่าเป็นส่วนน้อย มีความลาดชันประมาณ 15 – 30 องศาเป็นส่วนมาก วัสดุเมุงที่นิยมใช้คือกระเบื้องลอนคู่ นอกจากนั้นเป็นกระเบื้องโมเนีย สีแดงและสีน้ำเงิน

ลักษณะพื้น

พื้นชั้นล่างเป็นพื้น ค.ส.ล. ส่วนบ้านที่มีใต้ถุนซึ่งไม่มีการใช้งานเป็นพื้นดิน ส่วนพื้นชั้นบนเป็นพื้นไม้ทั้งหมด

ลักษณะบันได

บันไดหลักและบันไดรอง ส่วนใหญ่เป็นบันไดภายนอก

ลักษณะผนัง

วัสดุผนังเป็นไม้ตีเกล็ดทางนอน และไม้ตีทับแนวทางตั้ง มีไม้ตีทับแนวทางตั้งบริเวณคานบนและไม้ตีเกล็ดทางนอนเป็นส่วนน้อย

ลักษณะประตู

วัสดุวงกบและบานกรอบประตูเป็นไม้ทั้งหมด วัสดุลูกฟักส่วนใหญ่เป็นไม้และมีการใช้ลูกฟักกระจากในบางหลัง

คานบน ส่วนใหญ่เป็นบานกระจากติดตาย

คานล่าง ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดคู่ ในบางหลังมีการใช้ลูกฟักบานเกล็ดไม้โดยมีรูปแบบคล้ายกับบ้านไม้ในยุคก่อนหน้า

ลักษณะหน้าต่าง

วัสดุวงกบและบานกรอบหน้าต่างเป็นไม้ทั้งหมด วัสดุลูกฟักเป็นไม้หรือกระจาก โดยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการใช้งาน

คานบน ส่วนใหญ่เป็นบานกระจากติดตาย

คานกลาง ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดคู่ ในบางหลังมีการใช้ลูกฟักบานเกล็ดกระหุง โดยมีรูปแบบคล้ายกับบ้านไม้ในยุคก่อนหน้า

คานล่างไม่ค่อยมีการเจาะหน้าต่างคานล่าง มีเพียงการใช้หน้าต่างบานกระหุง หรือหน้าต่างบานเปิดคู่ที่มีความสูงตั้งแต่

คานล่างถึงคานบน

การตกแต่ง

ช่องแสง - ช่องลม

ส่วนใหญ่ไม่มีการใช้ช่องแสง - ช่องลม มีเพียงการใช้ไม้ตีทับแนวทางตั้ง ไม้ตีเกล็ดทางนอน และบานเกล็ดไม้ในบ้านบางหลัง

ราวระเบียง - บันได

มีทั้งการตกแต่งด้วยลูกกรงไม้และโลหะ โดยมีลวดลายทางนอนเป็นส่วนมาก มีการใช้ลวดลายทางตั้งและทแยงเพียงส่วนน้อย

แผงกันแดด

มีการตกแต่งด้วยระแนงไม้ตีตามตั้งในบางหลัง

สีภายนอกอาคาร

โดยแบ่งเป็นสีที่ใช้ส่วนมากและส่วนน้อย บริเวณภายนอกอาคารโดยรวม

สีฟ้า / สีขาวและสีน้ำตาล 2 หลัง

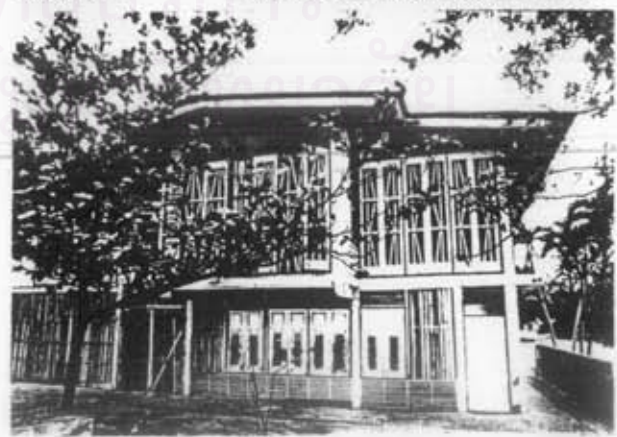
สีน้ำเงิน / สีขาว 2 หลัง

สีขาว / สีไม้ 1 หลัง

สีฟ้า / สีเหลือง 1 หลัง

สีไม้ / สีขาว 1 หลัง

ประเภทเรือนไม้ตกแต่งแบบเรียบ

สถาบันวิ
จุฬาลงกรณ์

ประเภทอาคารคอนกรีตแบบไทยประยุกต์

รูปทรงอาคารและจำนวนชั้น

เป็นรูปแบบอาคารที่มีทั้งลักษณะทึบ และลักษณะโปร่ง โดยมีการทำระเบียงภายใต้ชายคาเป็นส่วนมาก มีการยกใต้ถุนสูง และการเจาะช่องเปิดตลอดช่องเสาในบางหลัง บ้านทั้งหมดมีความสูง 2 ชั้น

ลักษณะหลังคา

มีทั้งหลังคาปั้นหย่าและจั่ว โดยมีความลาดชันตั้งแต่ 15 – 61 องศา และวัสดุเมุงก็มีทั้งกระเบื้องลอนคู่ กระเบื้องว่าว และกระเบื้อง

โมเนียสีแดง

ลักษณะพื้น

พื้นชั้นล่างเป็นพื้น ค.ส.ล.ทั้งหมด พื้นชั้นบนส่วนใหญ่เป็นพื้นค.ส.ล. มีการใช้พื้นไม้ในบางหลัง

ลักษณะบันได

บันไดหลักเป็นบันไดภายในทั้งหมด ไม่ค่อยมีการใช้บันไดรอง ซึ่งถ้ามีส่วนใหญ่จะเป็นบันไดภายนอก

ลักษณะผนัง

วัสดุผนังส่วนใหญ่เป็นผนังก่ออิฐแบบฉาบปูนเรียบรวมกับการก่ออิฐโชว์แนว ส่วนผนังบริเวณชั้นบนของบ้านบางหลังเป็นไม้ตี

ทับแนวทางตั้ง

ลักษณะประตู

วัสดุวงกบและบานกรอบประตู ส่วนใหญ่เป็นไม้ มีการใช้วงกบอลูมิเนียมเป็นส่วนน้อย วัสดุลูกฟักส่วนใหญ่เป็นลูกฟักไม้ และมีการใช้ลูกฟักกระฉกเป็นส่วนน้อย

คอนกรีต ไม่ค่อยนิยมการเจาะบานประตูคอนกรีต ถ้ามีส่วนใหญ่จะเป็นบานกระฉกติดตาย

คอนกรีต ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดเดี่ยว มีการใช้บานเปิดและบานเลื่อนคู่เป็นส่วนน้อย

ลักษณะหน้าต่าง

วัสดุวงกบและบานกรอบหน้าต่างส่วนใหญ่เป็นไม้ มีการใช้วงกบอลูมิเนียมเป็นส่วนน้อย วัสดุลูกฟักส่วนใหญ่เป็นลูกฟักไม้ และมีการใช้ลูกฟักกระฉกเป็นส่วนน้อย

คอนกรีต ส่วนใหญ่จะเป็นบานกระฉกติดตาย

คอนกรีต มีทั้งการใช้บานเปิดเดี่ยว บานเปิดคู่ และบานเลื่อนคู่

คอนกรีต ไม่ค่อยมีการเจาะหน้าต่างคอนกรีต มีเพียงการใช้หน้าต่างบานเปิดคู่ที่มีความสูงตั้งแต่ตอนล่างจนถึงตอนบน

การตกแต่ง

ราวระเบียง – ไม้

ส่วนใหญ่ตกแต่งด้วยลูกกรงไม้หรือโลหะ ลวดลายทางตั้งและทางนอน

สีภายนอกอาคาร

โดยแบ่งเป็นสีที่ใช้ส่วนมากและส่วนน้อย บริเวณภายนอกอาคารโดยรวม

สีขาว / สีไม้และสีอิฐ 3 หลัง

สีน้ำตาล / สีขาว 2 หลัง

สีขาว / สีเทา 1 หลัง

สีเขียวอ่อน / สีเขียวแก่ 1 หลัง

ประเภทเรือนไทยประเพณี (ดูรายละเอียดจากภาพประกอบ)

ประเภทอาคารคอนกรีตรูปทรงลูกบาศก์ (ดูรายละเอียดจากภาพประกอบ)

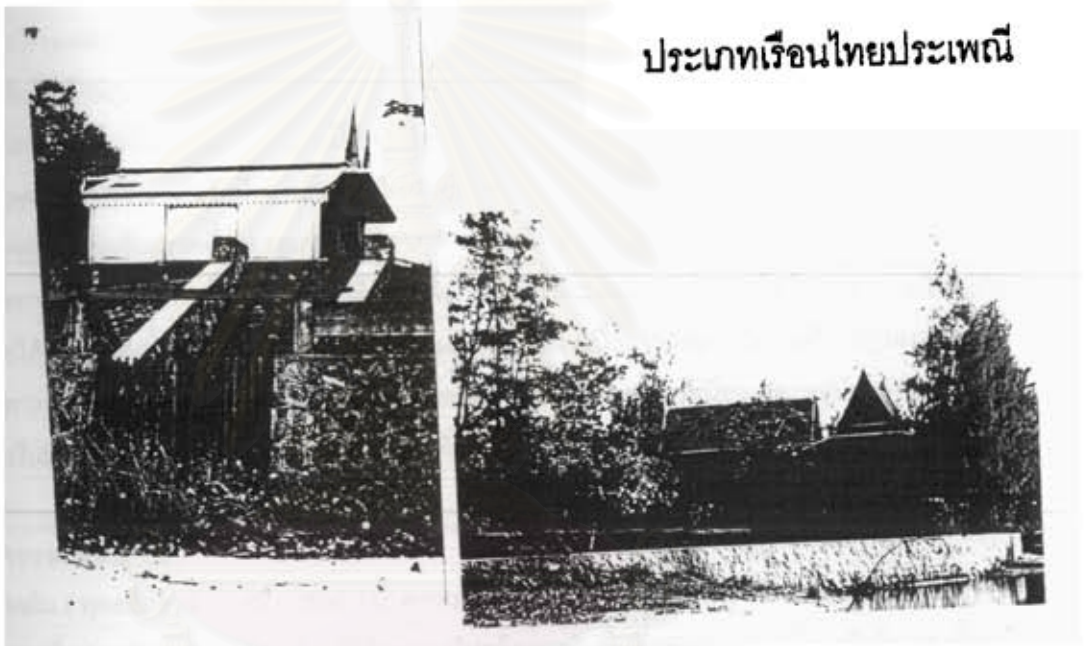
ประเภทอาคารคอนกรีตแบบไทยประยุกต์

สถาบันวิท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภทเรือนไทยประเพณี

ประเภทอาคารคอนกรีตรูปทรงลูกบาศก์

บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ. 2530 - 2542

การเลือกที่ตั้งและลักษณะการใช้ที่ดิน

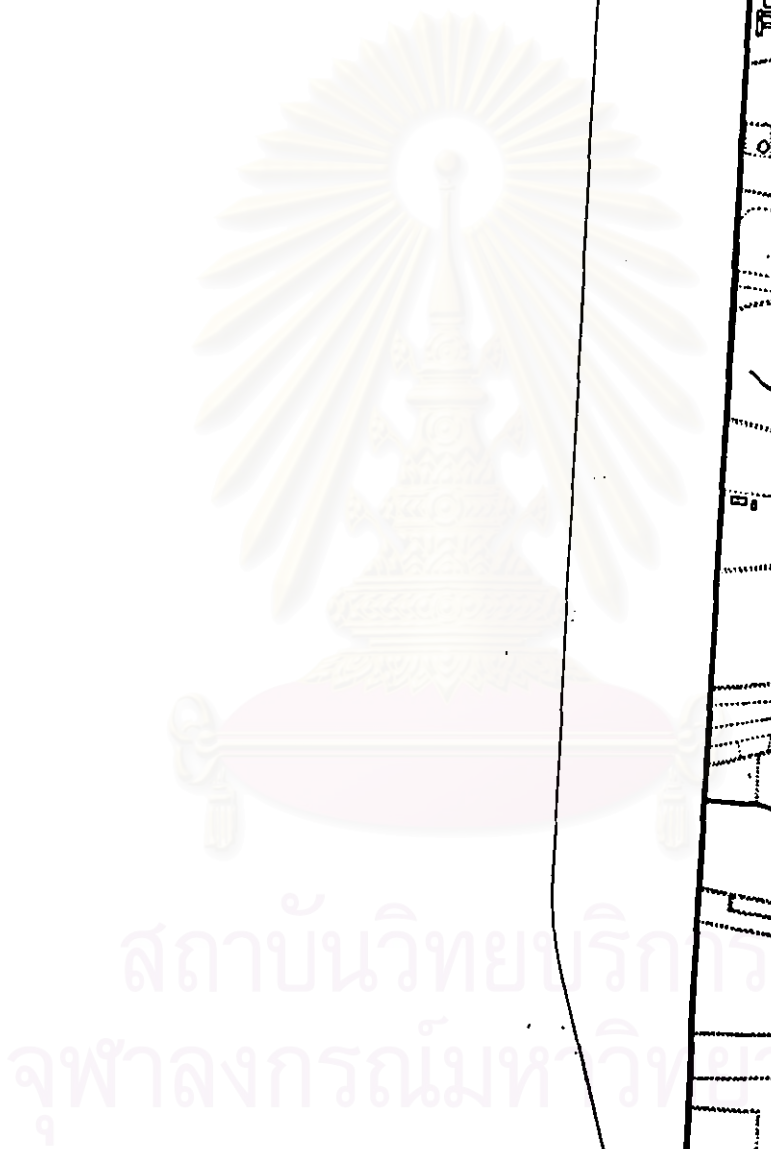
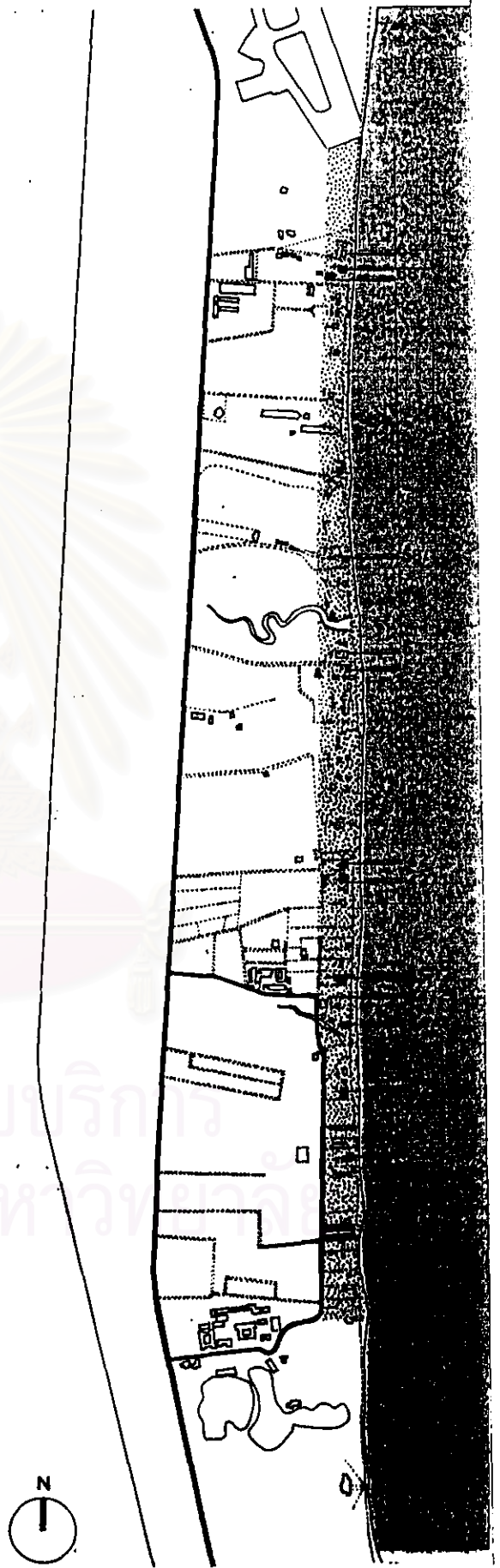
ชายทะเลหัวหินในยุคนี้ เริ่มมีความแออัดมากขึ้น เนื่องจากความนิยมที่กลับคืนมา จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในช่วงต้น (พุทธศักราช 2530 - 2535) ทำให้ความต้องการที่พักมีจำนวนสูงมาก การสร้างบ้านเดี่ยวริมทะเลไม่มีความเป็นไปได้แล้ว จึงมีการสร้างอาคารพักอาศัยขนาดใหญ่ ได้แก่โรงแรมและคอนโดมีเนียมที่สูงใหญ่ แทรกอยู่ตามที่ว่างที่พอจะเหลืออยู่ เช่นบริเวณด้านหน้า หรือด้านหลังของบ้านพักตากอากาศเดิม แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการซื้อที่ดินชายทะเลเพื่อสร้างอาคารใหม่ลงไปแทนบ้านที่มีอยู่เดิม โรงแรมที่เกิดขึ้นใหม่จะกระจายตัวอยู่ทั่วไป มีทั้งที่ติดชายทะเล และใกล้ตลาดฉัตรไชย ส่วนความนิยมในการเลือกที่ตั้งของคอนโดมีเนียมยังคงขึ้นอยู่กับความสวยงามของชายหาดและทัศนียภาพ โครงการต่างๆมีการแข่งขันกันอย่างสูง ทั้งในด้านคุณภาพและการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ คอนโดมีเนียมและโรงแรมบางแห่งซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของถนนเพชรเกษม ไม่ติดทะเลก็ยังได้รับความนิยมเพราะมีจุดขายอยู่ที่การเห็นทิวทัศน์ภูเขา อยู่ใกล้ตลาด และราคาไม่แพงนัก มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ ในการสร้างอาคารสูงติดชายทะเลบริเวณพื้นที่ตอนเหนือ หรือทางใต้ของสนามบิณพานิชย์บ่อยครั้งนั้น ไม่มีการออกกฎหมายหรือข้อบังคับใดๆ ที่ควบคุมเกี่ยวกับความสูงของอาคารที่มีผลต่อรัศมีของเส้นทางบินเลย มีเพียงการกำหนดให้ติดไฟสีแดงไว้เป็นระยะตลอดความสูงอาคารเท่านั้น อาจทำให้เกิดอันตรายที่รุนแรงแก่ทั้งผู้ใช้อาคาร และเครื่องบินได้ ต่อมาในช่วงปลาย (พุทธศักราช 2536 - 2542) เศรษฐกิจตกต่ำมาก ทำให้โครงการบางแห่งต้องถูกทิ้งร้าง เพราะคนไม่กล้าลงทุนในการซื้อ โครงการส่วนใหญ่ต้องลดราคาลงถึงจะขายได้บ้าง ส่วนพื้นที่ตอนบนและตอนกลาง ไม่มีการพัฒนา เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่สามารถสร้างอาคารขนาดใหญ่ในบริเวณโดยรอบวงโลกกังวล มีเพียงโรงแรมคอนโดมีเนียม และหมู่บ้านจัดสรรขนาดเล็กเป็นบางช่วง ยกเว้นบริเวณทางตอนใต้ของสนามบิณพานิชย์ที่สามารถสร้างอาคารสูงได้

ขนาดและรูปร่างของที่ดิน

ในช่วงต้น (พุทธศักราช 2530 - 2535) นี้ ความเจริญของพัทยาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อหัวหินอย่างมาก ประกอบกับเป็นช่วงที่เศรษฐกิจกำลังดีมาก ทำให้ที่ดินขนาดใหญ่เฉพาะในพื้นที่ตอนล่างถูกเปลี่ยนเป็นโรงแรมชั้นหนึ่งหรือคอนโดมีเนียมขนาดใหญ่ มีบางแห่งถูกแบ่งซอยที่ดินเพื่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรที่มีถนนตรงกลางวิ่งลงทะเล รายล้อมด้วยบ้านพักตากอากาศในที่ดินแปลงเล็ก แต่ในช่วงปลาย (พุทธศักราช 2536 - 2542) การออกกฎหมายที่เกี่ยวกับผังเมืองรวม เขตที่ดินและระยะร่น และการรักษาสีสิ่งแวดล้อม ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้โครงการต่างๆไม่สามารถเกิดขึ้นได้

แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน

ในช่วงปีพ.ศ.2530 - 2542

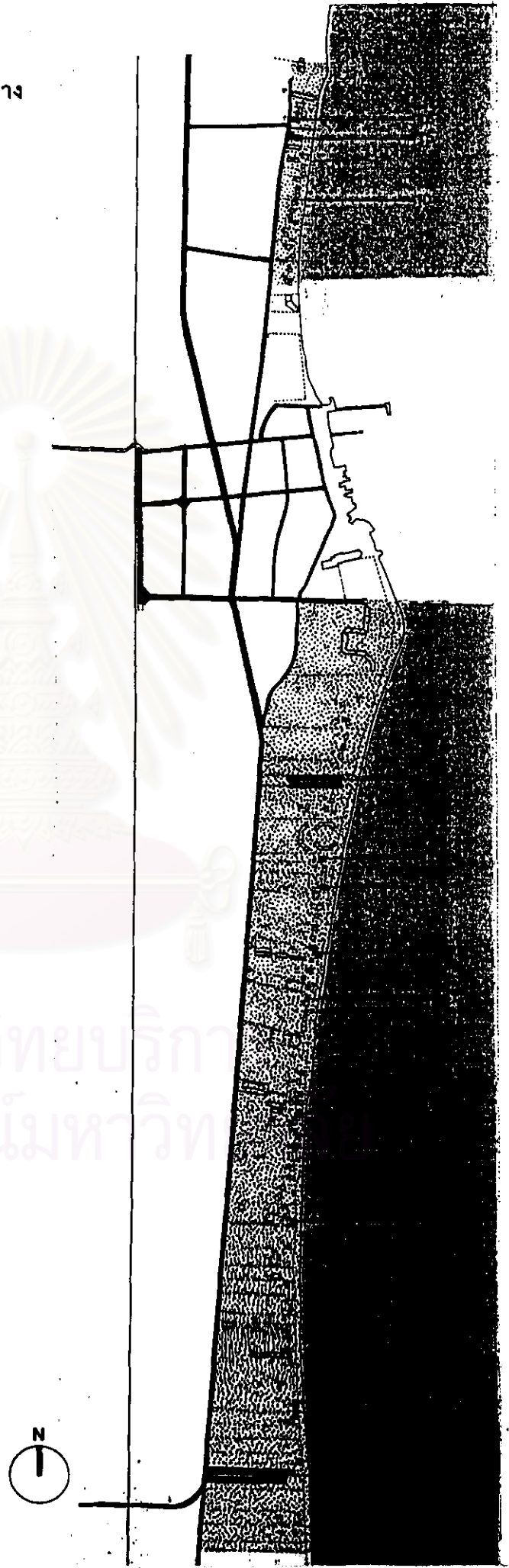

บริเวณพื้นที่ตอนบน

แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน

ในช่วงปีพ.ศ. 2530 - 2542

บริเวณพื้นที่ตอนกลางและพื้นที่ตอนล่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดผังบริเวณ

การเข้าถึง

การเข้าถึงจากถนน

ในยุคนี้ ถนนทางเข้าบ้านบางแห่งกลายเป็นถนนสาธารณะ เนื่องจากมีการพัฒนาที่ดินให้เป็นหมู่บ้านจัดสรร คอนโดมีเนียม การเข้าถึงถนนภายนอก มักจะมีถนนหลักอยู่ตรงกลางพุ่งไปสู่ชายทะเลซึ่งมักเป็นพื้นที่สาธารณะของโครงการ และระหว่างทางของถนนหลักนี้ จะมีทางแยกไปสู่บ้านต่างๆ หรือเข้าสู่ที่จอดรถของโครงการ

การเข้าถึงจากทะเล

เขื่อนและบันได ในยุคปัจจุบันนี้ มีวัสดุโครงสร้างให้เลือกใช้มากมาย เขื่อนของบ้านบางหลัง มีลักษณะเชื่อมต่อกับตัวบ้านเนื่องจากบ้านอยู่ติดชายทะเล มักจะใช้โครงสร้างค.ล. แล้วปูพื้นผิวด้วยหินกาบ หรือทรายล้าง ทางลาด ในช่วงต้นของยุคนี้ เศรษฐกิจเฟื่องฟูมาก คนใช้ชีวิตอย่างหรูหรา ดังนั้นบ้านบางหลังจึงมีเรือส่วนตัวไว้ท่องเที่ยวทางทะเล จึงจำเป็นต้องมีทางสำหรับเคลื่อนย้ายเรือลงสู่ทะเล

ศาลา นิยมศาลาแบบเมดิเตอร์เรเนียน คือศาลาที่ใช้เสาค.ล.ขนาดใหญ่ หลังคาใช้ไม้ระแนง ทรงหมาแหงน ทาสีสดใส เช่นสีชมพู สีฟ้าและสีเหลือง บางหลังใช้ศาลาส่งรูปที่นำมาประกอบได้อย่างรวดเร็ว

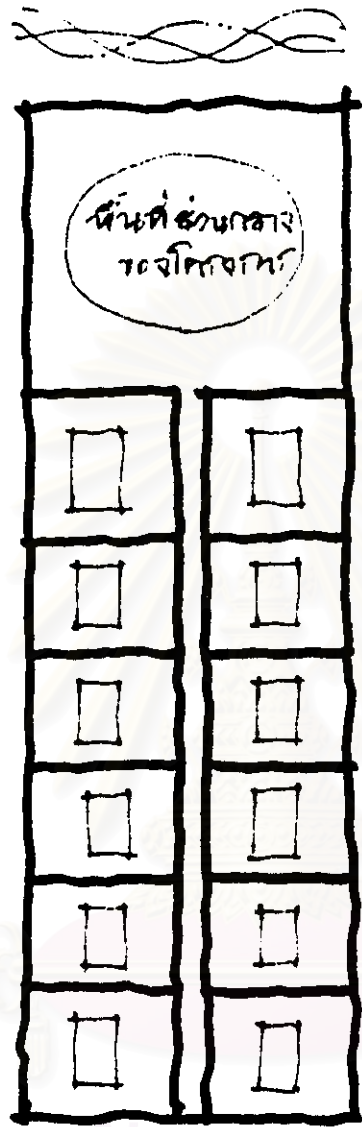
รั้ว การสร้างรั้วไม่ค่อยพิถีพิถันในการออกแบบให้สวยงามกลมกลืนเท่าที่ควร รั้วด้านข้างทั้งหมดมีลักษณะทึบเพื่อความปลอดภัย บ้านบางหลังทำรั้วทึบทางด้านชายหาดด้วยทำให้ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทะเลหมดไปที่สุดในที่สุด

การจัดวางอาคาร

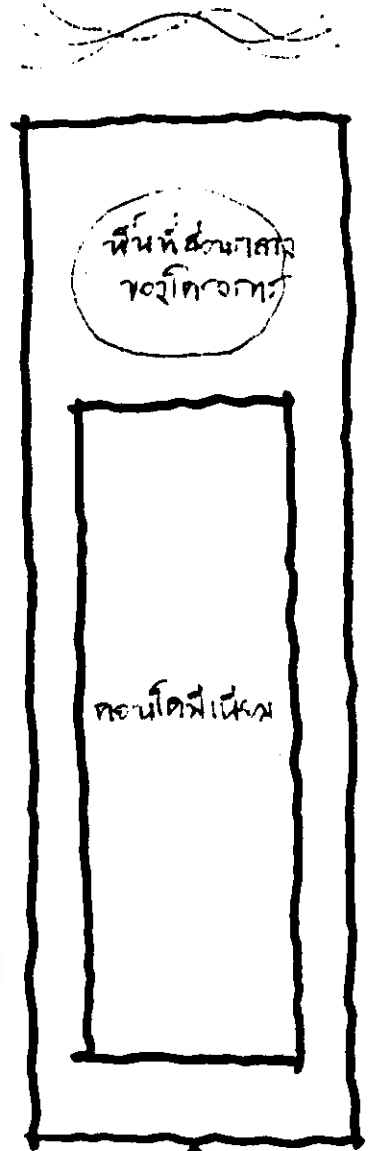
การใช้ที่ดินในช่วงแรกของยุคนี้ บ้านเก่าในที่ดินบางหลังถูกรื้อทิ้งเพื่อสร้างคอนโดมีเนียมและโรงแรม ส่วนใหญ่เป็นการสร้างลงในที่ว่างที่พอเหลืออยู่ ซึ่งมักมีลักษณะแคบและยาว ในแนวตะวันออก - ตะวันตก ดังนั้นอาคารขนาดใหญ่เหล่านี้จึงมีลักษณะยาวและผอมสูงตามขอบเขตที่ดิน บางแห่งสร้างอยู่ติดชายทะเล ทำให้เป็นการทำลายทัศนียภาพของชายทะเลอย่างรุนแรง แต่ในปัจจุบัน เนื่องจากมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับระยะร่นอาคารและความสูง ดังนั้น อาคารจึงจำเป็นต้องอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน และบริเวณที่ว่างด้านหน้าที่ติดทะเล จัดเป็นพื้นที่สาธารณะของโครงการ ได้แก่สโมสร สวนและสระว่ายน้ำ

การจัดภูมิสถาปัตยกรรม

มีความนิยมการจัดสวนแบบบาหลีกันมาก สวนส่วนใหญ่มีภูมิสถาปนิกออกแบบมีการออกแบบทางเดินในสวนที่สวยงาม ประดับด้วยเครื่องปั้นดินเผา โคมไฟ และงานศิลปะต่างๆ ไม้ที่ใช้เป็นพรรณไม้ที่มีสายพันธุ์มาจากสองแห่งนี้ เช่น เฮลิโคเนียหรืออรรณรักษา พุทธรักษา ชิงแดง กล้วย บอนและไผ่น้ำประเภทต่างๆ ทำให้สวนดูมีความชุ่มชื้นและเหมาะกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ มีการนำต้นส้มและต้นเป็ยกกลับมาใช้เป็นไม้ยืนต้นกันอีกครั้ง ทำให้ไม้สองประเภทนี้ กลายเป็นเอกลักษณ์ของหัวหินไปในที่สุด แต่ความนิยมไม้ยืนต้นอีกประเภทหนึ่งคือ ปาล์มขนาดใหญ่ ต้องสั่งต้นที่โตเต็มที่แล้วมาจากมาเลเซีย ซึ่งมีราคาและค่าขนส่งแพงมากเกินความจำเป็น ที่สำคัญคือปาล์มเหล่านี้ ไม่สามารถทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดีเท่าพันธุ์พื้นเมือง ในปัจจุบันจึงลดความนิยมลงไปแล้ว

↑
ทางเข้า จากถนน

↑
ทางเข้า จากถนน

ศูนย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดพื้นที่ใช้สอย

การจัดพื้นที่ใช้สอยของบ้านพักตากอากาศในยุคนี้ ไม่แตกต่างจากบ้านพักอาศัยในกรุงเทพมหานครมากนัก เนื่องจากกิจกรรมการพักผ่อนตากอากาศของคนในปัจจุบัน เป็นเพียงการมาพักแบบส่วนตัว ไม่ค่อยมีการสมาคมกับคนอื่น ความสัมพันธ์ของคนกับทะเลลดน้อยลง สภาพสังคมของหัวหินไม่ได้ปลอดภัยอย่างแต่ก่อน รวมทั้งความร้อนที่เพิ่มมากขึ้น บ้านส่วนใหญ่จึงมีลักษณะค่อนข้างทึบ มีเพียงบางหลังที่เจาะช่องเปิดกว้าง แต่มักมีการติดฟิล์มกรองแสง และการติดเครื่องปรับอากาศภายในบ้าน ทางเข้าหลักของบ้านในยุคนี้ คือทางเข้าจากถนน ดังนั้น จึงมักมีการเน้นทางเข้าทางทิศตะวันตก บ้านส่วนใหญ่มีรูปแบบและการจัดพื้นที่ใช้สอยแบบบ้านพักอาศัยทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยห้องนอนใหญ่ ห้องนอนเล็ก ห้องน้ำส่วนตัว ห้องรับประทานอาหารและห้องครัว ฯลฯ เนื่องจากที่ดินในยุคนี้ ไม่ได้กว้างขวางเหมือนในอดีต บ้านบางหลังจึงต้องวางอาคารในแนวตะวันออก - ตะวันตก ซึ่งจะไม่ได้รับลมเท่าที่ควร และเจ้าของบ้านเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญนัก ตำแหน่งทิศทางของห้องต่างๆจึงขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าของบ้านมากกว่าการออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

รูปแบบสถาปัตยกรรม

จากการสำรวจบ้านพักตากอากาศในช่วงปีพุทธศักราช 2530 - 2542 จำนวนทั้งหมด 28 หลัง

สามารถแบ่งประเภทของรูปแบบสถาปัตยกรรมได้เป็น 4 ประเภทคือ

ประเภทอาคารคอนกรีตออกเฉียงแบบตะวันตก จำนวน 12 หลัง

ประเภทอาคารคอนกรีตรูปทรงลูกบาศก์ จำนวน 8 หลัง

ประเภทอาคารไม้ผสมคอนกรีตแบบไทยประยุกต์ จำนวน 5 หลัง

ประเภทอาคารคอนกรีตออกเฉียงของเก่า จำนวน 3 หลัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดภูมิสถาปัตยกรรม

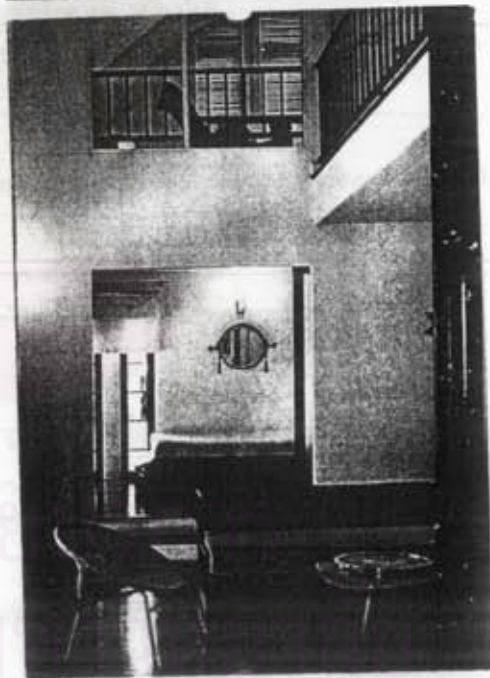

ตามเข็มนาฬิกาจากซ้ายบน

รั้วทางด้านถนน

ศาลาริมหาด

ห้องโถงหลัก

การจัดเนื้อที่ใช้สอย

สถาบันวิทย์
จุฬาลงกรณ์

ประเภทอาคารคอนกรีตออกเขียนแบบตะวันตก

รูปทรงอาคารและจำนวนชั้น

อาคารส่วนใหญ่มีลักษณะทึบ บางอาคารมีการทำระเบียงภายใต้หลังคา และการเจาะช่องตลอดช่วงเสา มีความสูง 1 – 3 ชั้น ส่วนใหญ่มีความสูง 1 ชั้นและมีการเล่นระดับ

ลักษณะหลังคา

ส่วนใหญ่เป็นหลังคาปั้นหย่า มีการใช้หลังคาจั่วเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่มีความลาดชัน 30 องศา โดยมุงหลังคาด้วยกระเบื้องโมเนียที่มีทั้งสีเทา และสีโทนแดง

ลักษณะพื้น

พื้นชั้นล่างและพื้นชั้นบนเป็นพื้นค.ส.ท.ทั้งหมด

ลักษณะบันได

ส่วนใหญ่เป็นบันไดหัก มักจะเป็นบันไดภายใน และไม่มีการใช้บันไดรอง

ลักษณะผนัง

ผนังส่วนใหญ่เป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนเรียบ มีการทำพื้นผิวทวยล่าง และปูนฉาบลายปาดเกรียง และไม่เกิดลวดลายตามผนังในบางหลัง นอกจากนี้มีการใช้ผนังปิกไม้ 1 หลัง เพราะเป็นรูปแบบกระท่อมไม้ขนาดเล็กสำเร็จรูป

ลักษณะประตู

วงกบและบานกรอบประตูส่วนใหญ่เป็นไม้ ในยุคนี้นิยมใช้วงกบอลูมิเนียมมากขึ้นกว่าอาคารในยุคที่สอง และวัสดุถูกพักเป็นกระจกทั้งหมด

คานบน ไม่ค่อยมีการเจาะประตูคานบน มีการใช้บานกระจกติดตายเป็นส่วนน้อย

คานต่าง ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดและบานเลื่อนคู่ มีบางหลังใช้บานเปิดเดี่ยวในส่วนที่ไม่ต้องการความสวยงาม และบานเทียมในส่วนที่ต้องการความต่อเนื่องระหว่างภายในและภายนอก

ลักษณะหน้าต่าง

วงกบและบานกรอบหน้าต่างส่วนใหญ่เป็นไม้ ในยุคนี้นิยมใช้วงกบอลูมิเนียมมากขึ้นกว่าอาคารในยุคที่สอง และวัสดุถูกพักเป็นกระจกทั้งหมด

คานบน ไม่ค่อยมีการเจาะประตูคานบน มีการใช้บานกระจกติดตายเป็นส่วนน้อย

คานกลาง ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดและบานเลื่อนคู่ มีการใช้บานเปิดและบานเลื่อนเดี่ยวเป็นส่วนน้อย

การตกแต่ง

ราวระเบียง – บันได

ส่วนใหญ่ตกแต่งด้วยลูกกรงเรขาคณิตแบบคลาสสิก นอกจากนั้นเป็นการใช้ลูกกรงค.ส.ท. ลวดลายทางตั้งและทแยง หรือผนังอิฐเว้นช่องรูปสี่เหลี่ยม มีการตกแต่งด้วยลูกกรงไม้และโลหะลวดลายทางนอนเป็นส่วนน้อย ซึ่งจะเห็นว่าการตกแต่งราวระเบียง – บันไดในยุคนี้มีลักษณะทึบตันมากกว่ายุคก่อน

สีภายนอกอาคาร

โดยจะแบ่งเป็น สีที่ใช้ส่วนมาก และส่วนน้อย บริเวณภายนอกอาคารโดยรวม

สีขาว / สีน้ำตาล 6 หลัง

สีขาว / สีขาว 1 หลัง

สีขาว / สีทวย 1 หลัง

สีขาว / สีฟ้า 1 หลัง

สีชมพู / สีขาว 1 หลัง

สีส้ม / สีขาว 1 หลัง

สีน้ำตาล / สีขาว 1 หลัง

ประเภทอาคารคอนกรีตลวดลายแบบตะวันตก

สถาบันวิเทศ
จุฬาลงกรณ์

ประเภทอาคารคอนกรีตรูปทรงลูกบาศก์

รูปทรงอาคารและจำนวนชั้น

อาคารส่วนมากมีลักษณะทึบ มีบางอาคารแก้ปัญหาโดยการเจาะช่องเปิดตลอดช่วงเสาในบริเวณที่ต้องการแสงและลม ส่วนใหญ่มีความสูง 2-3 ชั้น

ลักษณะหลังคา

บ้านทุกหลังใช้หลังคาค.ส.ล.แบน และมีการใช้ประโยชน์เป็นดาดฟ้าชั้นบนสุดทั้งหมด

ลักษณะพื้น

พื้นชั้นล่างและพื้นชั้นบนเป็นพื้นค.ส.ล.ทั้งหมด

ลักษณะบันได

บันไดหลักอยู่ภายใน และไม่มีการใช้บันไดรองทั้งหมด

ลักษณะผนัง

มีการใช้ผนังก่ออิฐฉาบปูนเรียบ และมีการทำพื้นผิวทราซังในบางอาคาร

ลักษณะประตู

วัสดุวงกบและบานกรอบประตู นิยมใช้กันทั้งวงกบไม้ และวงกบอลูมิเนียม ส่วนวัสดุลูกฟักนิยมลูกฟักกระจะมากกว่าลูกฟักไม้ คอนกรีต มีการใช้บานกระจะกิตติตายเป็นส่วนมาก

คอนกรีต ส่วนใหญ่มีการใช้ทั้งบานเปิดและบานเลื่อนคู่ มีการใช้บานเปิดเดี่ยวเป็นส่วนน้อย

ลักษณะหน้าต่าง

วัสดุวงกบและบานกรอบประตู นิยมใช้กันทั้งวงกบไม้ และวงกบอลูมิเนียม ส่วนวัสดุลูกฟักเป็นลูกฟักกระจะทั้งหมด

คอนกรีต มีการใช้บานกระจะกิตติตายเป็นส่วนมาก

คอนกรีต ส่วนใหญ่มีการใช้ทั้งบานเปิดและบานเลื่อนคู่ มีการใช้บานเปิดและบานเลื่อนเดี่ยวเป็นส่วนน้อย

คอนกรีต ส่วนใหญ่ไม่มีการเจาะหน้าต่างคอนกรีต มีการใช้บานกระจะกิตติตาย และบานเลื่อนคู่ที่มีความสูงต่อเนื่องจาก

คอนกรีตจนถึงคอนกรีต

การตกแต่ง

ช่องแสง - ช่องลม

ส่วนใหญ่ไม่มีการใช้ช่องแสง-ช่องลม มีการใช้บานกระจะกิตติตายรูปวงกลมและ glass block ในบางแห่ง

ราวระเบียง - บันได

ส่วนใหญ่ตกแต่งด้วยลูกกรงลวดลายทางนอน ซึ่งเป็นวัสดุ stainless steel และโลหะกลมที่มีสีกลมกลืนกับตัวบ้านเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนั้นเป็นลูกกรงไม้หรือปูนลวดลายทางตั้ง หรือเซรามิคลวดลายทางตั้งเป็นส่วนน้อย

สีภายนอกอาคาร

โดยจะแบ่งเป็น สีที่ใช้ส่วนมาก และส่วนน้อย บริเวณภายนอกอาคารโดยรวม

สีขาว / สีอลูมิเนียม 3 หลัง

สีขาว / สีน้ำตาล 1 หลัง

สีทราซัง / สีขาว 1 หลัง

สีชมพู / สีเหลืองและสีฟ้า 1 หลัง

ประเภทอาคารคอนกรีตรูปทรงลูกบาศก์

สถาบันวิทย
จุฬาลงกรณ์ม

ประเภทอาคารไม้ผสมคอนกรีตแบบไทยประยุกต์

รูปทรงอาคารและจำนวนชั้น

อาคารส่วนใหญ่มีลักษณะทึบ มีการยกใต้ถุนสูงและมีระเบียงเป็นส่วนน้อย

มีความสูง 2-3 ชั้น

ลักษณะหลังคา

ส่วนใหญ่ มีการใช้หลังคาจั่ว ผสมกับหลังคาปั้นหยา ปีกนก และค้ำยัน มีความลาดชัน 15-30 องศา ส่วนใหญ่จะมุงหลังคาด้วยกระเบื้องโมเนียสีน้ำตาลหรือสีเทา มีบางหลังที่ใช้กระเบื้องลอนคู่

ลักษณะพื้น

พื้นชั้นล่างและพื้นชั้นบนเป็นพื้นค.ส.ล.ทั้งหมด

ลักษณะบันได

บันไดหลัก ส่วนใหญ่ เป็นบันไดภายใน มีการใช้บันไดภายนอกในบ้านที่มีชานบ้านชั้นสองเป็นทางเข้าหลัก เช่นเดียวกับบันไดรองของบ้านหลังเดียวกันซึ่งเป็นบันไดภายนอก

ลักษณะผนัง

ส่วนใหญ่เป็นผนังก่ออิฐฉาบเรียบ มีเพียงบางหลังที่มีลักษณะผนังคล้ายกับอาคารคอนกรีตแบบไทยประยุกต์ในยุคที่สองคือการใช้ผนังก่ออิฐโชว์แนว

ลักษณะประตู

วัดคูวังกบและบานกรอบประตูเป็นไม้ทั้งหมด ส่วนวัสดุลูกฟูกเป็นลูกฟูกกระจกเป็นส่วนใหญ่ ตอนบน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการเจาะประตูตอนบน มีบางหลังที่ใช้บานกระจกติดตาย ตอนล่าง ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดคู่ มีการใช้บานเปิดเดี่ยวในส่วนที่ไม่ต้องการความสวยงาม

ลักษณะหน้าต่าง

วัดคูวังกบและบานกรอบหน้าต่างเป็นไม้ และวัสดุลูกฟูกเป็นกระจกทั้งหมด ตอนบน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการเจาะประตูตอนบน มีบางหลังที่ใช้บานกระจกติดตาย ตอนกลาง ส่วนใหญ่เป็นบานเปิดคู่ มีการใช้บานเปิดเดี่ยวในส่วนที่ไม่ต้องการความสวยงาม

การตกแต่ง

ราวระเบียง - บันได

ส่วนใหญ่ มีการตกแต่งราวระเบียง - บันไดด้วยลูกกรงไม้ลวดลายทางตั้ง หรือทางนอน แฉงกันแคด

ส่วนใหญ่ไม่มีการใช้แฉงกันแคด บางหลังมีการใช้ลูกกรงไม้ลวดลายทแยงที่มีความสูงตั้งแต่พื้นจรดเพดาน

สีภายนอกอาคาร

โดยจะแบ่งเป็น สีที่ใช้ส่วนมาก และส่วนน้อย บริเวณภายนอกอาคารโดยรวม

สีขาว / สีน้ำตาล 4 หลัง

สีขาว / สีอิฐและสีน้ำตาล 1 หลัง

ประเภทอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กของเก่า

รูปทรงอาคารและจำนวนชั้น

อาคารทั้งหมดมีลักษณะ โปรง และมีความสูง 2 ชั้น ส่วนใหญ่มีการทำระเบียงภายใต้ชายคา และการเจาะช่องเปิดตลอดวงเสاء
บางหลังมีการยกใต้ถุนสูง

ลักษณะหลังคา

อาคารทุกหลังใช้หลังคาจั่วทั้งหมด และในบางอาคารมีการใช้ปีกนกด้วย มีความลาดชัน 30 องศาทั้งหมด ส่วนใหญ่มุงหลังคาด้วย
กระเบื้องโมเนียสีเทา มีการใช้กระเบื้องลอนคู่เป็นส่วนน้อย

ลักษณะพื้น

พื้นชั้นล่างและพื้นชั้นบนเป็นพื้นค.ส.ส. ทั้งหมด

ลักษณะบันได

บันไดหลักเป็นบันไดภายในทั้งหมด และไม่มีการใช้บันไดรอง

ลักษณะผนัง

ผนังเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนเรียบทั้งหมด

ลักษณะประตู

วัสดุวงกบและบานกรอบประตูเป็นไม้ทั้งหมด ส่วนวัสดุลูกฟักมีทั้งลูกฟักกระจกและลูกฟักไม้
คอนกรีต มีทั้งบานเปิดคู่และบานเปิดเดี่ยว

ลักษณะหน้าต่าง

วัสดุวงกบและบานกรอบหน้าต่างเป็นไม้ วัสดุลูกฟักเป็นกระจกทั้งหมด
คอนกรีต มีการใช้บานกระจกติดตายเป็นส่วนน้อย
คอนกรีต มีทั้งการใช้บานเปิดคู่ บานเปิดเดี่ยว และบานเฟี้ยม ขึ้นอยู่กับรูปแบบของบ้าน
คอนกรีต ส่วนใหญ่เป็นบานหน้าต่างที่มีความสูงต่อเนื่องจากคอนกรีตจนถึงคอนกรีต ซึ่งมีทั้งบานเปิดคู่ และบานเฟี้ยม

การตกแต่ง

ชายคา

มีการตกแต่งชายคาด้วยไม้ฉลุตลอดสาย เหมือนเรือนไม้ในยุคแรก

ช่องแสง - ช่องลม

มีการตกแต่งด้วยลูกกรงไม้ฉลุตลอดสาย เหมือนเรือนไม้ในยุคแรก

ราวระเบียง - บันได

ส่วนใหญ่ตกแต่งด้วยลูกกรงไม้ที่มีทั้งตลอดสายทางตั้ง และทแยง และไม้ฉลุตลอดสาย
แยงกันแนด

มีการตกแต่งด้วยลูกกรงไม้ฉลุตลอดสายทแยงในบางหลัง

สีภายนอกอาคาร

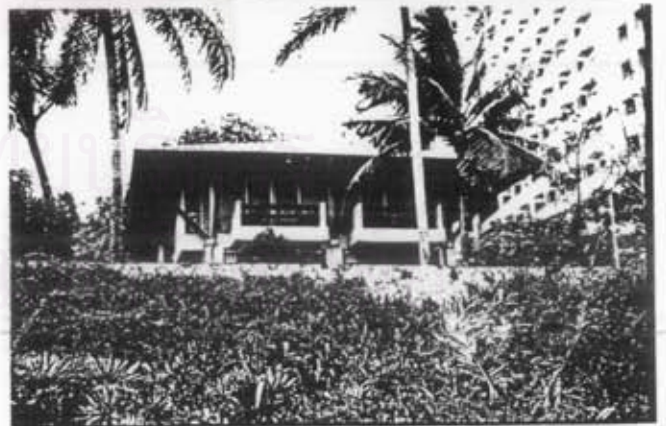
โดยจะแบ่งเป็น สีที่ใช้ส่วนมาก และส่วนน้อย บริเวณภายนอกอาคารโดยรวม

สีขาว / สีดำ 1 หลัง

สีขาว / สีขาว 1 หลัง

สีครีม / สีขาวและสีน้ำตาล 1 หลัง

ประเภทอาคารคอนกรีตดอกเลียนของเก่า

สถาบันวิทย์
จุฬาลงกรณ์

ประเภทอาคารไม้ผสมคอนกรีตแบบไทยประยุกต์

ภาคผนวก ข
บ้านพักอาศัยในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึงปัจจุบัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข บ้านพักอาศัยในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึงปัจจุบัน

บ้านในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 - 2468)²
สภาพทั่วไปทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ในช่วงต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เป็นช่วงที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมตะวันตกมากขึ้นจากรัชกาลก่อน เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางการสื่อสารคมนาคมและการติดต่อค้าขายกับประเทศตะวันตก ประกอบกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ได้รับการศึกษาอย่างดีจากต่างประเทศ ในทุกๆด้าน จึงทรงมีนโยบายในการสร้างสัมพันธ์ไมตรีอันดีกับประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกาสืบต่อจากรัชกาลก่อน

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ในปีพ.ศ. 2457 - 2461 ประเทศไทยได้เข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งเป็นฝ่ายชนะ จึงได้รับการยกย่องให้มีสิทธิเท่าเทียมกับประเทศสัมพันธมิตรทั้งหลาย และได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสันนิบาตชาติ จึงมีการแก้ไขสนธิสัญญาต่างๆกับต่างประเทศ โดยให้ชาวตะวันตกมีสิทธิเข้ามาตั้งถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย รวมทั้งทำการค้าขาย การศาสนา การศึกษา และการอุตสาหกรรม โดยมีสิทธิเป็นเจ้าของเรือโรงและเช่าที่ดินได้โดยอิสระ ขณะเดียวกันคนไทยที่ไปยังประเทศที่มีสนธิสัญญาระหว่างกันนี้ก็จะได้รับผลประโยชน์เช่นเดียวกัน มีการยกเลิกการจ้างชาวต่างชาติบางตำแหน่งที่ไม่จำเป็นลงเพราะคนไทยมีความสามารถและความรู้เพียงพอในการปฏิบัติงานด้วยตนเองแล้ว ส่วนการค้าขายกับต่างประเทศในสมัยนี้ ให้ผลเป็นที่น่าพอใจ และเป็นที่มาของรายได้สำคัญของรัฐ สินค้าออกที่สำคัญคือผลิตผลจากการเกษตรกรรม ธุรกิจการค้าส่วนใหญ่เป็นของชาวจีนและชาวยุโรป

การศึกษาได้รับการพัฒนาให้ขยายไปทั่วประเทศ พร้อมทั้งจัดให้มีการสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงเพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศในสาขาวิชาการแพทย์และสาธารณสุข วิชาวิศวกรรมไฟฟ้า และช่างกล เป็นต้น ในช่วงปลายรัชกาลมีนักเรียนไทยจากต่างประเทศกลับเข้ามารับราชการทดแทนชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมาก
ช่างผู้สร้างสรรค์และอิทธิพลที่มีต่อการออกแบบ

อิทธิพลที่มีผลต่อรูปแบบของบ้านในรัชกาลนี้ ส่วนใหญ่เป็นการสืบต่อแนวทางของรูปแบบจากในสมัยรัชกาลที่ 5 และเนื่องจากช่างชาวต่างประเทศในสมัยนั้นส่วนใหญ่เป็นชาวอิตาลีเลียน มีชาวอังกฤษ ชาวเยอรมันและชาวฝรั่งเศสเป็นส่วนน้อย ดังนั้น รูปแบบสถาปัตยกรรมของบ้านพักอาศัยจึงได้รับอิทธิพลตะวันตกที่ดัดแปลงมาจากแบบโกธิคของอิตาลีเลียน แถบเวนิซ ผสมผสานกับศิลปะแบบไบแซนไทน์อันเป็นศิลปะในต้นศตวรรษที่ 15 ของอิตาลี และมีการผสมผสานกับรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบเรอเนซซองส์ของอิตาลีเลียน ในช่วงศตวรรษที่ 15-16 นอกจากนั้นยังได้รับอิทธิพลจากรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบ Elizabethan ในสมัยพระนางเจ้าอลิซาเบธ ในช่วงศตวรรษที่ 16 ของประเทศอังกฤษอีกด้วย

รูปแบบของอาคารพักอาศัยในรัชกาลนี้ โดยทั่วไปมีแนวทางเดียวกับในช่วงปลายรัชกาลที่ 5 รูปแบบของการดำรงชีวิต วัฒนธรรมการกินอยู่ และการใช้เครื่องเรือนแบบสากลเริ่มมีการยอมรับมากขึ้น โดยครอบคลุมถึงคนทั่วไปด้วย สถาปนิกไทยที่จบการศึกษาสถาปัตยกรรมจากต่างประเทศเริ่มเข้ามามีบทบาทในวงการสถาปัตยกรรมแทนที่ชาวต่างประเทศมากขึ้นในรัชกาลต่อมา โดยเริ่มเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการออกแบบที่อยู่อาศัย โดยคำนึงถึงสภาพดินฟ้าอากาศของไทย แทนการใช้รูปแบบของต่างประเทศและมีการปรับปรุงต่อมาเป็นลำดับ จนเกิดรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ในเวลาต่อมา

การสร้างสรรคที่อยู่อาศัย

สถาปัตยกรรมประเภทที่พักอาศัย ในรัชกาลนี้ไม่แตกต่างจากในสมัยรัชกาลก่อน ซึ่งลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวในที่ดิน ซึ่งแตกต่างกันไปตามฐานะและจำนวนผู้อยู่อาศัย การจัดสรรที่ดินสำหรับปลูกสร้างบ้านเรือนของแต่ละครอบครัว ยังไม่แพร่หลาย ส่วนใหญ่ชายแต่เพียงที่ดินเท่านั้นไม่มีตัวบ้าน โดยอาจมีบริการออกแบบและก่อสร้างตามแบบที่เจ้าของบ้านต้องการ ส่วนหน่วยงานของรัฐบาลเช่น พระคลังข้างที่ ราชพัสดุ ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ อาจมีการจัดแบ่งขอยที่ดิน ออกเป็นแปลงย่อยสำหรับสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่ข้าราชการบริหาร การวางตำแหน่งอาคารในที่ดิน และการจัดวางผังบริเวณ

บ้านส่วนใหญ่มีที่ดินน้อยกว่าบ้านที่ได้รับอิทธิพลตะวันตก การวางตัวบ้านในที่ดินขึ้นกับลักษณะของที่ดินและถนนภายนอกหรือแม่น้ำเป็นสำคัญ โดยมักหันด้านจั่วหรือด้านหน้าสู่ถนนภายนอก และวางตัวบ้านค่อนไปทางข้างหลังของที่ดิน และแยกเรือนบริการออกไปเป็นเรือนหลังเล็กชั้นเดียวทางด้านข้างหรือด้านหลังของตัวบ้าน โดยคำนึงถึงทิศทางลมที่ไม่พัดพาเอากลิ่นและควันเข้าสู่ตัวบ้านใหญ่ การจัดวางผังบริเวณบ้านที่มีเนื้อที่กว้างขวาง ด้านหน้ามักจัดเป็นสนามที่ปลูกต้นไม้ใหญ่บริเวณริมรั้ว เช่น ไม้ผลต่างๆ ตามขอบสนามปลูกไม้ดอกและไม้พุ่ม ส่วนบ้านที่มีที่ดินจำกัดมักปลูกต้นไม้ตามที่ว่างที่เหลืออยู่ แต่ไม่นิยมปลูกต้นไม้ใหญ่ใกล้ตัวบ้านเพราะอาจมีเศษใบไม้ตกค้างอยู่บนหลังคาหรือวางน้ำได้ เนื่องจากสมัยนั้นต้องมีรางน้ำเพื่อรองรับน้ำฝนใส่ตุ่มน้ำไว้ใช้ ส่วนบ้านที่ตั้งอยู่ริมคลองแถบธนบุรี เช่น คลองบางหลวง มักมีลานกว้างขวาง ปลูกต้นไม้ใหญ่น้อยดูร่มรื่น และช่วยบังไม่ให้เห็นตัวเรือนได้ถนัดจากภายนอก โดยตัวบ้านอยู่ลึกเข้าไปจากริมคลอง มีท่อน้ำใช้เป็นที่นั่งเล่น มีลักษณะเป็นม้ายาวมีพนัก อยู่สองข้างทางลงไปท่อน้ำและปลูกไม้เลื้อย การจัดเนื้อที่ใช้สอย

เนื้อที่ใช้สอยของบ้านไม้ในรัชกาลนี้ เริ่มมีการแบ่งส่วนใช้สอยที่เป็นสัดส่วนขึ้นกว่าในเรือนไทย มีการกั้นห้องภายในอาคารแทนการปล่อยเป็นเนื้อที่โล่ง ชั้นล่างมักมีระเบียงด้านหน้าหรือด้านหลัง ที่เชื่อมระหว่างบันไดทางเข้า และห้องภายใน เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนหรือรับแขก บ้านทั่วไปมีห้องประมาณ 3 หรือ 4 ห้อง ภายในมักแบ่งเป็นห้องโถงบันไดเพื่อขึ้นไปยังชั้นบนห้องหนึ่ง ห้องที่เหลือใช้เป็นที่รับแขก ห้องรับประทานอาหารหรือห้องเอนกประสงค์ ในรัชกาลนี้คนทั่วไปเริ่มคุ้นเคยกับวัฒนธรรมแบบตะวันตกมากขึ้น เริ่มมีการใช้เครื่องเรือนแบบสากล เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เติงนอน ตู้ และโต๊ะเครื่องแป้งกันบ้าง แต่ยังไม่ถือว่าเป็นของจำเป็น ในห้องนอนมีการกางมุ้งผ้าโดยใช้เตียงนอนที่มีเสาสี่มุมสำหรับแขวนมุ้ง หรือกางมุ้งนอนกับพื้นห้อง เพราะยังไม่มีการใช้มุ้งลวดกันยุงที่ช่องหน้าต่างประตู

ลักษณะการจัดผังพื้น มักคำนึงถึงความสัมพันธ์กับโครงสร้างและความสะดวกในการใช้เนื้อที่มากกว่าที่จะคำนึงถึงทิศทางลมและแดด ดังนั้นในบ้านบางหลังจึงพบว่ามีการจัดวางห้องในอาคารบังลมกัน ต่างกับเรือนไทยซึ่งไม่กั้นห้องจึงทำให้รับลมได้ทั่วถึงทั้งเรือน ห้องครัวและห้องน้ำมักแยกออกจากตัวบ้าน

รูปแบบและองค์ประกอบของอาคาร

บ้านไม้ที่ปลูกขึ้นในสมัยนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านที่มีรูปแบบซึ่งปรุงแต่งขึ้นโดยผสมผสานอิทธิพลของตะวันตกเข้าไว้ด้วย อาคารสำหรับขุนนางผู้มีบรรดาศักดิ์ มีลักษณะเด่นคือ การมีมุมนั่งของอาคารยกขึ้นเป็นหอคอย หลังคาทรงสูงสำหรับใช้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิ หรือพระพุทธรูปตามธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติมาจากรัชกาลก่อน มีการเปลี่ยนวัสดุ มุงหลังคาจากกระเบื้องดินเผาแบบจีน มาเป็นกระเบื้องซีเมนต์รูปขนมเปียกปูนหรือกระเบื้องว่าว ส่วนเรือนของขุนนางที่มีบรรดาศักดิ์น้อยกว่าก็อาจจะมิขนาดอาคารเล็กลง และมีการตกแต่งน้อยกว่า แต่มีลักษณะเด่นที่สำคัญคือบริเวณมุมนหรือกลางของอาคารมักจะมีหอคอยสูง คลุมด้วยหลังคายอดแหลม รวมทั้งมีการใช้มุขและหลังคาแบบต่างๆ กันในอาคารเดียว

รูปทรง : บ้านส่วนใหญ่เป็นไม้ มีความสูง 2 ชั้น ซึ่งมีทั้งใต้ถุนโล่งและใช้งานเต็มพื้นที่ทั้ง 2 ชั้น ในกรณีที่เป็นบ้านใต้ถุนโล่ง ความสูงของชั้นล่างมักจะเตี้ยกว่าชั้นบน และเสามักเป็นการก่ออิฐฉาบปูนเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ ส่วนชั้นบนเป็นเสาไม้ ในกรณีที่เป็นบ้าน 2 ชั้น ชั้นล่างกับชั้นบนมักมีเนื้อที่เท่ากัน และมีการกันผนังตรงกันทั้ง ๒ ชั้น อาจมีการใช้กันสาด มีลักษณะเป็นหลังคาเอียงจากระดับพื้นชั้นบนลงมาเพื่อกันแดดฝนให้กับช่องเปิดของชั้นล่าง โดยมีค้ำยันยื่นออกไปรับกันสาดจากผนังชั้นล่าง ชั้นล่างมีการยกพื้นสูงจากระดับดินประมาณ 0.60 – 0.75 เมตร ชั้นบนมักมีระเบียงไม้ภายนอก บ้านบางหลังมีการดัดแปลงรูปทรงจากบ้านตึกแบบตะวันตก แต่สร้างด้วยไม้ทั้งหมด มักมีผังพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่มีมุขอย่างน้อย 1 แห่ง โดยเป็นมุขหลายเหลี่ยม เช่น 6 เหลี่ยมหรือ 8 เหลี่ยม หลังคาตัวเรือนใหญ่เป็นทรงปั้นหยา แต่ในส่วนมุขนั้นมีหลังคาหลายแบบ เช่น ทรงจั่ว ทรงจั่วมุมปาด ทรงปั้นหยา หรือทรงปิรามิดหลายเหลี่ยม ห้องต่างๆ ภายในบ้าน มักมีเพดานสูงไม่น้อยกว่า 3.00 เมตร

หลังคา : หลังคาส่วนใหญ่สำหรับบ้านที่มีผังพื้นค่อนข้างซับซ้อน มักเป็นทรงมนิลา กับปั้นหยาสวมกัน ส่วนบ้านขนาดย่อมที่มีผังพื้นตรงไปตรงมา ใช้หลังคาปั้นหยาหรือมนิลาที่มีด้านจั่วหักมุมเอียงลงมาเล็กน้อย (Half-hipped roof) ซึ่งเป็นหลังคาที่พบมากในรัชกาลนี้ เพื่อกันฝนให้กับช่องระบายอากาศที่หน้าจั่วซึ่งมักทำเป็นเกล็ดไม้ และช่วยแก้ปัญหาเรื่องการซึมของน้ำฝนที่สันหลังคาตรงรอยต่อระหว่างไม้เป็นลมปิดจั่วกับโครงหลังคาด้วย ความชันของหลังคาไม่เกิน 45 องศาชายคายื่นประมาณ 1.00 เมตร

พื้น : พื้นชั้นบนเป็นไม้กระดานแผ่นเข้าลิ้น ถ้ามีรายได้น้อยอาจเป็นพื้นไม้ตีชน ส่วนพื้นชั้นล่างของบ้านใต้ถุนโล่งที่เป็นพื้นติดดิน อาจใช้พื้นดินอัดแน่นปูทับด้วยกระเบื้องซีเมนต์ ส่วนใต้ถุนที่ยกพื้นขึ้นมา มักมีช่องที่ตีด้วยไม้โปร่ง แทนการก่ออิฐทับ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเรื่องความชื้นและการระบายอากาศได้ดี และบางครั้งก็ใช้เป็นที่เก็บของด้วย หรือถ้าไม่มีการใช้เนื้อที่ใต้ถุนก็ปล่อยให้พื้นดินไว้ตามเดิม

บันได : บันไดมักอยู่ภายในตัวบ้าน มีลักษณะเป็นไม้ทึบ โดยตีไม้ทางนอนเปิดห้องบันไดเรียบไปตามแนวเอียงของแม่บันได บันไดภายนอกชั้นล่าง มักเป็นบันไดก่ออิฐฉาบปูนขัดมันหรือปูกระเบื้องซีเมนต์ สูงประมาณ 4 - 5 ชั้น ส่วนบันไดภายนอกที่ขึ้นไปสู่ตัวบ้านชั้นบนมักเป็นบันไดไม้โปร่ง ไม่มีการบังชั้นบันได ราวบันไดส่วนใหญ่เป็นไม้ลูกทรงตามตั้ง

ผนัง : ผนังภายนอกเป็นไม้กระดานตีเข้าลิ้นบังใบทางนอนโดยใช้เคร่าตั้ง ไม้ใช้ไม้บังใบตีเข้าลิ้นในแนวตั้ง เพราะฝนสามารถแทรกเข้ารอยต่อระหว่างแผ่นและเข้าสู่ภายในได้ เคร่าทางตั้งระยะห่างประมาณ 0.80 เมตร โดยใช้เคร่าตั้งเป็นตัวยึด ทำให้เกิดจังหวะตามความกว้างของเคร่า ซึ่งช่างชาวต่างประเทศมักจะใช้ระบบพิกัดทั้งในทางแผนผัง (Plan) และทางรูปด้าน (Elevation) บริเวณมุมของผนังที่ชนกับเสามักใช้ไม้แผ่นทางตั้งตีประกบตั้งฉากกันหุ้มมุมเสาทั้งสองด้าน

ประตู : ประตูมักเป็นบานไม้เปิดคู่ มีการใช้ลูกฟักไม้กระดานคูด้านเดียวหรือสองด้าน และลูกฟักบานเกล็ดไม้ หรือแบบผลมทั้งสองชนิดในบานเดียวกัน โดยแบ่งเป็นสองหรือสามตอน ขนาดของบานคู่รวมวงกบด้วยประมาณ 1.00 - 1.20 เมตร สูงประมาณ 2.40 เมตร มีการใช้บานประตูเพื่อกันผนังบางส่วนที่ต้องการเปิดโล่งถึงกันได้ ซึ่งมีทั้งชนิดลูกฟักไม้ทึบและบานเกล็ด ยังไม่พบการใช้ลูกฟักกระฉาก

หน้าต่าง : หน้าต่างมักเป็นไม้บานเปิดคู่ ลูกฟักมีทั้งชนิดเป็นไม้กระดานและบานเกล็ดไม้ โดยแบ่งเป็นสองตอน ตอนล่างเป็นบานกระทุ้งซึ่งสามารถเปิดออกจากตัวบานอีกชั้นหนึ่งได้โดยใช้ขอรับขอลับ ขนาดของบานคู่รวมวงกบด้วยประมาณ 0.80 - 1.10 เมตร สูงประมาณ 1.50-1.60 เมตร ในส่วนที่เป็นด้านจั่วมักมีหน้าต่างหรือผนังบานเกล็ดไม้ตลอดทั้งช่วง และขึ้นอยู่กับการใช้สอยของห้องนั้น

ช่องแสง - ช่องลม : ช่องแสงมักเป็นกระจกฝ้าในวงกบไม้ ส่วนช่องลมมีทั้งที่เป็นกรอบเหนือหน้าต่างประตู ซึ่งมักเป็นบานเกล็ดไม้ติดตาย หรือไม้ฉลุลวดลายโปร่งช่องหนึ่งกว้างประมาณ 0.40-0.50 เมตร ความยาวเท่ากับประตูหน้าต่าง และเป็นช่องระบายอากาศตอนบนของผนังบริเวณใต้ฝ้าเพดาน เป็นช่องแคบยาวตลอดผนังแต่ละด้าน มักเป็นไม้ฉลุหรือไม้ระแนงตีตารางสี่เหลี่ยมทแยง หรือใช้ไม้ฉลุทรงทางตั้งตีเว้นช่องเพื่อระบายความร้อนใต้ฝ้าเพดาน

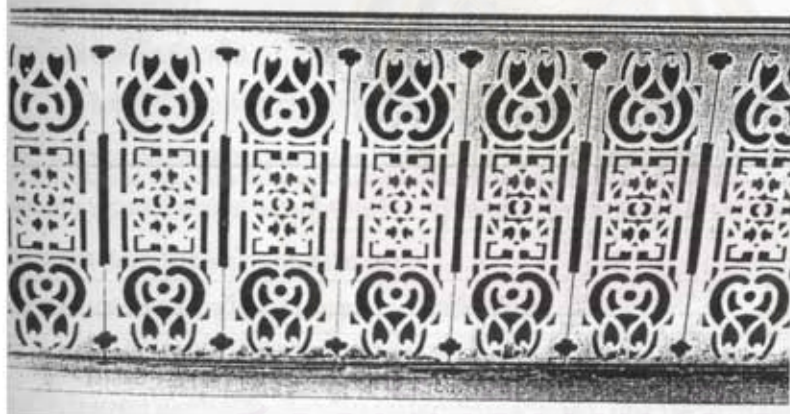
ฝ้าเพดาน : มีการใช้ฝ้าเพดานที่ห้องชั้นบนเพื่อปิดโครงสร้างหลังคาทั้งภายในอาคารและชายคาภายนอกอาคาร มีลักษณะเป็นฝ้าไม้เข้าลิ้น และตีทับแนว

การตกแต่ง : มีการติดไม้ฉลุที่ขอบชายคาโดยรอบ ขอบกันสาดที่ยื่นออกมาเหนือประตูหน้าต่าง สันหลังคา หน้าจั่วและมุขด้านหน้า รวมทั้งมีการตกแต่งช่องระบายอากาศ ลูกกรงระเบียง และแผงกันแดดบริเวณระเบียง นอกจากนี้ยังมีการติดแผ่นไม้ฉลุระหว่างชวงเสา และตกแต่งไม้ค้ำยันด้วย

โครงสร้างและวัสดุก่อสร้าง

บ้านทั่วไปเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวมีใต้ถุนหรือบ้านสองชั้น โครงสร้างเป็นไม้ทั้งหมด โดยใช้ระบบเสาและคาน ไม้ที่ใช้มีหลายชนิดเช่น ไม้สัก ไม้ตะแบก ไม้ยาง ไม้เคี่ยม ฯลฯ พื้นทางเดินภายนอกมักเป็นกระเบื้อง วัสดุผนังหลังคาส่วนใหญ่เป็นกระเบื้องซีเมนต์รูปขนมเปียกปูนหรือกระเบื้องว่าว ซึ่งเป็นวัสดุที่ทำขึ้นในประเทศ บางหลังใช้กระเบื้องไม้หรือแผ่นเหล็ก ขอบสังกะสีผูกฟูก ส่วนหลังคากันสาดในส่วนที่มีความลาดชันน้อยมักมุงด้วยสังกะสี อุปกรณ์ประตูหน้าต่างมักใช้บานพับ ขอบรับข้อสับโลหะแทนเดือยลิ่มสลักไม้ของเรือนไทย แผ่นกระจกที่ช่องแสงตอนบน มักเป็นกระจกฝ้ายกดอก ที่มีขนาดเล็กกว้างและยาวไม่เกิน 1 ฟุต เพราะหายากและมีราคาแพง ส่วนไม้ฉลุลายที่ใช้ประดับอาคาร เป็นลวดลายการฉลุไม้ที่ละเอียดกว่าสมัยรัชกาลที่ 5 บ้านไม้ที่มีห้องน้ำห้องส้วมอยู่ในตัวบ้าน มักใช้พื้นซีเมนต์วางบนตงไม้ ผนังห้องน้ำเป็นฝ้าไม้ ส่วนเสาเป็นการก่ออิฐฉาบปูนโดยไม่มีแกนไม้หรือเหล็กเป็นโครงภายใน สามารถรองรับน้ำหนักโครงสร้างไม้ชั้นบน โดยไม่มีปัญหาการทรุดตัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บ้านพักอาศัยในสมัยรัชกาลที่ 6

ตามเข็มนาฬิกาจากซ้ายบน

ลักษณะบันได

ลักษณะการขึ้นหน้ามุขหลายส่วน

ระเบียงหน้าบ้าน

ลวดลายประดับตกแต่ง

ที่มาของภาพ : ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี, มรดกสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโกสินทร์ : เล่ม 2 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ , 2537

บ้านในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2468 – 2477)²

สถาปัตยกรรมทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ.2468 นั้น พระองค์ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจตลอดรัชกาลซึ่งค้างมาแต่รัชกาลก่อน รวมทั้งต้องประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งเกิดขึ้นทั่วโลกในเวลาต่อมา ซึ่งมีความรุนแรงและมีระยะเวลายาวนาน

ใน พ.ศ.2475 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย นับเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในทุกๆด้าน ในรัชกาลนี้มีนักเรียนไทยออกไปศึกษาต่อในยุโรปและสหรัฐอเมริกามากขึ้น และกลับมารับราชการแทนชาวตะวันตกเมื่อจบการศึกษา ชาวยุโรปที่ทำงานราชการจึงลดน้อยลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะวิชาสถาปัตยกรรม เนื่องจากมีนักเรียนไทยซึ่งไปศึกษาวิชาสถาปัตยกรรมที่ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงหลัง ได้กลับมาเข้ารับราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมรถไฟ กรมศิลปากร และกรมโยธาธิการ **ช่างผู้สร้างสรรค์และอิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบ**

สถาปนิกที่ออกแบบอาคาร มีทั้งช่างชาวต่างประเทศ และช่างไทยที่เคยทำงานกับชาวต่างประเทศ ซึ่งเริ่มทำงานออกแบบเอง ส่วนสถาปนิกไทยที่เรียนจบจากต่างประเทศยังมีน้อย รูปแบบของบ้านในช่วงนี้ เริ่มแสดงให้เห็นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้อิทธิพลของสถาปัตยกรรมตะวันตกให้เข้ากับสภาพดินฟ้าอากาศและการใช้สอยของไทย รูปแบบมีลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้นจากรัชกาลก่อนและเป็นต้นแบบของสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน มีการลอกเลียนแบบอย่างของบ้านอื่น โดยนำรูปแบบของบ้านที่สร้างแล้วมาดัดแปลงด้วยการลอกเลียนเฉพาะการจัดเนื้อที่ใช้สอยภายในหรือลักษณะอาคารภายนอกเท่านั้น

การสร้างสรรค์ที่อยู่อาศัย

ในสมัยนี้ยังไม่มีพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคารในเขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ และธนบุรี การปลูกสร้างบ้านเรือนไม่ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการปลูกสร้างอาคาร จึงไม่จำเป็นต้องมีสถาปนิกเป็นผู้ออกแบบและวิศวกรคำนวณโครงสร้าง ผู้ออกแบบบ้านมีทั้งที่เป็นช่างชาวต่างประเทศ ช่างไทยที่เคยทำงานกับชาวต่างประเทศ และเจ้าของบ้านออกแบบเอง

การวางตำแหน่งอาคารในที่ดิน และการจัดผังบริเวณ

ลักษณะการวางผังบริเวณไม่แตกต่างจากบ้านในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 6 คือบ้านผู้มีฐานะดีมักมีเนื้อที่กว้างขวางมีรั้วโดยรอบ และในที่ดินเดียวกันอาจปลูกบ้านหลายหลัง มักวางอาคารโดยจัดให้ด้านที่สำคัญหันออกสู่ภายนอกมากกว่าจะคำนึงถึงการรับลม มีสนามกว้างโล่งอยู่ด้านหน้า ถนนมักเป็นถนนโค้งล้อมรอบสนาม มักแยกเรือนครัวและเรือนบริวารไว้ด้านหลังของตัวบ้าน โรงรถแยกต่างหากจากตัวบ้าน บริเวณด้านหน้าบ้านอาจมีศาลาโล่งสำหรับรับแขกหรือพักผ่อน การจัดผังบริเวณมักเป็นสวนแบบจัดระเบียบ มักนิยมเล่นตะโกตัด บอน และร่าน ไม่ยึดมั่นที่นิยมกันคือมะม่วง รองลงมาได้แก่ ชมพู หางนกยูง สุน มะพร้าว บูกวาง ประดู่ พิกุล มะขาม เพ็ชร์ฟ้า ปรง ตะโกตัด เป็นต้น **การจัดเนื้อที่ใช้สอย**

การจัดเนื้อที่ใช้สอยของบ้านขนาดใหญ่ในช่วงนี้ ยังมีแนวทางเดียวกับบ้านในช่วงปลายรัชกาลที่ 6 โดยได้รับอิทธิพลจากช่างชาวต่างประเทศในรัชกาลก่อน เนื้อที่ภายในมักกันเป็นห้องแยกจากกันและมีโถงทางเข้าเป็นแกนกลางผังพื้นที่ประกอบด้วย ห้องโถงกลางหรือโถงบันได ห้องรับแขกซึ่งมักมีขนาดใหญ่และใช้เป็นเครื่องแสดงฐานะของเจ้าของบ้าน ห้องพักผ่อนหรือห้องนั่งเล่น ห้องรับประทานอาหาร และห้องขนาดเล็กทางด้านหลังของตัวบ้าน ซึ่งใช้เป็นห้องเตรียมอาหารหรือห้องเก็บของ ชั้นบนประกอบด้วย โถงบันได ห้องนอนหลายห้อง และห้องหนังสือหรือห้องทำงาน บ้านในยุคนี้มีห้องน้ำภายในอาคารและมีการติดตั้งสุขภัณฑ์ของต่างประเทศ รวมทั้งมีการใช้เครื่องเรือนแบบตะวันตกซึ่งมีขนาดใหญ่

การจัดวางเส้นทางสัญจร (Circulation) ภายในมักจัดให้ทางซีกซ้ายและขวาของตัวบ้านเหมือนกัน การจัดวางตำแหน่งห้องส่วนใหญ่มักจัดรวมเป็นกลุ่มซึ่งทำให้บังลมซึ่งกันและกัน การแบ่งเนื้อที่ชั้นล่างชั้นบนมักตรงกัน บ้านในช่วงหลังเริ่มมีการจัดเนื้อที่ใช้สอยที่กระชับขึ้น เนื้อที่แต่ละห้องมีขนาดเล็กลงและเหมาะสมตามการใช้สอย

รูปแบบและองค์ประกอบของอาคาร

บ้านไม้ที่ปลูกขึ้นในสมัยนี้ มีการปรับรูปแบบและแผนผังให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่และสภาพภูมิอากาศเขตร้อน โดยมีลักษณะเด่นที่สำคัญคือการใช้หลังคาซ้อนหลายชั้น ชายคาค้ำกันแดดฝนได้ดีมาก และมีการใช้ระเบียงกว้างที่มีหลังคาคลุมโดยรอบอาคาร รวมทั้งมีการใช้หลังคาไม้ระแนงและร้านต้นไม้เพื่อคลุมส่วนระเบียง บ้านในต่างจังหวัดเช่นบ้านพักตากอากาศหัวหินมักมีการยกพื้นสูงประมาณ 1.50 - 1.80 เมตร ใต้ถุนเปิดโล่ง และมีเสาคอนกรีตเสริมเหล็กรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรับพื้นอาคารทั้งหมด คล้ายกับพระราชวังนิเวศน์มฤคทายวัน

รูปทรง : บ้านส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับบ้านในช่วงปลายรัชกาลที่ 6 คือ มักเป็นบ้าน 2 ชั้น การแบ่งเนื้อที่ชั้นล่างกับชั้นบนตรงกัน มีผนังล้อมรอบตรงขึ้นไปตลอดทั้ง 2 ชั้น มีกันสาดจากพื้นชั้นบนเอียงลงมาคลุมผนังชั้นล่าง และหันด้านที่มีजूออกสู่ด้านหน้าอาคาร รูปทรงอาคารมีทั้งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชั้นล่างโล่งบางส่วน และชั้นบนมีระเบียง บางอาคารมีรูปทรงค่อนข้างซับซ้อนโดยเลียนแบบรูปทรงของบ้านตึกที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกเช่นเดียวรัชกาลก่อน เช่นมีห้องรูปหลายเหลี่ยมที่ด้านหนึ่งของตัวอาคารต่อเนื่องขึ้นไป 2-3 ชั้น ด้านหน้าของบ้านมักมีรูปทรงอาคารและทรงหลังคาที่ต่างกัน 2 ด้านเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซากซึ่งเป็นแบบอย่างที่ยึดกันมาตั้งแต่ในรัชกาลก่อน บ้านบางหลังมีการคำนึงถึงสภาพดินฟ้าอากาศในแถบร้อนชื้น โดยทำอาคารให้สูง หลังคาใหญ่ และชายคายื่นมากโดยมีเสาสูงรับชายคายาวนออก

หลังคา : มีการเน้นผนังหลังคาให้เห็นเป็นส่วนสำคัญ มีมุมสูงชันไม่ต่ำกว่า 30 องศา ส่วนมากเป็นหลังคามนิลา หลังคาปั้นหย่า หลังคามนิลาผสมปั้นหย่า และหลังคาจั่วป่าดุม โดยใช้โครงหลังคาไม้ บ้านส่วนใหญ่มีกระเบื้องซีเมนต์ บางหลังมีด้วยกระเบื้องเซรามิค โดยทั่วไปชายคาไม่ยื่นมากนัก คือประมาณ 1.00-1.20 เมตร มักมีช่องลมเป็นบานเกล็ดที่หน้าजू สำหรับระบายความร้อนใต้โครงหลังคา และบางหลังยังคงมีไม้ฉลุที่ขอบชายคาโดยรอบ ในปัจจุบันหลังคาของบางบ้าน ได้รับการซ่อมแซมโดยเปลี่ยนวัสดุหลังคาจากกระเบื้องซีเมนต์เป็นกระเบื้องซีแพคโมเนีย กระเบื้องลอนคู่หรือกระเบื้องลอนเล็ก เพราะหลังคาเดิมชำรุดและไม่มีการเปลี่ยนชนิดเดิมมาทดแทน

พื้น : พื้นภายนอก เช่น เติลียงหรือหน้าजू มักยกพื้นสูงจากระดับดินขึ้นมาประมาณ 0.60-0.80 เมตร เป็นพื้นซีเมนต์หรือคอนกรีตเสริมเหล็ก ปลูกกระเบื้องซีเมนต์ หินขัด หินอ่อนแผ่น หรือเซรามิค และมีการสลัปตีเป็นลวดลายต่าง ๆ และมักก่อผนังปิดส่วนใต้ถุนโดยเว้นช่องเล็กไปรงไว้ระบายอากาศภายใน เป็นระยะ ส่วนพื้นภายในมักเป็นไม้แผ่นเข้าลิ้นบนตงไม้

บันได : บันไดภายนอกเป็นบันไดอาบปูนเรียบ สูงประมาณ 3-4 ชั้น ไปด้วยกระเบื้องซีเมนต์ หินอ่อน หรือหินขัด มักมีลูกกรงปูนปั้น บันไดภายในเป็นบันไดไม้ทึบที่มีไม้บังชั้นและตีใต้ห้องบันไดด้วยไม้เข้าลิ้น ราวบันไดเป็นลูกกรงไม้ โดยทั่วไปมักเป็นบันได 2 ทอด มีชานพักตรงกลางช่วง เป็นบันไดรูปตัวแอล (L) หรือตัวยู (U) บางบ้านมีบันไดภายใน 2 แห่ง โดยใช้บันไดเล็กเป็นบันไดบริการ (service stairs)

ผนัง : ผนังมีทั้งการก่ออิฐอาบปูนหุ้มเสาไม้ภายในสำหรับบ้านที่ใช้โครงสร้างผนังรับน้ำหนัก ส่วนบ้านที่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก มักก่อผนังอิฐเท่าความกว้างของเสาประมาณ 0.15-0.20 ซม. ซึ่งเมื่ออาบปูนแล้วจะเป็นผนังเรียบเสมอกัน ส่วนผนังไม้ภายนอกมีทั้งไม้เข้าลิ้นบังใบหรือไม้ตีทวนนอนซ้อนเกล็ดชนมุม ภายในเป็นไม้ตีทับแนวทางตั้ง บางหลังมีการใช้ผนังบานเกล็ดไม้ตีตาย และมีการทาสีผนังซึ่งมักเป็นบ้านในช่วงปลายรัชกาล

ประตู : เกือบทุกหลังเป็นประตูบานเปิดคู่ วงกบไม้ วงกรอบไม้ ลูกฟักเป็นวัสดุต่างชนิดกัน กว้างประมาณ 1.60 เมตร สูงประมาณ 2.50 เมตร ซึ่งกว้างใหญ่กว่าประตูในปัจจุบัน ลักษณะของประตูในยุคนี้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ประตู 2 - 3 ตอน โดยเป็นลูกฟักไม้กระดานดุนหน้าเดียวหรือ 2 หน้าตลอดทั้งบาน หรือตอนบนเป็นลูกฟักกระจกและตอนล่างเป็นลูกฟักไม้ รวมทั้งเริ่มมีการใช้บานประตูลูกฟักกระจกที่มีไม้แบ่งซอยเป็นตาราง ประตูบานเกล็ดไม้ติดตาย และประตูบานเฟี้ยม ซึ่งสามารถเปิดต่อเนื่องกันเป็นช่องกว้างและพับเก็บได้ อุปกรณ์ประตุมักเป็นโลหะ เช่น ทองเหลือง หรือเหล็ก ที่สั่งมาจากต่างประเทศ

หน้าต่าง : หน้าต่างที่พบมากที่สุดคือ หน้าต่างไม้บานเปิดคู่ที่มีลูกฟักเป็นบานกระทุ้งไม้ทึบ หรือบานเกล็ดไม้ซึ่งเปิดจากตัวบานโดยมีข้อรับข้อลัดโลหะ ตัวบานภายนอกทาสี ส่วนภายในทาสีหรือทาสี บานหลังเป็นลูกฟักกระจกใส และกระจกดอก ที่มีไม้แบ่งซอยกระจกเป็นตารางเช่นเดียวกับประตู บางหลังตรงช่วงบันไดมีการให้แสงด้วยกระจกใสหรือกระจกดอกในกรอบไม้ตาตาราง หรือกรอบไม้ทางนอนตี ๆ ซึ่งเป็นบานติดตาย หรือบานกระทุ้งในระยະที่คนยื่นเปิด-เปิดได้จากชานพักบันได โดยทั่วไปหน้าต่างมักเป็นบานแคบและสูง ขนาดประมาณ 0.35-0.50 เมตร บางบานเป็นหน้าต่างยาวเกือบจดพื้นโดยเปิดได้ 2 ช่วง ช่วงบนใช้เป็นหน้าต่าง และถ้าเปิดตลอดทั้งบานใช้แทนประตูเข้าออกได้ หน้าต่างบางหลังมีขอบปูนเป็นบัวน้ำหยดตามแนวใต้หน้าต่าง หรือเป็นรูปโค้งที่ด้านบนของบาน

ช่องแสง - ช่องลม : ส่วนใหญ่มักเป็นช่องแสงกระจกใส และกระจกฝ้าหรือกระจกดอกสีต่าง ๆ บริเวณเหนือช่องประตูหน้าต่างภายนอกเป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือครึ่งวงกลม บางบ้านช่องเหนือหน้าต่างใช้เป็นช่องระบายอากาศไปด้วยในตัวโดยการใช้บานเกล็ดไม้ติดตาย ไม้ฉลุตลอดไปรุ่ง และไม้ลูกกรงติดตามตั้ง นอน หรือทะแยง ทัวทั้งบ้าน

ฝ้าเพดาน : ฝ้าเพดานที่พบมากที่สุดคือ ไม้ตีเข้าลิ้น และวัสดุแผ่นประเภทแผ่นไม้ฉลุชนิดอัดแน่นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 3 หรือ 4 ฟุต มีคิ้วไม้ตีทับแนวรอยต่อระหว่างแผ่น บางบ้านไม่มีฝ้าเพดานชั้นล่างโดยปล่อยให้เห็นแนวตง และพื้นชั้นบน ฝ้าชายคามักเป็นไม้แผ่นตีเข้าลิ้นหรือตีซ้อนเกล็ด เว้นช่องไว้ระบายอากาศในชั้นหลังคาและกรุช่องว่างด้วยลวดตะแกรงกรงไก่ กันนกและแมลงเข้าไปในโครงหลังคา ความสูงจากพื้นถึงฝ้าเพดานทั่วไป ประมาณ 3.00-3.50 เมตร

การตกแต่ง : บางหลังยังมีรูปแบบการตกแต่งเช่นเดียวกับบ้านในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการตกแต่งที่หน้าจั่วเป็นรูปหลายเหลี่ยม ประกอบด้วยลูกกรงปูนปั้น และช่องจั่วเล็กตรงกลางของผืนหลังคา บ้านโดยทั่วไปมีความเรียบง่ายไม่ซับซ้อนและลดการตกแต่งประดับประดาอาคารลง เช่น ไม้ฉลุตามขอบชายคาและหน้าจั่วเหลือเพียงขอบไม้เรียบ ไม่มีเสาอิงติดผนังที่มีหัวเสาตามแบบตะวันตก ส่วนประกอบของอาคารมีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียบง่ายปราศจากการประดับประดา โครงสร้างและวัสดุก่อสร้าง

โครงสร้างและวัสดุก่อสร้างหลักของบ้านในช่วงนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ โครงสร้างไม้ และโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นแบบคานถ้ำน้ำหนักงเสา (Post & Lintel) ส่วนโครงสร้างแบบผนังรับน้ำหนัก และก่อกำแพงหุ้มเสาไม้เริ่มลดน้อยลง โครงหลังคาส่วนใหญ่เป็นไม้ และเริ่มมีการใช้โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กในหลังคาบางส่วน หรือเป็นกันสาดยื่นออกจากผนังอาคาร วัสดุก่อสร้างที่ใช้ประกอบ ได้แก่อิฐบางบัวทอง ไม้สัก หรือไม้ตะแบกสำหรับทำฝาและพื้น ส่วนประตูหน้าต่างมักใช้ไม้สัก

บ้านในปัจจุบัน¹

คำนิยมในสังคมกับงานสถาปัตยกรรม

สังคมของผู้ที่ร่ำรวยจากความสำเร็จทางธุรกิจในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมผู้บริโภคที่ประกอบด้วยกลุ่มชนวัยใหม่ที่ มีฐานะดีพอที่จะเริ่มไขว่คว้าอะไรก็ได้ เพื่อเสริมสร้างภาพพจน์โดยเฉพาะสิ่งที่มีความโอ้อ่า หรูหรา งานสถาปัตยกรรมที่ กลุ่มวัยใหม่มองว่ามีความโอ้อ่าอย่างงานสถาปัตยกรรมคลาสสิกดัดแปลงจึงเป็นที่นิยมมาก และทำให้เกิดงาน สถาปัตยกรรมแนวยุโรปในอดีต โดยเฉพาะแบบคลาสสิก แบบวิกตอเรีย แบบบาวาเรียน แบบโคโลเนียล ฯลฯ การลอกเลียนแบบงานสถาปัตยกรรมตะวันตกมักเป็นไปอย่างฉาบฉวย และทำให้เกิดการแพร่ของรูปแบบสถาปัตยกรรม ตะวันตกไปอย่างรวดเร็วสู่ความนิยมของผู้บริโภคที่มีฐานะทางเศรษฐกิจรุดลงมา โดยเฉพาะบ้านที่มีรูปแบบต่างชาติได้ ปรากฏขึ้นเต็มบ้านเต็มเมืองอันเกิดจากการออกแบบโดยสถาปนิกและผู้ที่ไม่ใช่สถาปนิก จนเกิดวิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์ โดยเฉพาะในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด

แรงผลักดันที่ทำให้เกิดการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2529 ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่าง ประเทศของไทยที่มีเสถียรภาพมากขึ้น ประกอบกับการดำเนินนโยบายการเงินและการคลังที่ผ่อนคลายโดยการที่ธนาคาร แห่งชาติยินยอมให้อาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อย ในขณะที่ดอกเบี้ยถูกลง ทำให้มีการก่อสร้าง อาคารที่อยู่อาศัยกันอย่างคึกคัก และในปี พ.ศ.2530 การลงทุนในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยได้กลายเป็นแรงกระตุ้นการขยาย ตัวทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในประเทศอื่นในสภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา

การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์เป็นการลงทุนที่ความเสี่ยงน้อย และให้ผลกำไรตอบแทนค่อนข้างสูง จึงเกิดโครงการ อสังหาริมทรัพย์จำนวนมาก ราคาที่ดินที่พุ่งสูงขึ้นและกำลังซื้อของประชาชนที่มีมากขึ้นมีส่วนผลักดันให้มีการลงทุนก่อสร้างอาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่ในที่ดินขนาดจำกัดในเขตเมือง โดยเฉพาะอาคารสำนักงาน ศูนย์การค้าและ อาคาร พักอาศัยแบบคอนโดมิเนียม เกิดนักเก็งกำไรจากการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่ตัวซื้อที่เป็นกลุ่มวัยใหม่อีก พร้อมที่จะตอบสนองอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการไตร่ตรองที่รอบคอบเพราะมักได้มาโดยง่าย การตัดสินใจและการ ดำเนินงานจึงมักเป็นไปอย่างรวดเร็วรวดเร็วโดยปราศจากความพิถีพิถันในรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ปัญหาการควบคุมอาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่

ในยุคที่เศรษฐกิจฟื้นตัวในช่วงต้นทศวรรษ มีการก่อสร้างอาคารสูงกันอย่างกว้างขวางในกรุงเทพฯและเมือง อื่นๆ โดยเฉพาะเชียงใหม่ พัทยา และย่านชายฝั่งทะเล เป็นช่วงที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของโครงการรีสอร์ท และ คอนโดมิเนียมตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ สังคมเริ่มยอมรับการอยู่อาศัยในอาคารสูงมากขึ้น เพราะเข้าใจว่าเป็นวิถีชีวิตที่ไม่ อ่างหนักเสี่ยงได้ แม้ว่าจะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการก่อสร้าง แต่ยังคงมีปัญหาด้านความปลอดภัยโดยเฉพาะ จากอัคคีภัย ปัญหาของการบริการสาธารณะที่ไม่พอเพียง และที่สำคัญคือปัญหาความหนาแน่นของการจราจรในเมือง ซึ่งยังไม่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการทางด้านผังเมืองและสิ่งแวดล้อม

งานสถาปัตยกรรมประเภทอาคารพักอาศัยภาคเอกชน

ในช่วงปลายปี พ.ศ.2529 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศเริ่มดีขึ้น มีการประกาศลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนด้านที่อยู่อาศัยของรัฐบาล ทำให้โครงการบ้านจัดสรรขยายตัวอย่างมาก จนเกิดปัญหา การสร้างไม่ทันขายจากการขาดแคลนวัสดุก่อสร้างโดยเฉพาะเหล็ก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัวทำให้กลุ่มผู้ ที่มีรายได้อ่อนลงมีกำลังซื้อเพิ่มมากขึ้น บ้านจัดสรรจึงมีราคาสูงกว่าปกติในช่วงนี้ ต่อมามีการขยายตัวทางการลงทุน ซึ่งทำให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาทำธุรกิจในประเทศเพิ่มขึ้น ประจวบกับปี พ.ศ.2530 เป็นปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำให้ธุรกิจคอนโดมิเนียมเป็นที่ต้องการอย่างมาก โดยเฉพาะคอนโดมิเนียมพักตากอากาศชายทะเลที่อยู่ไม่ ไกลจากกรุงเทพฯ ชายทะเลที่ได้รับความนิยมอย่างมากได้แก่ พัทยา ระยอง และชะอำ ตามลำดับ

กลุ่มเป้าหมายของตลาดอสังหาริมทรัพย์

กลุ่มที่ 1 นักธุรกิจที่มีบ้านอยู่แล้ว แต่ซื้อเพื่อความสะดวกในการครระยะเวลากการเดินทาง

หรือใช้เป็นที่รับรองแขกในการทำธุรกิจ

กลุ่มที่ 2 ครอบครัวที่ต้องการซื้อบ้านที่สอง อยู่นอกเมือง

กลุ่มที่ 3 คู่สมรสใหม่ที่มีฐานะดี และต้องการความเป็นอิสระ

กลุ่มที่ 4 นักเก็งกำไร ที่ซื้อไว้เพื่อขายหรือให้เช่า

กลุ่มที่ 5 กลุ่มบริษัทต่างประเทศ ที่ซื้อไว้สำหรับให้พนักงานชาวต่างประเทศได้พักอาศัยในช่วงที่มาทำ
ธุรกิจในประเทศไทย

กลุ่มที่ 6 ผู้มีรายได้สูง ที่ซื้อตามสมัยนิยม โดยเน้นคอนโดมิเนียมแบบหรูหร่า เช่นคอนโดมิเนียมตากอากาศ

สถาปนิกและการออกแบบ

สถาปนิกมีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่เพียงพอกับความต้องการสำหรับโครงการต่างๆที่เกิดขึ้นมากมายในช่วงนี้
จนเกิดภาวะสถาปนิกขาดตลาด ทำให้บางโครงการต้องใช้สถาปนิกที่ขาดประสบการณ์ในการออกแบบ จึงอาจเกิดผลเสีย
ขึ้นได้ในอนาคต ส่วนการเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยอาคารเก่าเริ่มกลับมาเป็นที่นิยมกันในขณะนี้ โดยเฉพาะอาคารที่
อยู่อาศัยแบบเก่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 - 9 ตอนต้น ซึ่งนิยมดัดแปลงเป็นร้านอาหาร หรือร้านขายเหล้าเป็นส่วนใหญ่โดย
พบมากในบริเวณถนนสุขุมวิท ก่อนหน้านี้พบว่ามีบ้างในบริเวณถนนสารนและสีลม แต่เป็นจำนวนน้อย
รูปแบบสถาปัตยกรรมของบ้านพักอาศัยในปัจจุบัน

รูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคารพักอาศัยในช่วงนี้ นับว่ามีความหลากหลายสูงสุดซึ่งได้รับอิทธิพลจาก
สถาปัตยกรรมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาปัตยกรรมในแนวโพสโมเดิร์นและแนวสถาปัตยกรรมต่างชาติ ทั้งในงาน
บ้านจัดสรรและงานบ้านเดี่ยวทั่วไป เรียกได้ว่าเป็น สถาปัตยกรรมเพื่อการตลาด (Marketing Architecture) เป็นส่วน
ใหญ่ ซึ่งก่อให้เกิดความไขว้เขวในวิชาชีพ โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดมากกว่าคุณภาพตามหลักวิชาการ

รูปแบบสถาปัตยกรรมที่พบในปัจจุบัน สามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

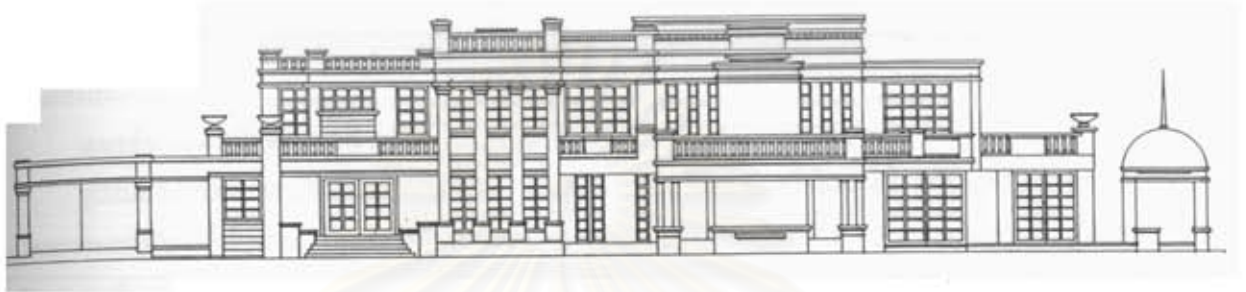
แนวรูปแบบต่างชาติ

รูปแบบนี้เกิดจากการลอกเลียนลักษณะเด่นของรูปแบบสถาปัตยกรรมต่างชาติ โดยในระยะแรกเป็นการลอก
เลียนแบบจากต่างชาติโดยไม่ได้พัฒนาให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย เช่นรูปแบบวิคตอเรีย ซึ่งมีชายคาสั้นกุด
ทำให้เกิดปัญหาการกันแดดกันฝน หรือแบบบาวาเรียน ซึ่งหลังคามีความสูงชันมากเกินไป ต่อมาจึงมีการพัฒนารูปแบบ
ให้เหมาะสมโดยนำจุดเด่นของรูปแบบต่างๆมาประยุกต์ใช้ รูปแบบที่นิยมกันมากคือรูปแบบสถาปัตยกรรมของกรีกและ
โรมัน ซึ่งดูหรูหราและอลังการ เป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบันโดยเฉพาะในตลาดโครงการบ้านจัดสรรเอกชน แต่ในช่วง
หลัง สถาปนิกซึ่งออกแบบบ้านเดี่ยวไม่ค่อยนิยมในการใช้รูปแบบนี้

แนวเน้นปัจเจกแวดล้อม

รูปแบบนี้ มีการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาคารกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมข้างเคียงเป็นหลัก โดย
เฉพาะในอาคารประเภทพักผ่อนหย่อนใจ ของโครงการบริเวณชายทะเล และป่าเขา ซึ่งมีภูมิประเทศที่สวยงาม โดยคำนึง
ถึงสภาพภูมิอากาศเขตร้อนชื้นและสภาพท้องถิ่นในการออกแบบ ทั้งในด้านการเลือกใช้วัสดุและสีที่กลมกลืนกับธรรมชาติ
มากที่สุด ที่สำคัญคือมีการใช้หลังคาทรงมณฑปและทรงปั้นหย่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 - 6 ซึ่งเริ่มกลับมาได้รับความนิยมอีก
ครั้ง โดยมีสาเหตุสำคัญหลายประการ

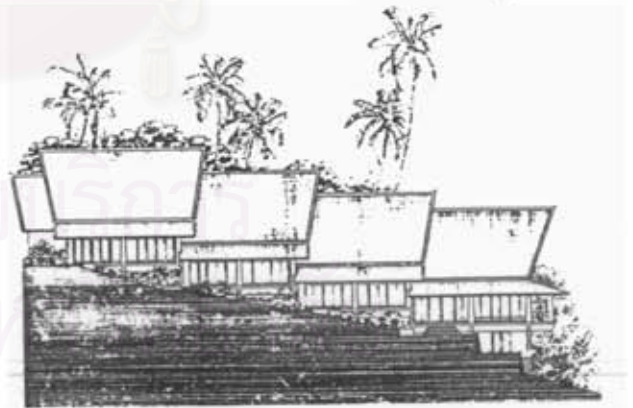
บ้านพักอาศัยในปัจจุบัน

แนวรูปแบบต่างชาติ

แนวเน้นปัจจัยแวดล้อม

ที่มาของภาพ : ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร และคนอื่นๆ ,พัฒนาการ แนวความคิด และรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม :

อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามฯ 2536)

ประกาศที่ 1 เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการผลิตวัสดุผนังหลังคา ทั้งกระเบื้องคอนกรีตและกระเบื้องซีแพคโมเนีย ซึ่งมีวัสดุประกอบเช่นกรอบสันหลังคา หรือกรอบมุมป็นลม ทำให้มีความสะดวกและลดระยะเวลาในการก่อสร้าง รวมทั้งมีรูปแบบและสีสรรที่สวยงาม จนเป็นที่ต้องการของสถาปนิกและเจ้าของบ้าน

ประกาศที่ 2 เนื่องจากหลังคาประเภทนี้มีความชันสูง จึงเหมาะกับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย โดยสามารถระบายน้ำฝนได้รวดเร็ว และรั่วซึมได้ยาก รวมทั้งมีช่องว่างใต้หลังคาซึ่งเป็นฉนวนความร้อนที่ดี

ประกาศที่ 3 เนื่องจากความเบื่อหน่ายในรูปแบบสถาปัตยกรรมต่างชาติที่มีอยู่มากมายและหลากหลายในปัจจุบัน ทำให้สถาปนิกเริ่มหันกลับไปนำรูปแบบในอดีตมาใช้แทน ซึ่งในความเป็นจริง คือการนำรูปแบบต่างชาติในอดีตมาใช้อีกครั้งเช่นกัน

แนวข้ออนุศกสมัยรัชกาลที่ 5-7

รูปแบบสถาปัตยกรรมในสมัยรัชกาลที่ 5 - 7 เริ่มกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งในช่วงนี้ แต่เป็นลักษณะของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ถึงโบราณ คือการนำลักษณะเด่นของรูปแบบในสมัยรัชกาลที่ 5 - 7 มาผสมผสานกับรูปแบบสถาปัตยกรรมปัจจุบัน โดยดัดแปลงให้ดูทันสมัยขึ้น รูปแบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวนั้นปัจจุยแวดล้อมแบบภูมิภาคนิยม โดยแนวนั้นปัจจุยแวดล้อมแบบภูมิภาคนิยมนั้น จะคำนึงถึงการใช้ลักษณะหลังคาที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศเป็นหลัก ส่วนรูปแบบนี้ มักจะเน้นการนำลักษณะเด่นของรูปแบบสถาปัตยกรรมในสมัยรัชกาลที่ 5 - 7 มาประยุกต์ใช้

แนวนั้นเอกลักษณ์ไทย

บ้านหลายหลังในช่วงนี้ แสดงออกถึงความพยายามและความตั้งใจของสถาปนิก ที่นำเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทยทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรมมาใช้ในการออกแบบอย่างได้ผล

แนวกร้าวเรียบ

รูปแบบนี้ ได้รับความนิยมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2516 มีลักษณะเหมือนกับงานประติมากรรม โดยมีคอนกรีตฉาบเรียบเป็นวัสดุหลัก มักใช้รูปทรงเรขาคณิตผสมผสานกับรูปแบบสากล ประกอบกับการใช้กระจกบานใหญ่และการเจาะช่องผนังเป็นรูปเรขาคณิต รูปทรงที่นิยมใช้นอกจากรูปสี่เหลี่ยม คือ รูปวงกลม และรูปสามเหลี่ยม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บ้านพักอาศัยในปัจจุบัน

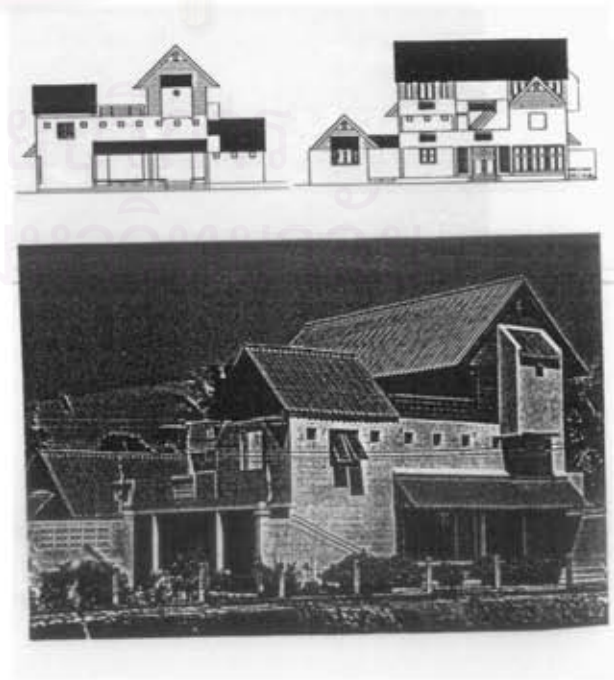

แนวข้อยุคสมัยรัชกาลที่ 5-7

ที่มาของภาพ : ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ นรขางกูร และคนอื่นๆ ,พัฒนาการ แนวความคิด และรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม :
 อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามฯ 2536)

สถาบันวิทย์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

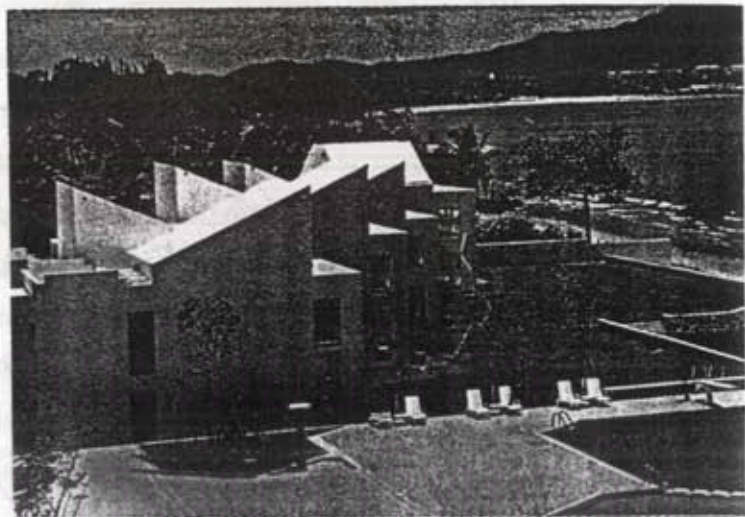
แนวเน้นเอกลักษณ์ไทย

บ้านพักอาศัยในปัจจุบัน

แนวผ่าเรียบ

ที่มาของภาพ : ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ นรขางกูร และคนอื่นๆ, พัฒนาการ แนวความคิด และรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม :

อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามฯ 2538)

ลำดับเหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมในประเทศไทย^๑

- พ.ศ.๒๔๖๙ เศรษฐกิจโลกเริ่มตกต่ำ
- พ.ศ.๒๔๗๒ ตลาดหุ้นที่นิวยอร์กสลายตัว และเริ่มวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจไปทั่วโลก
- พ.ศ.๒๔๗๕ ๖ เมษายนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประกอบพิธีเปิดสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์
ในโอกาสฉลองพระนครครบรอบ ๑๕๐ ปี
๒๔ มิถุนายน คณะราษฎรยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง
- พ.ศ.๒๔๗๗ ๒ มีนาคม พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกาศพระราชสมมติ ณ ประเทศอังกฤษ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลขึ้นครองราชย์
- พ.ศ.๒๔๗๙ พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง พุทธศักราช ๒๔๗๙
- พ.ศ.๒๔๘๑ โรงงานของบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด ได้ผลิตกระเบื้องกระดาษเป็นกระเบื้องลอนคู่และกระเบื้องแผ่นเรียบ
- พ.ศ.๒๔๘๒ - ๒๔๘๘ สงครามโลกครั้งที่ ๒
- พ.ศ.๒๔๘๕ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เริ่มทำเหมืองแร่เหล็กและการถลุงเหล็ก ได้สร้างเตาถลุงทดลองขนาดเล็ก
เป็นครั้งแรก
- พ.ศ.๒๔๘๘ จัดตั้งองค์การสหประชาชาติภายหลังสงครามโลกยุติ และอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาเริ่มแผ่ขยาย
สู่ประเทศไทย
- พ.ศ.๒๔๘๙ ๙ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคต
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชขึ้นครองราชย์
- พ.ศ.๒๔๙๖ เริ่มผลิตอิฐทนไฟออกจำหน่ายเป็นครั้งแรกโดยบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด
- พ.ศ.๒๔๙๘ บริษัท เบียงฮงเส็ง จำกัด ขายอลูมิเนียมเป็นบริษัทแรก โดยสั่งซื้อจากสหรัฐอเมริกา
- พ.ศ.๒๕๐๒ ตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ
บริษัทเงินทุนเพื่อการอุตสาหกรรม สำนักงบประมาณ สภาการศึกษาแห่งชาติ สภาวิจัยแห่งชาติ
- พ.ศ.๒๕๐๘ - ๒๕๑๔ ช่วงสงครามเวียดนามที่มีความรุนแรงที่สุด
- พ.ศ.๒๕๐๘ - ๒๕๑๕ เศรษฐกิจของประเทศไทยเฟื่องฟูถึงขีดสุด
- พ.ศ.๒๕๐๘ ตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นหน่วยราชการ
- พ.ศ.๒๕๐๙ บริษัท กระจกไทย-อาซาฮี จำกัด ผลิตกระจกแผ่นออกมาจำหน่ายในตลาดทั้งในประเทศและนอกประเทศ
- พ.ศ.๒๕๑๓ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด ร่วมกับ Monier Co.,Ltd. แห่งประเทศออสเตรเลีย
ผลิตกระเบื้องซีเมนต์ใยหินออกมาจำหน่ายเป็นครั้งแรกในประเทศไทย
- พ.ศ.๒๕๑๔ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด ผลิตลวดเหล็กเสริมคอนกรีตอัดแรง
- พ.ศ.๒๕๑๕ - ๒๕๑๙ ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓
- พ.ศ.๒๕๑๖ - ๒๕๑๙ บริษัท กระจกไทยอาซาฮี จำกัด ได้ปรับปรุงระบบการผลิตและขยายโรงงานซึ่งได้เริ่มดำเนินการมา
ตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๑๓
- พ.ศ.๒๕๑๖ - ๒๕๒๐ เป็นช่วงที่ขาดเสถียรภาพทางการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลถึง ๗ ครั้ง
- พ.ศ.๒๕๒๐ - ๒๕๒๔ ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔
- พ.ศ.๒๕๒๐ ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน
ปรับปรุงข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน โดยอาศัย "ปว.๒๘๖ ของคณะกรรมการควบคุมการจัดสรรที่ดิน"

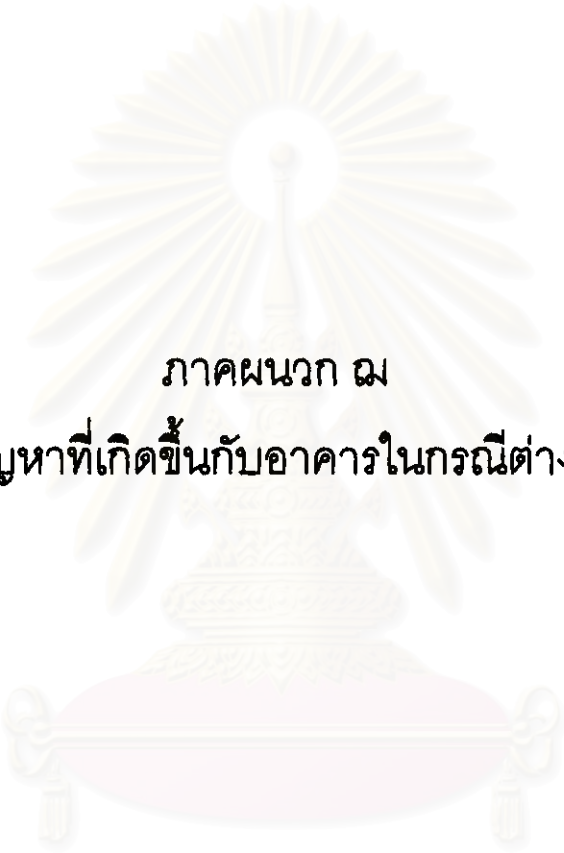
- พ.ศ.2521 ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา
บริษัท นวโลหะไทย จำกัด ผลิตเหล็กหล่อรูปพรรณ และผลิตพื้นสำเร็จรูปซีแพค
- พ.ศ.2522 ออกพระราชบัญญัติอาคารชุดโดยการริเริ่มของการคณะแห่งชาติ
ออกพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522
- พ.ศ.2525 6 พฤษภาคม พิธีเปิดสะพานสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (สะพานสาธิต)
เป็นสะพานโครงสร้างระบบคอนกรีตอัดแรงภายหลัง
- พ.ศ.2525 - 2526 ช่วงปลายปีพ.ศ.2525 จนถึงต้นปี พ.ศ.2526 การก่อสร้างพื้นตัวขึ้นน้ำ
- พ.ศ.2525 - 2529 ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5
- พ.ศ.2527 รัฐบาลตั้งสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (Thailand Development Research Institute หรือ TDR)
- พ.ศ.2527 - 2528 เกิดภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง
- พ.ศ.2529 ตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ.2529 ภาวะเศรษฐกิจพื้นตัวเนื่องจากราคาน้ำมันลดลง ดอกเบี้ยถูกลง
และราคาค่าบริการสาธารณูปโภคเริ่มลดลง รัฐบาลโดยธนาคารชาติยินยอมให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อ
ที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยในวงเงิน 400,000 บาทต่อราย
- พ.ศ.2530 - 2534 ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6
- พ.ศ.2530 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประกาศให้เป็นปีการท่องเที่ยว
- พ.ศ.2531 ภาวะเศรษฐกิจพื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2530 มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 11
ในเดือนกรกฎาคม รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยได้เสนอร่างกฎกระทรวงสำหรับควบคุมอาคารสูง
และอาคารขนาดใหญ่
- พ.ศ.2532 กรุงเทพมหานครได้ออกประกาศแก้ไขหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคาร
โดยให้ใช้อัตราส่วนของพื้นที่อาคารโดยรวม (รวมอาคารที่จอดรถ) ต่อพื้นที่ดินไม่เกิน 6 : 1
- พ.ศ. 2533 สงครามชาวจีนเป๋อร์เซีย เป็นผลให้เศรษฐกิจตกต่ำไปทั่วโลกเป็นระยะเวลาสั้น
ในช่วงปลายปีมีการปฏิบัติของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)
- พ.ศ.2534 17 - 21 พฤษภาคม เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ที่ถนนราชดำเนิน ทำให้เกิดความระส่ำระสายในกรุงเทพฯ
- พ.ศ.2535 - 2536 รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศลดลงถึง 2 เท่า
- พ.ศ. 2541 50 %ของโครงการทั้งหมดต้องระงับการก่อสร้าง เนื่องจากประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

รายการอ้างอิง

- 1 ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ นรียงกูร และคนอื่นๆ , พัฒนาการ แนวความคิด และรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามฯ 2536) , หน้า 62 – 63, 133 – 134, 210 – 211, 314 – 315, 327 - 342.
- 2 ผศ.สุสดี ทิพทัต และผศ.มานพ พงศทัต , บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ.2325 – 2525) (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2525) , หน้า 203 – 258, 278 – 350, 407 - 421.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ
ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาคารในกรณีต่างๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาคารในกรณีต่างๆ

จากการศึกษาปัญหาทางด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับอาคาร ผู้ใช้อาคาร และสภาพแวดล้อม โดยการสำรวจอาคาร และการบันทึกสภาพอาคารโดยละเอียด เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุของผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของบ้านพักตากอากาศในแต่ละกรณี สามารถสรุปได้เป็น 2 กรณีคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาคารเก่า หรืออาคารที่มีอยู่เดิม และปัญหาที่เกิดขึ้นกับการต่อเติมส่วนของอาคารหรือการสร้างอาคารใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาคารเก่า

ในกรณีที่อาคารไม่ได้รับการบำรุงรักษา พบว่ามีปัญหาทางด้านวัสดุและโครงสร้าง ได้แก่

- เชื้อราทุกและพังในฤดูมรสุม
- สีซีดและสีร่อน
- โครงสร้างไม้ผุหรือเปราะ โดยเฉพาะบริเวณรางน้ำ และส่วนที่มีต้นไม้ปกคลุม
- ตะปูและชิ้นส่วนที่เป็นโลหะขึ้นสนิม
- อาคารทรุดโทรม
- กระเบื้องหลังคาแตกและรางน้ำผุพัง ทำให้มีน้ำเข้าไปยังอยู่ในฝ้าเพดาน
- ภายในถึงเก็บน้ำและบริเวณโดยรอบ สกปรก และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ต่างๆ เช่น แมงมุม นก ค้างคาว งู สุนัข และแมว
- ชิ้นส่วนอาคารหลุดหาย โดยเฉพาะส่วนที่เปราะบาง เช่น ไม้ฉลุวดลาย ลูกกรง และรั้ว
- โครงสร้างไม่มั่นคง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

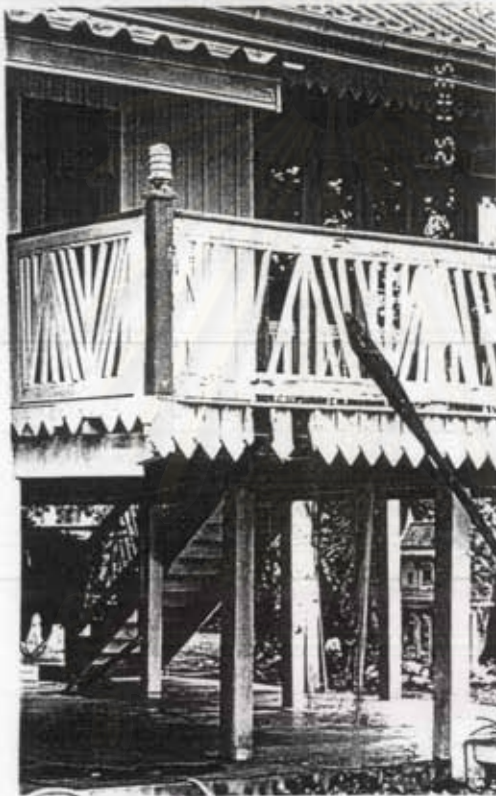
อาคารไม่ได้รับการบำรุงรักษา

๗๗

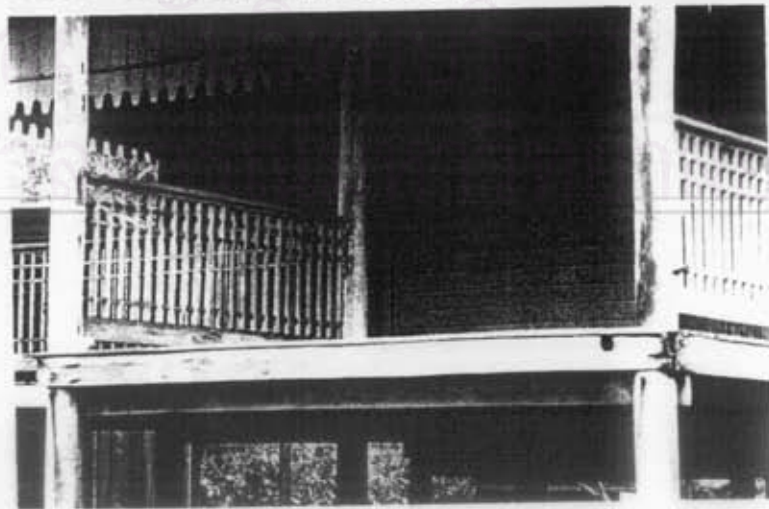

วัตถุเสื่อมสภาพ

อาคารไม่ได้รับการบำรุงรักษา

อาคารทวดโทรมและขึ้นส่วนสุดท้าย

จุฬ

ในกรณีที่อาคารถูกซ่อมแซมด้วยวิธีการต่างๆ พบว่ามีปัญหาทางด้านการใช้สอย และรูปแบบสถาปัตยกรรม ดังนี้

ปัญหาทางด้านการใช้สอย ได้แก่

- การเดินระบบใหม่ภายในอาคาร เช่นท่อประปาหรือสายโทรศัพท์ ขาดความประณีตและทำลายความสวยงามของอาคาร

ปัญหาทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม ได้แก่

- การเลือกใช้วัสดุและวิธีการซ่อมแซมขาดความประณีตและทำลายความสวยงามของอาคาร
- เมื่อเปลี่ยนวัสดุผนังทำให้ความลาดชันของหลังคาเปลี่ยนไป
- สีที่ทาใหม่ลอกหรือมีคราบต่างในเวลารวดเร็ว
- เมื่อซ่อมแซมเสร็จแล้ว อาคารมีลักษณะไม่เหมือนเก่า ทั้งในด้านสัดส่วน สีสนิม และวัสดุที่ใช้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอาคาร พบว่ามีปัญหาทางด้านการใช้สอย และรูปแบบสถาปัตยกรรม ดังนี้
ปัญหาทางด้านการใช้สอย ได้แก่

- ประตู หน้าต่างและช่องแสง - ช่องลม มีการติดตั้งเหล็กตัด และมุ้งลวด
- การติดตั้งระบบต่างๆ ไม่คำนึงถึงความสวยงาม และติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ทำให้คุณค่าของอาคารลดลง
- การกั้นห้องเพิ่มเติมทำให้ความโปร่งโล่งหายไป และการถ่ายเทอากาศไม่เป็นแบบ cross ventilation
- การปรับปรุงห้องน้ำ โดยเปลี่ยนจากพื้นและผนังสังกะสีเป็นการก่ออิฐปูกระเบื้อง และกั้นกำแพงสูงบริเวณที่อาบน้ำเป็นสัดส่วน ทำให้ต้องมีการเปิดช่องเปิดและผนังไม้บางส่วนเพื่อบังสายตา
- การตกแต่งภายในมีการรื้อหรือปิดทับส่วนโครงสร้างที่สวยงามไปบางส่วน

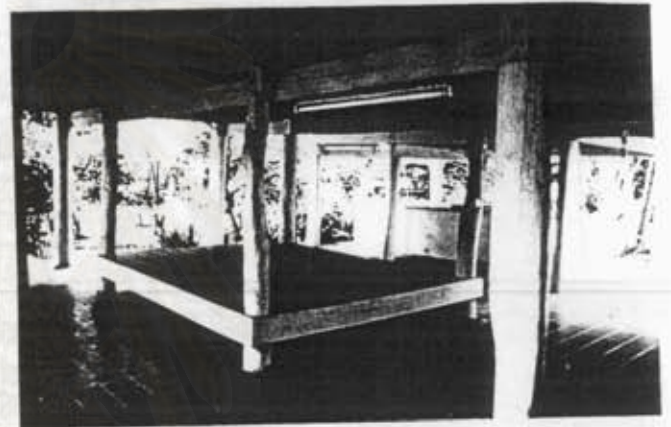
ปัญหาทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม ได้แก่

- สัดส่วนและองค์ประกอบของอาคารเปลี่ยนไป จากการต่อเติมห้อง การเปลี่ยนวัสดุหลังคา การเพิ่มพื้นคอนกรีตบริเวณใต้ถุน การพอกเสาไม้ชั้นล่างด้วยการก่ออิฐหรือหิน และการสร้างฐานบันไดคอนกรีตบริเวณทางขึ้น
- อาคารที่ต่อเติมใหม่ไม่กลมกลืนกับอาคารเดิม ทั้งในด้านขนาด สัดส่วน สี และ วัสดุ
- จัดสวนใหม่ทำให้เอกลักษณ์ของภูมิประเทศชายทะเลหายไป
- การสร้างรั้วที่บอบเขตที่ดินทำให้บดบังทัศนียภาพ และขาดความต่อเนื่องระหว่างบ้านกับทะเล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

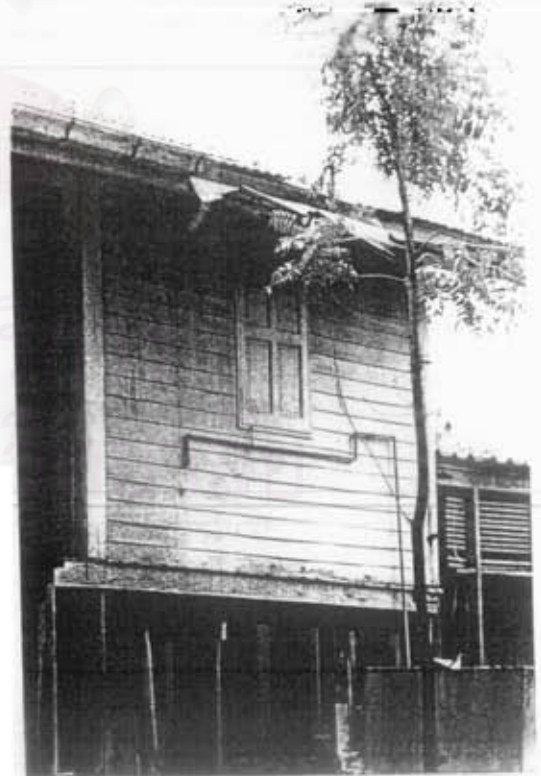
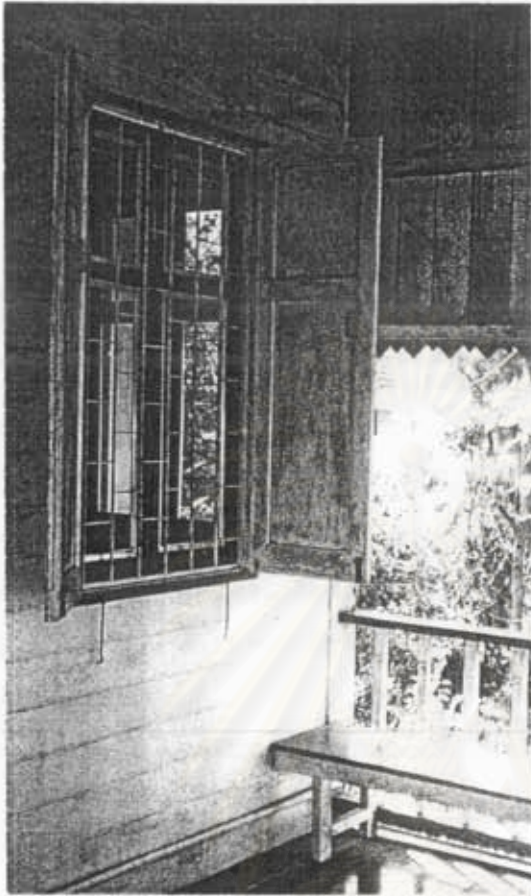
การเปลี่ยนแปลงอาคาร

การเปลี่ยนแปลงการใช้วัสดุ

ศูนย์บริการ
มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงอาคาร

ตามเข็มนาฬิกาจากรายบน

การติดตั้งมุ้งลวดและเหล็กคัตในส่วนหน้าต่าง
 การกันห้องในส่วนใต้ถุนและบันไดทางขึ้น
 การติดตั้งเหล็กคัตในส่วนประตู
 การเดินระบบประปา
 การล้อมรั้วทึบโดยรอบที่ดิน

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาคารใหม่

ในกรณีที่มีการต่อเติมส่วนของอาคาร และการสร้างอาคารขึ้นใหม่ พบว่ามีปัญหาทางการใช้สอย และรูปแบบสถาปัตยกรรม ดังนี้

ปัญหาทางการใช้สอย ได้แก่

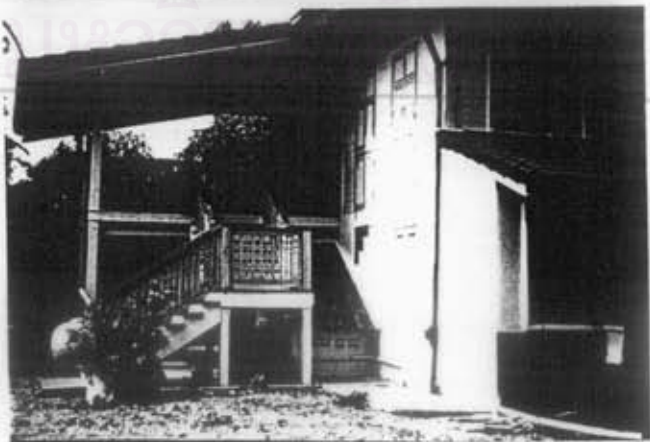
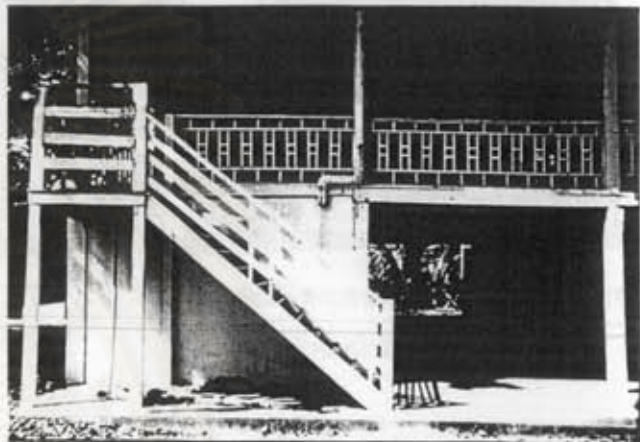
- การต่อเติมอาคารทางด้านตะวันออกซึ่งเป็นด้านที่ติดชายทะเล มักทำให้อาคารเดิมที่อยู่ด้านหลังไม่ได้รับลม และไม่สามารถมองเห็นทิวทัศน์ที่สวยงาม

ปัญหาทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม ได้แก่

- การสร้างอาคารใหม่ไม่คำนึงถึงทิศทางของแดดลม และสภาพแวดล้อม ทำให้ทิศทางของแกนสำคัญหรือการเน้นทางเข้าเปลี่ยนไปจากเดิม
- อาคารใหม่ขาดความกลมกลืนกับอาคารเก่าที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน
- การใช้วัสดุสมัยใหม่ทำให้รูปแบบและสัดส่วนของอาคารเปลี่ยนไปจากเดิม
- อาคารในปัจจุบันทำจากคอนกรีต จึงไม่มีการยกพื้นหรือใต้ถุน ลักษณะอาคารค่อนข้างทึบและมีรูปแบบเหมือนบ้านจัดสรรทั่วไป ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับทะเลมีน้อย ทำให้ขาดลักษณะของบ้านพักตากอากาศชายทะเล
- การปลูกพันธุ์ไม้ ไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การต่อเติมส่วนของอาคาร

การต่อเติมส่วนของอาคารทางด้านตะวันตกและทิศใต้

สถาบันวิ
จุฬาลงกรณ์

การต่อเติมส่วนของอาคาร

การต่อเติมส่วนของอาคารทางด้านตะวันออก
จนถึงเป็นด้านหน้าของอาคาร

สถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสร้างอาคารใหม่

สถาบันวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากบนลงล่าง

- การใช้ไม้แผ่นฉลุวางระดับอาคารใหม่
- การใช้วัสดุใหม่โดยคงสัดส่วนเดิม
- การใช้วัสดุใหม่โดยคงรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิม
- การใช้วัสดุใหม่โดยคงสัดส่วนเดิม

ภาคผนวก ญ
ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ญ

ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์

ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหินในช่วงปีพ.ศ. 2454-2488

1. ข้อเสนอแนะสำหรับอาคารเก่า ได้แก่

ข้อเสนอแนะในการดูแลรักษา

ข้อเสนอแนะในการซ่อมแซม

ข้อเสนอแนะในการเปลี่ยนแปลงอาคาร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับอาคารใหม่ ได้แก่

ข้อเสนอแนะในการต่อเติมส่วนของอาคารและการสร้างอาคารใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับอาคารเก่า

ข้อเสนอแนะในการดูแลรักษา

การดูแลรักษาอาคารเพื่อให้อาคารคงสภาพเดิมอยู่ได้ มีหลักการเบื้องต้นคือ ควรมีการใช้สอยอาคารอย่างต่อเนื่อง และหมั่นทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งป้องกันแหล่งความชื้นซึ่งเป็นปัญหาหลัก และตรวจสอบการรั่วซึมของอาคารเป็นประจำทุกปีโดยเฉพาะในช่วงก่อนเข้าสู่ฤดูมรสุม จะสามารถช่วยป้องกันและชะลอการเสื่อมสภาพของอาคารได้

การดูแลรักษาภายในอาคาร

ควรมีการทำความสะอาดอาคารอยู่เสมอโดยการปิดกวาดเช็ดถูตามปกติ โดยเฉพาะในส่วนผนังไม้ตีเกล็ดด้านใน ซึ่งเป็นที่สะสมของฝุ่น ส่วนพื้น ควรลง wax และขัดมันเป็นประจำเพื่อรักษาเนื้อไม้ พยายามอย่าให้มีมดที่อับทึบ เพื่อป้องกันสัตว์ต่างๆ เข้ามาอาศัย

การป้องกันความชื้น

ไม่ควรทำการใดๆ ที่ปิดกั้นทางลม ได้แก่ช่องลมและใต้ถุน และควรเปิดประตูหน้าต่างเพื่อไล่ความชื้นเป็นครั้งคราว เพื่อการระบายอากาศที่ดี

ป้องกันและทำลายแหล่งน้ำขัง โดยใช้หมวกครอบที่ได้ที่ระบายน้ำฝน หรือยื่นท่อน้ำลงที่ตุ่มน้ำ

ป้องกันท่อระบายน้ำฝนและรางน้ำอุดตัน ด้วยการหมั่นกวาดใบไม้ในส่วนรางน้ำ และใช้ตะแกรงครอบกับเศษใบไม้ตรงทางลงท่อระบายน้ำฝนในส่วนรางน้ำ

ฝานอกของไม้ต้องระบายความชื้นได้ โดยการเลือกใช้สีทาไม้ที่เหมาะสม

ไม่ควรปลูกต้นไม้ชิดส่วนโครงสร้างที่เป็นไม้

การตรวจสอบบรณขรัว

น้ำรั่วซึมเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดความชื้น โดยเฉพาะจากหลังคาและรางน้ำต้องรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี ตรวจสอบโดยการสังเกตจากคราบน้ำบริเวณผนัง ฝ้าเพดาน และฝ้าชายคา

การตรวจสอบปลวก

ปลวกเข้ามาทั้งทางดินและอากาศ ตรวจสอบโดยการเคาะแล้วฟังเสียง หรือการสังเกตจากกองฝุ่นที่เกิดจากการกินเนื้อไม้ และรอยทางเดินของปลวกที่โคนเสาตอม่อ

ข้อเสนอแนะในการซ่อมแซม

เมื่อมีปัญหาทางด้านการเสื่อมสภาพอาคารเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการซ่อมแซม ซึ่งมีหลักการเบื้องต้นในการซ่อมแซม คือ ต้องมีการซ่อมแซมส่วนต่างๆของอาคารด้วยวัสดุและวิธีการดั้งเดิมให้ได้มากที่สุด แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้วัสดุใหม่ ควรเลือกใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติเทียบเท่ากับของเดิม ถ้าวัสดุใหม่มีลักษณะแตกต่างจากของเดิม ควรใช้ในพื้นที่มองเห็นได้ยาก ช่างฝีมือที่ใช้ในการซ่อมแซมต้องเป็นช่างที่มีความชำนาญในการก่อสร้างอาคารแบบเดิมเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของอาคาร โดยก่อนหรือ ส่วนของอาคารที่เสียหายออกไปต้องมีการบันทึกอย่างละเอียดเป็นแบบสถาปัตยกรรม ในกรณีที่ไม่มิต้นแบบให้เห็น ควรศึกษาจากภาพถ่ายเก่าของอาคาร หรือยึดถือรูปแบบสถาปัตยกรรมของบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488 เป็นหลัก การบันทึกสภาพอาคารทั้งก่อนและหลังการซ่อมแซมสามารถใช้เป็นข้อมูลในการอนุรักษ์ครั้งต่อไป จึงควรเก็บรักษาเอาไว้อย่างดี

การซ่อมแซมอาคาร

การกำจัดปลวก

ต้องมีการฉีดน้ำยาเคมีสำหรับกำจัดปลวกบริเวณพื้นดินโดยรอบอาคาร และภายในอาคาร ซึ่งต้องทำโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความระมัดระวัง เพราะสารเคมีที่ใช้มีอันตรายมาก

การซ่อมแซมไม้

การซ่อมแซมชิ้นส่วนที่ถูกทำลายโดยปลวก สำหรับไม้เนื้อแข็งที่ยังมีความแข็งแรงพอ อาจไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนชิ้นส่วนนั้น และใช้การฉีดด้วย Synthetic resin ให้ซึมเข้าสู่เนื้อไม้ เพื่อเสริมความมั่นคงให้กับโครงสร้างที่ผุพังได้

นอกเหนือจากการเสื่อมสภาพโดยปลวกแล้ว ไม้สามารถผุพังได้ด้วยความชื้น หรือการขาดการระบายอากาศ ซึ่งมักเกิดขึ้นบริเวณใต้หลังคาเนื่องจากน้ำรั่วซึมผ่านหลังคา รางน้ำ ท่อระบายน้ำที่มีรอยรั่ว หรือในที่ที่การระบายอากาศไม่ดี อับชื้น เช่น ใต้หลังคาและใต้ถุนที่มีน้ำขัง รวมทั้งในสถานที่อยู่ติดกับพื้นดินโดยตรงหรือมีต้นไม้ปกคลุม วิธีการแก้ปัญหาคือ การกำจัดแหล่งความชื้นและเปลี่ยนชิ้นส่วนเฉพาะที่ผุพังจนใช้การไม่ได้แล้วเท่านั้น ในส่วนที่ยังคงใช้การได้ควรซ่อมแซมเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยการใช้ไม้ที่มีลักษณะเป็นลิ้มขึ้นเล็กๆ เสริมเข้าไปในส่วนของโครงสร้างที่เสียหาย หรือการใช้ Synthetic resin เช่นเดียวกับการซ่อมแซมชิ้นส่วนที่ถูกทำลายโดยปลวก

การซ่อมแซมพื้นภายใน

พื้นภายในที่เป็นร่องเกิดจากไม้พื้นหดตัวมากขึ้นและแยกออกจากกัน สามารถแก้ไขได้โดยการใช้ไม้เส้นเล็กๆ เสริมในร่องให้เรียบเสมอกัน

การซ่อมแซมโลหะ

ชิ้นส่วนอาคารที่เป็นโลหะ เช่น บานพับประตูหน้าต่าง ขอสับขอบ ตะปู ฯลฯ มักเกิดสนิม โดยเฉพาะเมื่อไม่มีการทาสีหรือเคลือบน้ำยากันสนิม แก้ไขโดยการทำความสะอาดด้วยและขัดสนิมออกแปรจนหมด แล้วทาสีหรือน้ำยากันสนิม เพื่อป้องกันการเกิดสนิมอีก ควรใช้สีรองพื้นโลหะที่มีคุณภาพสูง

การปรับปรุงสภาพแวดล้อม

เขื่อนและบันไดทางลงชายหาดมักถูกทำลายเมื่อเกิดมรสุม จึงควรมีการเสริมความแข็งแรงของโครงสร้างโดยการเพิ่มความหนาขึ้นจากเดิม โดยใช้ชนิดหรือสีของหินและวิธีก่อแบบเดิม คือการก่อหินให้เรียงเข้าหาแผ่นดินเพื่อการรับแรงที่เหมาะสม ส่วนการปรับปรุงบริเวณโดยรอบ ควรปล่อยให้ต้นไม้โตตามธรรมชาติ และปลูกเพิ่มเติมบริเวณริมหาดเพื่อบังลมพายุกันดินถล่ม ในกรณีที่ไม่ใช่เขื่อน หรืออุโมงค์ทางน้ำ

การทดแทนวัสดุ

การเปลี่ยนชิ้นส่วนไม้

การเสื่อมสภาพของไม้เกิดขึ้นได้ทุกส่วนของโครงสร้าง และมีลักษณะแตกต่างกันไป ควรเปลี่ยนไม้เฉพาะชิ้นส่วนที่ใช้การไม่ได้แล้ว และรักษาชิ้นส่วนที่เหลือให้อยู่ในสภาพเดิม เพราะไม้ใหม่จะไม่มี patina of age หรือร่องรอยในอดีต ควรใช้ไม้ชนิดเดิม แต่ถ้าหาไม้ไม่ได้หรือราคาแพงเกินไป สามารถใช้ไม้ชนิดอื่นที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงมากที่สุดแทนได้ ไม้ที่นำมาใช้ต้องผ่านการอบเพื่อป้องกันปลวกและการผุพังจากความชื้นในอนาคต วิธีที่ดีที่สุดคือการใช้ไม้เก่าที่มีอายุและชนิดใกล้เคียงกับอาคารทั้งในด้านสี ลายไม้ และความแข็งแรงของเนื้อไม้ ในส่วนที่มองไม่เห็นจากภายนอกหรือพื้นสลายตาซึ่งไม่ต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์มากนักอาจผ่อนผันได้ เช่นบริเวณใต้หลังคา หรือภายในห้องที่ไม่ได้ใช้งานเป็นประจำ

การใช้ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดทางนอน

ควรใช้ผนังชั้นเดียวที่เปิดให้เห็นโครงทางตั้งด้านใน เพราะมีข้อดีคือ มีพื้นที่ผิวน้อย ซึ่งทำให้โอกาสในการเกิดราหรือตะไคร่น้ำ ที่มีผู้น้อยลง สามารถตรวจสอบปลวกได้ง่าย และช่วยในการระบายอากาศ ไม่ควรใช้ผนังไม้อัดหรือผนังยิบยิมเพราะขาดคุณสมบัติดังกล่าว รวมทั้งห้ามใช้วัสดุสังเคราะห์ในการบุผนัง เพราะกักความชื้นซึ่งนำไปสู่การผุพังของไม้ และมีกบดบังรายละเอียดสำคัญของโครงสร้างที่เป็นเอกลักษณ์

การเปลี่ยนชิ้นส่วนประตูหน้าต่าง

สามารถเปลี่ยนทั้งบาน หรือเฉพาะชิ้นส่วนที่เสียหาย ขึ้นอยู่กับสภาพของบาน โดยต้องใช้วัสดุทดแทนที่เหมาะสมเช่นเดียวกับโครงสร้างไม้ชิ้นๆ และมีขนาดและลักษณะการแบ่งช่องลูกฟักแบบเดิม ไม่ควรใช้ประตูสำเร็จรูปที่มีขายในท้องตลาดทั่วไป ส่วนการเปลี่ยนชิ้นส่วนอุปกรณ์ติดตั้งต่างๆ เช่นบานพับ และขอรับข้อสับ ต้องมีคุณภาพสูง ทนสนิม และแข็งแรง ในกรณีหาลักษณะเหมือนเก่าไม่ได้ ควรใช้แบบเรียบหรือมีลักษณะใกล้เคียงที่สุด

การเปลี่ยนชิ้นส่วนลวดลายประดับ

บ้านหัวหินมีเอกลักษณ์ในการตกแต่งลวดลายไม้ฉลุหรือลูกกวง ที่เรียกว่า ginger bread / decorative icing ซึ่งควรรักษาไว้โดยการซ่อมแซมดูแลอยู่เสมอ แต่เมื่อจำเป็นต้องเปลี่ยนชิ้นส่วนที่เสียหาย ต้องใช้วัสดุที่มีคุณภาพสูงเพื่อความทนทานที่สำคัญคือ ควรใช้ลวดลายที่พบจากบ้านหัวหินในยุคเดียวกันเท่านั้น เนื่องจากลวดลายแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกันทางด้านสัดส่วน และความละเอียดของลาย

การทาสีอาคาร

การทาสีในสมัยก่อนทำเพื่อรักษาเนื้อไม้ให้คงสภาพเดิม ซึ่งส่งเสริมบรรยากาศที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านหัวหิน เนื่องจากอุริมทะเล จึงเกิดปัญหาความชื้นมากเป็นพิเศษ ดังนั้นสีที่ใช้จะต้องมีคุณสมบัติในการระบายความชื้นได้ดีโดยเฉพาะผนังภายนอกอาคาร

ภายนอกอาคาร ควรใช้สีที่ทำจากปูนขาวหรือดินสอพองผสมกาว เพื่อให้ผิวภายนอกระบายอากาศได้ สีประเภทนี้เมื่อแห้งจะมีลักษณะเป็นผง ซึ่งเสื่อมสภาพค่อนข้างเร็ว และต้องมีการทาซ้ำบ่อยเป็นประจำ แต่ไม่มีปัญหาการเสื่อมสภาพของเนื้อไม้จากการสะสมความชื้น ส่วนภายในอาคารสามารถใช้สีน้ำมัน หรือสีประเภท Alkyd oil - based paint ได้ เพราะมีความยืดหยุ่นตามผิวไม้จึงไม่เกิดการร่อนของสี และช่วยต้านทานการบิดตัวของไม้

การเสริมความมั่นคงของโครงสร้าง

การเพิ่มความสูงของส่วนใต้ถุน

ในกรณีที่มีการถมที่บริเวณใต้ถุนเพื่อป้องกันน้ำขัง ต้องมีการยกตัวบ้านขึ้นเพื่อให้ส่วนใต้ถุนมีความสูงพอที่จะใช้งานได้ โดยการยกบ้านด้วยกรรมวิธีที่ใช้กับบ้านไม้ทั่วไปและต่อเสาขึ้นไปเพื่อเพิ่มความสูง พร้อมกับปรับปรุงฐานรากให้แข็งแรงขึ้นในกรณีที่เกิดปัญหาในส่วนนี้ ในบริเวณใต้ถุนที่สูงขึ้น ควรทำเป็นพื้นที่มีลักษณะถาวรเช่นการเทคอนกรีต หรือปูกระเบื้อง ควรระวังเรื่องสัดส่วนของอาคารที่เปลี่ยนไป ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการถมเนินดินโดยรอบขึ้นไปจนถึงส่วนพื้นใต้ถุน หรือปลูกต้นไม้เพื่อบังส่วนที่สูงขึ้นไป

การเสริมความแข็งแรงของโครงสร้างไม้

ควรมีการยึดส่วนโครงสร้างบริเวณข้อต่อ (Joint) ที่ไม่มั่นคง โดยการขันนอตให้แน่นในส่วนโครงสร้างต่างๆ ประกอบกับการใช้ Synthetic resin ในชิ้นส่วนโครงสร้างไม้ที่เสื่อมสภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บ้านรวมสุข

เจ้าของ : คุณพจน์ สารสิน

ตัวอย่างที่ดีของการซ่อมแซมอาคารเก่า

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเริ่มมาทีการจากช่วยบน
 ภายหลังการอนุรักษ์
 ก่อนการอนุรักษ์
 การทำสีอาคารเพิ่มเติมจากเดิม
 การต่อเติมส่วนประกอบอาคารทางด้านตะวันตก
 ซึ่งเป็นด้านหลังบ้าน

ข้อเสนอแนะในการเปลี่ยนแปลงอาคาร

เมื่อปัจจัยแวดล้อมต่างๆ เปลี่ยนไป ทำให้การใช้สอยอาคารไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงอาคารไปจากเดิม โดยมีหลักการคือ ควรยึดถือรูปแบบสถาปัตยกรรมของบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปี พ.ศ.2454 – 2488 เป็นหลัก ถ้ามีความจำเป็นต้องเพิ่มเติมสิ่งที่แปลกไปจากรูปแบบหรือกฎเกณฑ์เดิม ควรให้เห็นความแตกต่างระหว่างเก่า – ใหม่อย่างชัดเจน ไม่ควรใช้ของใหม่ที่ดูเหมือนเก่า โดยส่วนที่เพิ่มเติมเข้าไปต้องไม่ทำลายหรือบดบังลักษณะเด่นขององค์ประกอบดั้งเดิมของอาคาร หรือทำลายให้น้อยที่สุด และควรรีดถอนออกได้โดยไม่ปรากฏร่องรอย เพื่อให้กลับไปเป็นแบบเดิมเมื่อต้องการความแท้ของรูปแบบสถาปัตยกรรม

การรักษาเอกลักษณ์ของอาคาร

การเปลี่ยนแปลงการตกแต่งภายในอาคาร

ถ้ามีการตกแต่งภายในอาคารในส่วนที่มองเห็นจากภายนอก เช่น ระเบียง หรือห้องโถง ต้องยึดถือรูปแบบเดิม รวมทั้งการเลือกใช้เครื่องเรือนและส่วนตกแต่งต่างๆ ต้องอยู่ในยุคใกล้เคียงกันที่มีลักษณะเรียบง่าย เพราะความเป็นอยู่ในสมัยนั้นไม่หรูหราเกินความจำเป็น ไม่ควรใช้ผนังยิปซัมหรือไม้ฉัด ในการบุผนังและฝ้าเพดาน

การเปลี่ยนแปลงหน้าต่าง

เมื่อมีความจำเป็นในการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ สามารถทำได้ทั้งการเปลี่ยนลูกฟักไม้เป็นกระจกใส และการเพิ่มบานกระจกที่เปิดเข้าสู่ภายในโดยเพิ่มความหนาของกบเพื่อยึดบานใหม่ การแบ่งช่องของลูกฟักต้องสอดคล้องกับลักษณะบานภายนอกเพื่อให้เวลาเปิดดูกลมกลืนกับบานอื่นภายนอก ส่วนการติดตั้งลวดเพื่อป้องกันแมลง ใช้วิธีเดียวกันกับบานกระจกที่เสริมอยู่ด้านใน ในกรณีที่ต้องการติดเหล็กคัต ควรใช้ลูกกรงเหล็กซึ่งเป็นแบบโบราณ ใช้เหล็กที่มีหน้าตัดกลมขนาดประมาณ 1/2 นิ้ว เรียงทางตั้งค่อนข้างถี่ยึดกับส่วนบนและล่างของวงกบ โดยมีแกนไม้ยึดตรงกลางที่แบ่งช่องว่างนอนเท่ากับลูกฟักภายนอก

การติดตั้งระบบ (Mechanical System)

ระบบประปา

ในสมัยเริ่มแรก การใช้น้ำต้องใช่วิธีตักแล้วยกขึ้นไปที่ห้องน้ำหรือการแยกห้องน้ำไปไว้ชั้นล่างหลังบ้าน ดังนั้นเมื่อมีการปรับปรุงห้องน้ำใหม่ จึงต้องมีการต่อท่อประปาขึ้นไป โดยเดินท่อแนบเสาเข้าไปทางพื้นห้องน้ำ ห้ามเจาะท่อออกมาที่ผนังภายนอก และควรทาสีท่อให้เป็นสีเดียวกับผนัง ภายในห้องน้ำควรแบ่งส่วนแห้ง / ส่วนเปียกชัดเจน และติดตั้งสุขภัณฑ์ ในตำแหน่งที่เหมาะสม โดยให้ส่วนแห้งอยู่ริมผนังด้านนอก ซึ่งไม่ควรทำผนังใหม่ที่ปิดทับหรือสูงเกินกว่าความสูงระดับของขอบหน้าต่างล่าง และส่วนเปียกให้อยู่ชิดกับผนังภายในซึ่งไม่มีช่องเปิดทำให้สามารถกักผนังสูงได้ อาจมีการเปลี่ยนลูกฟักหน้าต่างภายในห้องน้ำให้เป็นกระจกฝ้าเพื่อให้ได้แสงเพิ่มจากช่องแสงบนผนังในส่วนใต้ฝ้าเพดาน

ระบบปรับอากาศ

อาคารเดิมไม่มีการปรับอากาศเพราะได้รับลมทะเลจากการจัดวางอาคารสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมซึ่งมีแต่ต้นไม้และไม่มีสภาพแออัดเช่นปัจจุบัน ก่อนติดตั้งระบบนี้ ควรทำการทดสอบปริมาณลมและอุณหภูมิตามธรรมชาติขณะที่เปิดช่องเปิดทุกๆ ส่วนเสียก่อน ถ้ายังเขียนสเปกไม่พอ จึงค่อยติดตั้งเครื่องปรับอากาศ และควรใช้เฉพาะในห้องที่ค่อนข้างปิดทึบ เช่นห้องนอนที่ใช้เฉพาะกลางคืน ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรติดตั้งในส่วนห้องโถงที่ต่อเนื่องกับระเบียง

ขนาดของเครื่องปรับอากาศควรเหมาะสมกับปริมาตรของห้อง การเดินท่อน้ำยาควรเดินมาทางใต้พื้น หรือเหนือฝ้าเพดาน ส่วนตัวเครื่องควรติดตั้งในที่ที่มีลักษณะเป็นช่องอยู่แล้ว เช่นการเลือกใช้แบบแขวนใต้ฝ้าเพดานซึ่งอยู่บริเวณช่องลมที่ผนัง หรือแบบตั้งพื้นในส่วนที่มองไม่เห็นจากภายนอก นอกจากนี้อาจทำเป็นกล่องสำหรับบังตัวเครื่อง โดยออกแบบแผงที่บังส่วนเป่าลม โดยใช้ลูกกรงไม้ที่มีลวดลายเดียวกับการตกแต่งของตัวบ้าน

เมื่อต้องปิดช่องระบายอากาศในส่วนต่างๆ สามารถทำได้โดยติดกระจกใสในส่วนช่องช่องลม โดยติดไว้ด้านในห้องเพื่อให้เห็นลวดลายประดับจากภายนอก และสามารถเปลี่ยนลูกฟักของบานประตูหน้าต่างให้ได้รับแสงเท่าเดิมเมื่อต้องปิดหน้าต่าง หรือทำหน้าต่างกระจกอีกชั้นหนึ่งโดยเพิ่มความหนาของบานใน

การติดตั้งเครื่อง Compressor ควรอยู่ที่พ้นจากส่วนที่มองเห็นได้ง่าย อาจวางอยู่แทนตำแหน่งถังเก็บน้ำดื่มหรือแยกออกไปอยู่ไกลจากอาคาร โดยใช้รั้วแบบเดียวกับรั้วบ้าน เช่นรั้วไม้ทาสี (Picket Fence) หรือปลูกต้นไม้บังระบบแสงสว่าง

ในสมัยก่อนแสงที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแสงจากตะเกียงเจ้าพายุหรือการจุดเทียนเพื่อกันแมงเฝ้า โดยจุดอยู่เพียงภายในบ้านเท่านั้น ในการใช้สอยปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการเดินสายไฟเพิ่มเติมเพื่อติดตั้งดวงโคมในที่ต่างๆ ซึ่งควรแนบไปตามเสาและคาน รวมทั้งทาสีให้กลืนกับผนัง และเลือกใช้เส้นทางที่มองไม่เห็น หรือให้เห็นน้อยที่สุดซึ่งอาจจำเป็นต้องซ่อมโคมขึ้นเล็กน้อย

ดวงโคม ถ้าต้องการใช้โคมที่มีรูปแบบเก่า สามารถใช้โคมโบราณแบบมีโซ่ห้อยลงมาจากฝ้าเพดาน หรือไฟซ่อนติดผนังที่มีอายุใกล้เคียงกับอาคาร ซึ่งยังมีขายอยู่บ้างในปัจจุบัน ส่วนการเลือกใช้โคมไฟรูปแบบใหม่ ควรมีลักษณะเรียบง่าย และแตกต่างจากอาคารเก่าไปเลย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลัง และอาจใช้เพียงโคมไฟตั้งโต๊ะหรือตั้งพื้นในจุดที่ใช้งานเท่านั้นก็ได้ หลอดไฟที่ใช้ควรเป็นหลอดแบบ Incandescent และใช้สีส้มแบบแสงเทียน ได้แก่สี warm white ที่ให้แสงออกสีส้ม หรือ cool white ที่ให้แสงออกสีเหลือง อาจเพิ่มเติมไฟติดผนังในส่วนเสาบริเวณที่ได้ฤกษ์เพื่อให้เพียงพอกับการใช้งาน

นอกจากนี้ การเพิ่มเติมแสงสว่างในสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อน สามารถทำได้โดยใช้ดวงโคมที่มีรูปแบบเรียบและกลืนไปกับสภาพแวดล้อม เช่น ไฟตามทางเดินอาจซ่อนอยู่ตามพุ่มไม้หรือใช้เสาไฟแบบเรียบระดับความสูงไม่เกินความสูงของพุ่มไม้ ส่วนไฟส่องป้ายชื่อบ้านควรใช้วิธีการส่องขึ้นข้างบน เพื่อป้องกันความจ้าและแสงสะท้อน ที่สำคัญคือไม่ควรใช้โคมไฟที่ทำขึ้นใหม่แต่พยายามให้ดูเก่า

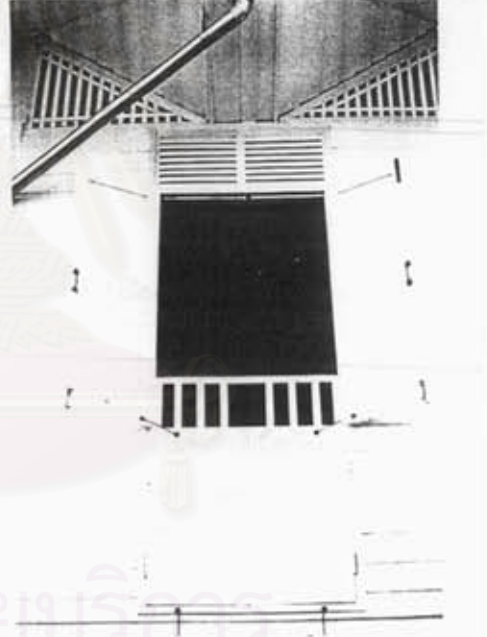
การเปลี่ยนแปลงการใช้สอย

ควรคำนึงถึงการจัดส่วนพื้นที่ใช้สอยตามรูปแบบเดิม ซึ่งได้แก่ public / semi - public / private zone ซึ่งการใช้สอยใหม่ภายในอาคารเก่าควรสอดคล้องกับการจัดส่วนใช้สอยแบบนี้

Public Zone ได้แก่ ส่วนได้ฤกษ์ชั้นล่าง และส่วนระเบียงภายนอกชั้นบน

Semi - Public Zone ได้แก่ เรือนเล็กหรือเรือนบริการ ห้องเก็บของที่อยูบริเวณใต้ถุน และห้องโถงชั้นบน

Private Zone ได้แก่ ห้องนอน และห้องน้ำ

ตัวอย่างที่ดีของการเปลี่ยนแปลงอาคารเพื่อการใช้สอยในปัจจุบัน

ตามเริ่มนาฬิกาจากซ้ายบน

การเทศอนกรีตบริเวณพื้นใต้ถุน

การต่อเติมทางลาดสำหรับการใช้เก้าอี้รถเข็นของคุณพ่อก

การต่อเติมราวกันตกเหนือหน้าต่างป้องกันการปีนของเด็ก

การต่อเติมห้องน้ำในส่วนใต้ถุน ตรงกับห้องน้ำชั้นบน

ข้อเสนอแนะสำหรับอาคารใหม่

ในการสร้างอาคารใหม่ภายในบริเวณที่มีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมในอดีต ควรมีการออกแบบให้สอดคล้องกับอาคารโดยรอบด้วย โดยควรยึดถือรูปแบบสถาปัตยกรรมของบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปี พ.ศ.2454 – 2488 ในด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะด้านสัดส่วน ขนาด และสีสันทนภายนอกของอาคาร ในการต่อเติมส่วนของอาคารและการสร้างอาคารใหม่สามารถใช้วัสดุในยุคปัจจุบันได้ เนื่องจากความจำเป็นทางด้านการขาดแคลนวัสดุและมีมือช่าง ซึ่งผู้ออกแบบหรือผู้อนุรักษ์จะต้องยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นด้วย โดยเสนอแนวทางในการออกแบบที่สอดคล้องกับการพัฒนา ภายใต้หลักเกณฑ์ของการจัดองค์ประกอบแบบเก่าที่สามารถอ้างอิงที่มารูปแบบได้ชัดเจน

การรักษาเอกลักษณ์ของอาคาร

ป้ายชื่อบ้าน

ชื่อบ้านพักตากอากาศของหัวหิน เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่สร้างความประทับใจ สมัยก่อนชื่อบ้านมีไว้แทนเลขบ้าน ดังนั้นจึงต้องมีการทำป้ายชื่อติดไว้ด้านหน้าถนน และริมชายหาด จนกลายเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของบ้านหัวหิน ดังนั้นการสร้างอาคารใหม่อาจมีการตั้งชื่อด้วยก็ได้ ป้ายชื่อบ้านควรใช้พื้นป้ายสีอ่อน ตัวหนังสือหนาและชัดเจนโดยใช้สีเข้ม การติดตั้งมีได้ 2 ที่คือบริเวณริมถนน และหน้าทางเข้าบ้าน โดยมีขนาด ตำแหน่ง และความสูงให้เหมาะสมกับการมองเห็นจากถนนได้ชัดเจนโดยจะต้องไม่บังป้ายอื่นๆ ที่อยู่ใกล้กัน ควรมีการให้แสงในตอนกลางคืน โดยใช้แสงส่องจากด้านล่างเพื่อป้องกันความจำและแสงสะท้อน

รูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร

ต้องยึดถือรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488 เป็นหลัก

สีอาคารภายนอก

ควรใช้สีไม่เกิน 3 สีในอาคารหลังเดียว โดยให้อาคารส่วนใหญ่มีสีอ่อน ได้แก่ สีครีม และสีขาวเป็นหลัก และลดทอนระดับ และส่วนที่ใช้สีเข้มได้แก่ บานประตูหน้าต่าง และขอบชายคา ส่วนหลังคาสามารถใช้กระเบื้องราวสีเนื้อวัสดุเป็นส่วนมาก ชนิดของสีต้องเหมาะสมกับวัสดุที่ใช้ ควรจะเขียนในรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488

ภูมิสถาปัตยกรรม

พันธุ์ไม้ที่ปลูกต้องชอบแดดจัด ดูแลรักษาง่าย และมีคุณสมบัติในการทนแล้งได้ดี ตัวอย่างเช่น

ไม้ยืนต้น - ลั่นทม กุหลาบ หนานกยูง สนทะเล

ไม้พุ่ม - แก้ว กระถิน เฟื่องฟ้า

ไม้คลุมดิน - อากาเว่ ว่านต่างๆ

พื้นทางเดินภายนอก ควรใช้วัสดุธรรมชาติ ได้แก่ ดินอัดแน่น กรวด และ หิน หรือใช้พื้นซีเมนต์สำเร็จรูป ขนาดประมาณ 15 – 20 เซนติเมตร วางในแนวทะแยง

รั้วด้านข้างและด้านที่ติดถนน ควรใช้ไม้ระแนงขนาดประมาณ 1 X 1 นิ้วติดตั้งและทาสีอ่อน (Picket Fence) หรือใช้วัสดุธรรมชาติที่มีลักษณะโปร่ง เช่น ต้นไม้พุ่ม ไม้ไผ่สาน ส่วนรั้วทางด้านทะเลไม่ควรทำเพราะทำให้ความต่อเนื่องระหว่างบ้านและทะเลลดลง แต่ถ้าจำเป็น ต้องมีความสูงไม่เกิน 1 เมตร

การต่อเติมส่วนของอาคาร

การกันห้องบริเวณใต้ถุน

ควรต่อเติมผนัง ให้อยู่ตรงกับแนวผนังข้างบน ตามลักษณะของบ้านทั่วไปในสมัยรัชกาลที่ 6

การต่อเติมห้องน้ำ

ควรอยู่ในส่วนที่มองไม่เห็นจากด้านหน้าโดยใช้วัสดุและวิธีการก่อสร้างแบบเดิม และใช้ต้นไม้บังในส่วนที่อาจประเจิดประเจ้อ การต่อเติมห้องน้ำชั้นล่าง ควรอยู่ตรงกับห้องน้ำข้างบน ส่วนห้องน้ำชั้นบน ควรขยับไปทางด้านหลังบ้าน ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

การต่อเติมระเบียง

ไม่ควรต่อเติมบริเวณหน้าบ้านหรือทางด้านตะวันออก แต่ถ้ามีความจำเป็น ส่วนที่สร้างใหม่จะต้องไม่ทำลายเอกลักษณ์เดิมของอาคาร โดยการใช้วัสดุและวิธีการก่อสร้างแบบเดิม ได้แก่การยื่นปีกนกต่อจากส่วนหลังคาหลัก ใช้เสากลม และตกแต่งราวระเบียงตามรูปแบบของอาคารหลัก

การต่อเติมส่วนของอาคาร

ถ้าจำเป็นต้องต่อเติมด้านหน้า ต้องทำตามหลักเกณฑ์ของการจัดองค์ประกอบสถาปัตยกรรมแบบเดิม ทั้งในด้านขนาด สัดส่วน วิธีการ และวัสดุ ไม่มีการตัดแปลง ด้านหน้าอาคารมีการเน้นทางเข้าเป็นแกนหลัก โดยยื่นหน้ามุข ระเบียง และบันไดซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญ ดังนั้นการต่อเติมอาคารควรขยับไปข้างหลังหรือแยกไปจากส่วนนี้ และทำให้มีลักษณะเรียบง่ายที่สุด ไม่ควรใช้วัสดุสมัยใหม่ที่ต่างจากวัสดุเดิมในส่วนที่เป็นรอยต่อ เพราะมีโอกาสเกิดรอยรั่วได้ง่าย ซึ่งกักความชื้นและทำให้อาคารเสื่อมสภาพเร็วขึ้น

การสร้างอาคารใหม่

การสร้างอาคารตามรูปแบบเก่า

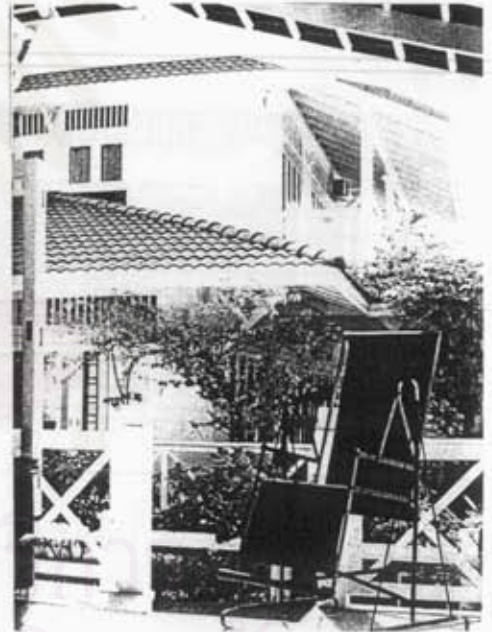
ในกรณีที่ต้องสร้างอาคารทดแทนอาคารเก่าที่จำเป็นต้องรื้อไป ต้องมีการบันทึกสภาพอาคารเก่าก่อนที่จะรื้อ โดยละเอียดเป็นแบบสถาปัตยกรรม หรือรวบรวมหลักฐานจากภาพถ่ายหรือผังเก่า ซึ่งการสร้างอาคารประเภทนี้ ต้องใช้วัสดุและวิธีการก่อสร้างตามแบบเดิมเท่านั้น

การสร้างอาคารที่ใช้รูปแบบประยุกต์

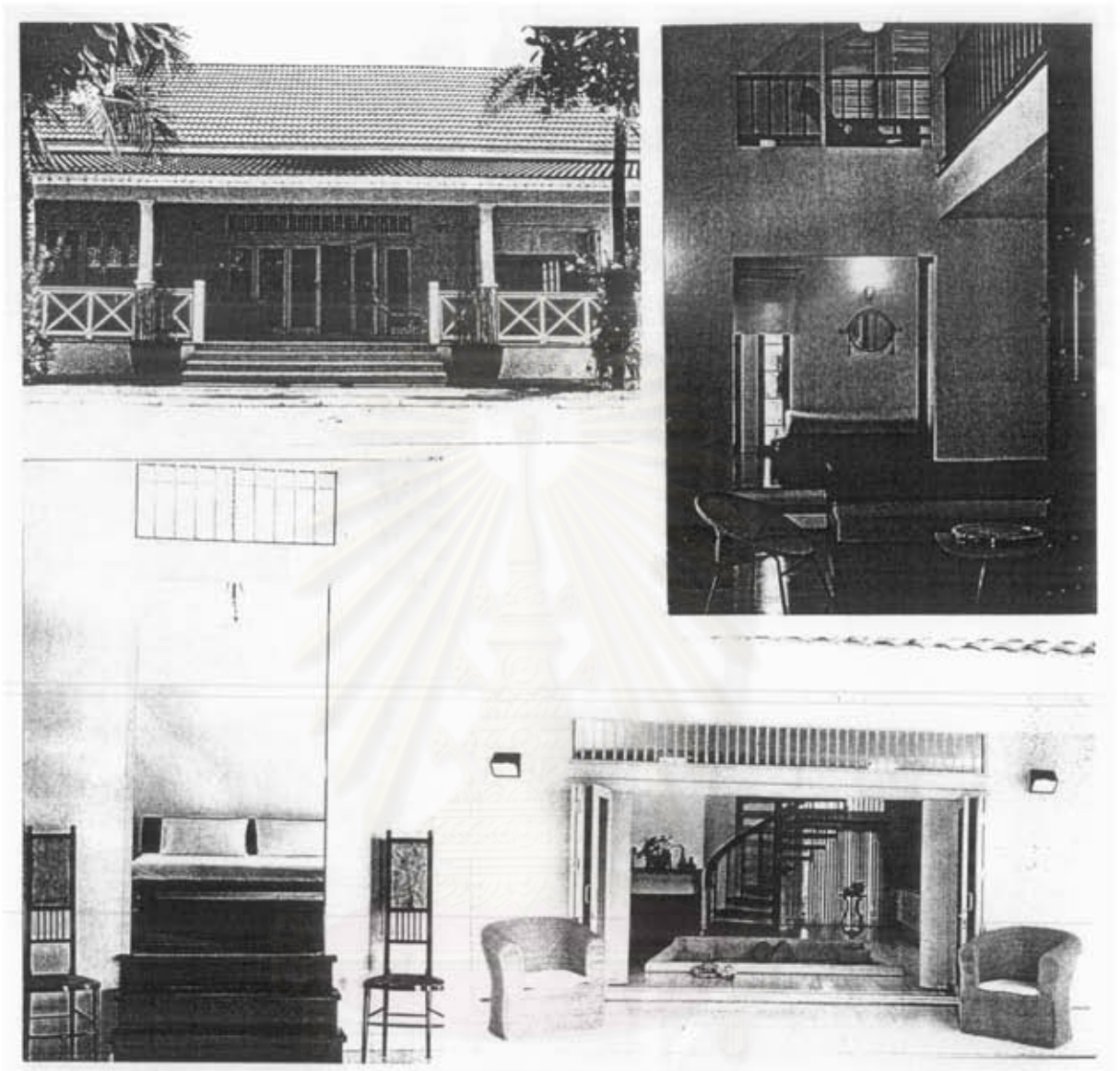
ต้องยึดถือรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488 เป็นหลัก สามารถเลือกใช้ หลักเกณฑ์ในการจัดองค์ประกอบแบบเก่า และใช้วัสดุและวิธีการก่อสร้างแบบใหม่ได้ โดยรักษาเอกลักษณ์ทางด้านใดด้านหนึ่งไว้ ซึ่งแตกต่างกันไปตามความต้องการของเจ้าของและการออกแบบของสถาปนิก การประยุกต์ใช้องค์ประกอบใดๆ ต้องมีแหล่งที่มาในการใช้อ้างอิงได้

การวางอาคารในที่ดิน

ในกรณีที่ดินมีหน้ากว้าง อาคารควรวางตัวในแนวทิศเหนือ – ทิศใต้ตามแบบเดิม เพื่อประโยชน์ทางด้านการรับลมเต็มที่ ส่วนในที่ดินที่มีหน้าแคบและลึก ควรมีการเน้นแกนสำคัญ ในส่วนทางเข้าจากด้านตะวันออก ส่วนของอาคารที่เหลือวางตามรูปร่างของพื้นที่ด้านหลัง

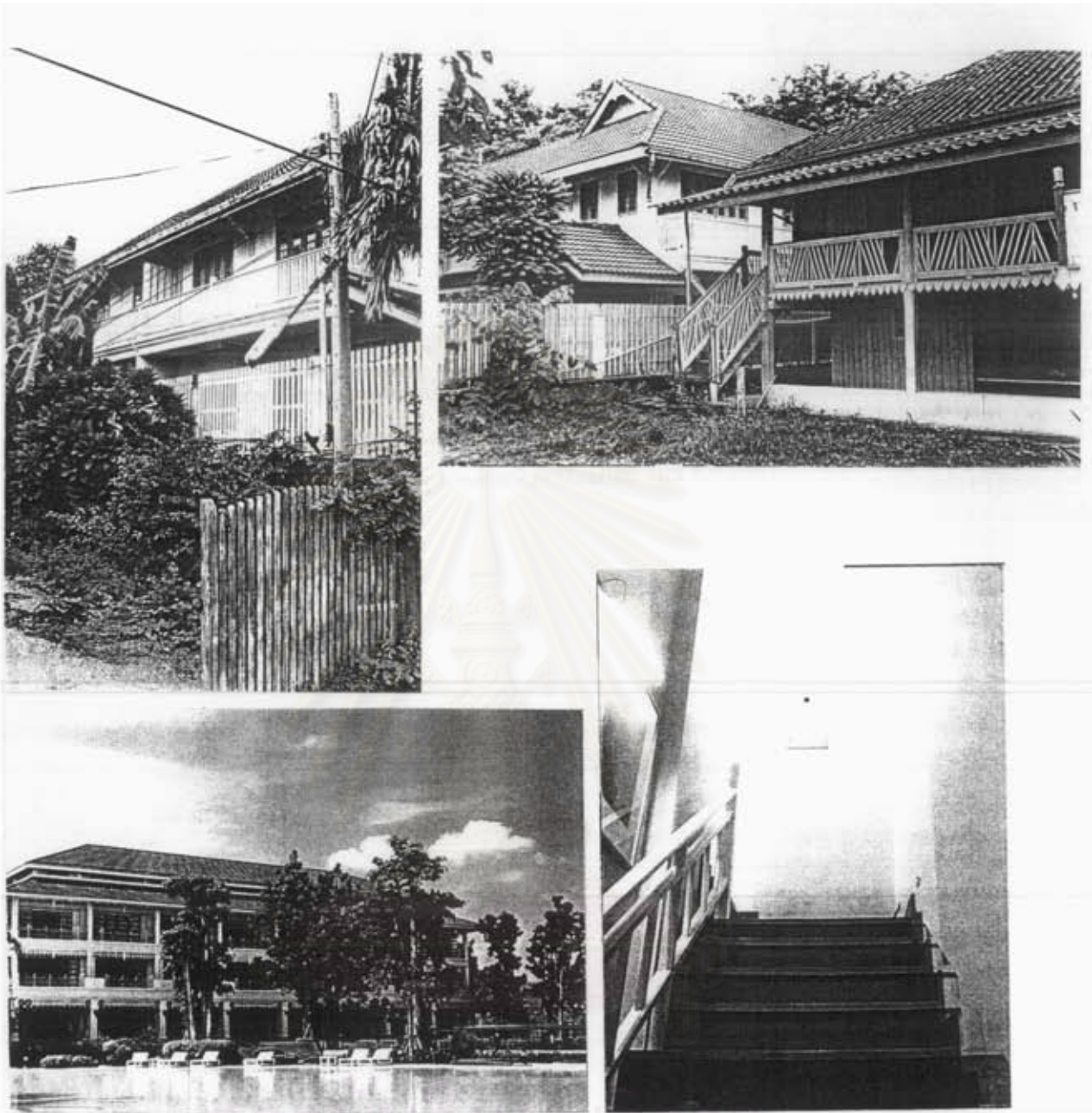

ตัวอย่างที่ดีของการสร้างอาคารใหม่โดยยึดถือรูปแบบเดิม

ตัวอย่างที่ดีของการสร้างอาคารใหม่โดยยึดถือรูปแบบเดิม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างที่ดีของการสร้างอาคารใหม่โดยยึดถือรูปแบบเดิม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาว ยุวรัตน์ เหมะศิลปิน เกิดวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2518 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย